

HYPOTYPOSIS
ARCIUM, PALATIORUM, LIBRORUM, PYRAMIDUM, OBELIscorum, Cipporum, Molarum, Fontium, Monumentorum & Epitaphiorum, ab Illustri & strenuo Viro HENRICO RANZOVIO, Prorege & Equite Holsato, conditorum cum nonnullis eorum Ectypis ligneis, & in fine additis Epigrammatibus, conscripta & denuo edita

â

PETRO LINDEBERGIO.

Ita se comparent in vitâ, ut vinci & mori nesciant.

HAMBURGI
Typis Jacobi Wolfij.
M. D. XCI.

Ranzovij rubra eſt clypei pars dextra, ſiniſtra eſt
Candida, ſed caſsis cornua bina gerit.
Cornua ſunt robur, Martis color alter, & alter
Pacis : utrumq; ſatos nobilitate decet.
Forma quid hæc ſimplex ? ſimplex fuit ipſa vetuſtas:
Simplicitas formæ ſtemmata priſca notat.

ALIVD.

Quondam Pallas atrox geſsit cum Marte duellum,
Propter Ranzovij nobile ſtemma viri.
Ille frequens ſtat, & illa frequens, hic vincit, & illa,
Victus & hic, atq; hæc victa, fuêre pares.
Quid certamus ? ajt Mars tandem, inſignia geſtet
Noſtra, ſit hæc clypei pars mea, & illa tua.
Hinc latus hoc minio tinctum eſt, nive cand∪it illud,
Muneráq; hinc pectus Martis & Artis habet.

CANDIDO LECTORI S. D.

PETRVS LINDEBERGIVS.

Vm hoc, quidquid eſt operis, Lector benevole, pluribus communicare, & prælo ſubjicere decreviſſemus, viſum nobis fuit pauca, de Phœnicis & Cimbrici noſtrì Polyhiſtoris laudibus, libare & præmittere. Etſi autem ego facilè meam tenuitatem hac in re agnoſco, atq; is non ſum, qui tantum heroa per totam Germaniam Martis & Palladis ſtudio clariſsimum, & adhuc vivum (quòd plerunq; adulationem ſapere ſolet) ſatis laudare & accuratè depingere poſsit: tamen cum id amicis volentibus facere debeam, non longis utar ambagibꝰ, ſed μακρῶν ἄνευ προοιμίων πολλῶν τε καὶ χωρὶς παθῶν, more Laconico ad ipſum propoſitum accedam, & quæ mihi de hoc viro conſtant, brevibus præfabor, omnino ſperans candidum lectorem, de hac qualicunq; meâ operâ & collecto libello, benignè judicaturum, & veniam, ſicubi, ut ſolet in talibus, hallucinatus fuero, libenter mihi conceſſurum, quòd ut faciat etjam atq; etjam peto & contendo.

Primum verò omnium non eſt, ut exſpectet quiſquam vulgarem illam, à VIPERTO II. MARCHIO-

CHIONE LUSATIÆ, BURGGRAVIO MAGDEBURGENSI ET LISNICENSI, COMITE GROITZENSI, cujus pronepos fuit Otto hujus familiæ conditor, Ranzovianam deductam Genealogiam, cum nemo tam non dico per Cimbricam Chersonesum, sed per Saxoniam, imò totam Germaniam hospes sit, qui eam ignoret: Nemo qui hanc gentem ante quadringentos annos in Holsatiâ floruisse, & quasi perpetuum seminarium bellicosorum militum, & magnanimorum ducum fuisse non sciat? Quis est, quem BALTHASARI illius principis optimi, EPISCOPI quondam Lubecensis ac præpositi Slesuicensis ex hâc familiâ prognati encomia lateant? Quem fugiat DANIELIS RANZOVII viri bellicosissimi, & FRIDERICI II. Daniæ Regis serenissimi, primarij copiarum ductoris ac præfecti, celebritas? Cui obscurum esse potest, illud quondam Cimbricæ gentis lumen & numen, decus & columen, JOANNES RANZOVIUS Henrici pater? qui, post susceptum Balthei militaris decus, Daniam ab infestissimo hoste oppugnatam vindicare juvit, octies patentibus in campis diversis prælijs hostiles acies superavit, & omni virtutum bellicarum & togatarum laude & lampade præ cæteris fulsit. Quis non HENRICUM nobilitatis Saxonicæ apicem & Phœnicem novit? Cui nascenti (anno 1526. quinto Idus Martias) summam ingenij dexteritatem, nominis celebritatem, divitias ingentes, & rerum omnium felicitatem Mathematici prędixê-

dixêre. Quàm verè, ſatis eſt in propatulo: Non enim ſolùm à primâ ſtatim pueritiâ animum ingenuis artibus expolivit, ſed etjam adhuc ætate ingraveſcente, quòd nigro cygno rarius inter primæ notæ homines, colere pergit, neque id in ignavo ocio, ſed in ſummâ Reipublicæ luce & communi omnium bono. Præcipuè autem delectatur ſtudio Aſtronomico, quo tædium & nauſeam catenatâ quaſi variorum negotiorum mole obortam diſcutit, tantoſq; in eo progreſſus fecit, ut non ſolum ſibi, ſed etjam amicis futura, judicio ex geneſi facto, prædicere poſsit. Quòd videre licet ex lucubrationibus, partim ſuo, partim fictitio nomine, à ſe editis, Calendario nimirum Ranzoviano, Speculo Aſtrologiæ, Horoſcographiâ fabricam cardinum cœleſtiùm continente, & nonnullis alijs, quorum in tractatu noſtro mentionem faciemus. In medicinâ, poëſi, & hiſtoriis ſimiliter tantum profecit, quantum noſtrâ tempeſtate ex Saxoniæ nobilibus nemo. Nam præter hiſtoriæ, ut diximus, cognitionem excellentem, & eloquentiæ laudem eximiam, elegans etjam, doctum & feſtivum carmen ſcribit, & medicinam ſummâ cum laude, quando libet, facit. Quo ipſo, ſecundum Aſtrologorum vaticinia, ad immortalitatem ſibi viam ſtravit, & ſuorum majorum laudes, ſpretis nonnullorum Cyclopum & Centaurorum cavillis, longè poſt ſe reliquit. Bello uni duntaxat interfuit, imò cum patre ſuo præfuit, Dithmarſico ſcilicet. Nam quòd juvenis adhuc in Caroli V. aulam cum ADOLPHO Holſatiæ duce

per ſeptennium vixerit, cumq; eo in equitibus ac peditibus cogendis Cæſari operam navârit, id lubens prætereo. In illo autem bello quàm multa præclarè geſſerit, paucis opinor eſt incognitum, cum Dithmarſi antea invicti, jam victi deditionem facere, veniam petere, nudoque capite & flexis genibus juramentum ſubjectionis præſtare coacti fuerint. Flagrante bello Suecico, Holſatia ipſius fidei ac curæ commiſſa eſt, ne hoſtes de improviſo in eam irruptionem facerent. Quin etjam delectus equitum & militum, in Daniam contra Regem Suecię proficiſcentium, ab ipſo eſt habitus, idq; ex mandato Regis FRIDERICI II. à cujus patre CHRISTIANO III. præfecturæ Segebergenſis adminiſtrationem paucis ante annis fuerat adeptus, & in Ducatibus, Sleſuicenſi, Holſatiæ ac Dithmarſiæ Gubernator deſignatus. Quam dignitatem per ſpatium 34. annorum obtinuit, & in hodiernum uſq; diem ſummâ cum principum vicinorum gratiâ & favore, ſubditorum benevolentiâ & amore obtinet. Acerrimas habuit cum Comitibus Hojenſibus contentiones, tùm ratione æris alieni, quo ſocero ſuo obſtricti erant, tùm quod uxoris fratrem in vincula conjecerant, ad quam rem vindicandam Franciſcus ab Halle Jodocum juniorem Comitem Hojenſem, fratrem Joannis Epiſcopi Monaſterienſis, natum ex ſorore Guſtavi Sueciæ Regis, in oppidulo Segebergenſi cepit, & cuſtodiæ itidem mancipavit. Cum autem in judicio Cameræ, pro ſe & contra Comites Hojenſes, ſententiam latam jure belli, vi & armis

per-

persequi decrevisset, tandem interpositâ tractatione Regis Daniæ Christiani III, & Electoris Saxoniæ Augusti, hæc controversia Anno 1558. Ulzenij est sopita. Apud Regem FRIDERICUM II, tantâ valuit fide & autoritate, in arduis gravissimisq; rebus perspectâ, exploratâ, cognitâ, ut emergentibus quibuscunq; maximi ponderis & momenti negotiis, semper fuerit adhibitus, & ab ipso præcipuo loco habitus, quòd, cùm aliis illustribus testimoniis & confirmationibus, tùm in ordinem Danicum cooptatione, & donatione insignium aurei elephantis cum turri, Rex satis declaravit. De divitiis ejus quid dicam? quibus ita est divinitùs cumulatus, ut Principis alicujus censum, si non exsuperare, saltem adæquare posśint. Solâ cum uxore CHRISTINA ab HALLEN Francisci ab Hallen ex equestri Brunsuicensium ordine nati filiâ unicâ, præter magnam istam auri vim, præter tot arces, tot palatia & prædia cultisśima à patre sibi relicta, ultra quadringenta millia dalerorum in dotem accepit, &, quòd ipsi in proclivi fuit, uno & eodem ferè tempore, Carolo V, Reginæ Angliæ, Regi Danorum, nec non civitatibus, Antuerpiensi, Lubecensi, Gedanensi atq; Hamburgensi aliquot centena millia Joachimicorum mutuò dedit. Nec minus felix est liberis, quorum genuit masculos septem, fœmellas quinq;. Ex masculis tres fato concesśêre, reliqui regiarum arcium Præfecti, Consiliarii, & in aulam sunt adsciti. Natas viris item primariis & Regum Consiliariis, amplisśimâ & in his regionibus dote inusitatâ

(ſingulis 25 millibus dalerorum, præter mundum muliebrem magni pretii numeratis) elocavit. Nolo hîc cuncta commemorare, ne invidiam potius, quàm admirationem excitem, ut eſt plerunq; inſignis felicitatis comes invidia, unum tamẽ quod mihi olim de hoc viro fuit auditu jucundiſsimum, priuſquam deſino, referam. Cùm ante quinquennium, Italiam omnium terrarum alumnam luſtrandi gratiâ, per Marchiam iter facerem, incido neſcio in quem equitem, poſt varios ſermones habitos aſſerentem, ditem & opulentum iſtum JOACHIMUM SCHULENBURGUM, ab Auguſto Electore aliquando interrogatum, num Romano in Imperio etjam tantis divitiis, arcibus, prædiis, & famâ, inter ſui ordinis homines ſibi parem noſceret, cùm diu ſubſtitiſſet, reſpondiſſe: unus, unus eſt, qui tam divitiis, arcibus, prædiis & famâ, quàm libris & liberis me ſuperat, atq; is eſt R. M. Daniæ in Ducatibus Gubernator & Legatus HENRICUS RANZOVIUS. ô laus præclara, ô elogium & encomium præclarum, à magno viro, viro magno datum, at multò præclarior eſt ejus erga patriam amor, & beneficentia; erga literatos favor & munificentia; erga pauperes & egenos liberalitas, quæ ſingula tanta ſunt, ut fateri cogar quòd res eſt, quodq; liberè & libenter fateor, RANZOVIUM omnes ſuos anteceſſores & æquales, cùm in hac parte, tùm in patriâ exornandâ pyramidibus, obeliſcis, variis ſtructuris, ædificiiſq; elegantiſsimis longo intervallo poſt ſe relinquere. Sed, ne epi-

ſtolæ

ſtolæ orationem includam, finem facio. Non enim id in præſentiarum agimus, ut, inſtar panegyrici, hujus viri adhuc vivi laudes congeramus, verùm qui ſit ſaltem demonſtremus. Vale, candide Lector, & hoc, quidquid eſt, in honorem Mæcenatis noſtri non ſine multo labore hinc inde à nobis congeſtum, ſcriptum, conſcriptum, boni conſule. Datæ Roſtochij, Anno ab orbe redempto ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo, quinto Iduum Martij, quo ante Annos 65. ſtirpe nobiliſsimus, opibus ampliſsimus, famâ clariſsimus hic heros & vir incomparabilis natus eſt, quem Deus Opt. Max. ad literatorum & literarum incrementum, & patriæ ſalutem, quàm diutiſsimè florentem & incolumem conſervet & tueatur.

FORTIOR EST QVI SE QVAM QVI FORTISSIMA VINCIT.
MOENIA NEC VIRTVS ALTIVS IRE POTEST.
RAHTZOVV
RATLOVV
BOCKWOLD
HVM
WALSTORP
SWAVE
RANTZOVV
SESTEDE
RANTZOVV VAN HALLE
ANNO DOMINI 15 84
HINRICVS·RANZOVI, IOH·RANZOVII F·REGIS DANIÆ IN DVCATIB, SLESVI: HOLSATIÆ AC DITMARSIÆ VICARI, PRÆFECT, SEGEBERGENSIS DNS IN BREDENBERG RANZOVISHOLM WANDESBVRGI TVSCVLA BECANINVS COV ET MELBECK
ANNO ÆTATIS 50

INDEX

Præcipuorum capitum, quæ in hoc opuſculo continentur.

CAPVT I. continet

Ty-

Caput II. continet

Caput III. continet.

Caput IV. continet

Caput V. continet

Caput VI.

Caput VII.

Caput VIII. continet

Epi-

Caput IX. continet

Caput X.

Caput XI. continet

Epi-

Caput XII. continet

Caput XIII.

Caput XIV. continet

En-

Caput XV.

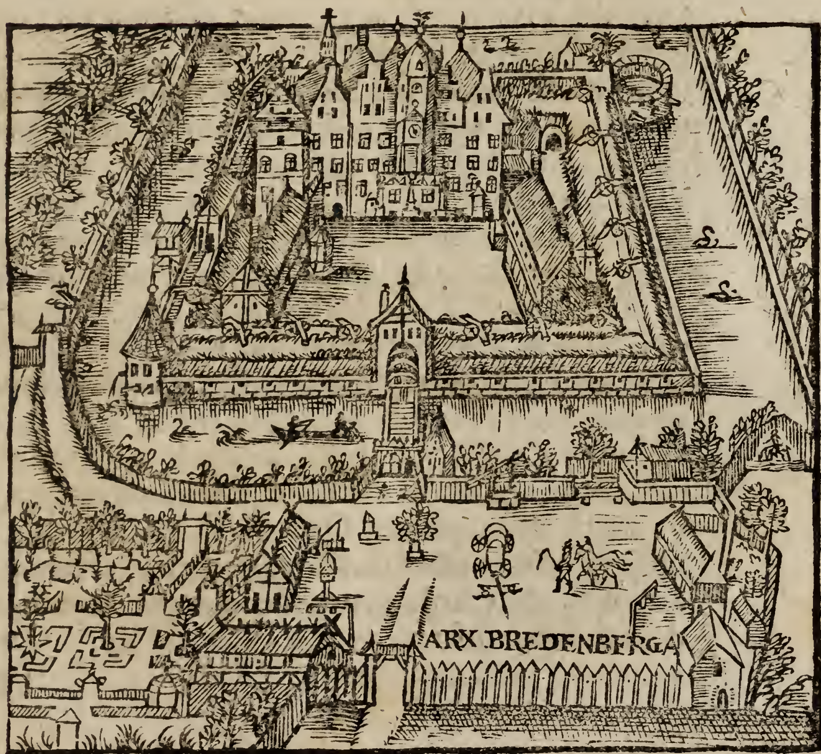
F I N I S.

CAPVT PRIMVM.

DE ARCIBVS ET Prædiis Ranzovianis, &c

I.

DE BREDEBERGA, CVJVS elevatio poli est grad: 54. min: 25.

NTer Arces, quas poſsidet ſtrenuus & nobilis vir HENRICUS RANZOVIUS, R. M. in Ducatibus Vicarius, Pręfectus Segebergenſis, Dominus in Bredenberg, Drakenburg, Rintelem, Wellingsbuttel, Hattſtedt, Tuſchenbeck, Ranzovisholm, Wandesbeck, Bucken, Melbeck, Redingſtorp, Ovendorp, Nutſchow, Nuchel, Gronow, Stelnow, & Erffradt, primaria & munitiſsima eſt BREDENBERGA, in eâ Tranſalbinæ citerioris Cimbricæ Cherſoneſi parte ſita, cui Holſatorum incolarum idiomate Stormariæ nomen eſt, undiquaq; foſsis & planitie ad quingentos paſsus circumſepta atq; diſtincta, quæ ſingulis ſex horis, ubi neceſsitas ita poſtulârit, aggere perrupto, inundatis latè agris, aquis obduci poteſt. Occiduâ parte Bredenbergæ pagi oram reſpiciens, inter Vellulam ſylvam, & Storam navigabilem, flumen Francorum hiſtoriis inclytum, jacet, quæ, Carolum Magnum in ejus ripâ ad Tranſalbinos bello ſubactos in officio retinendos, munitiones excitâſſe, perhibent. Ab hâc autem arce paſſus 350 diſtans in Albim ſe exonerat, eaq; ſitus commoditate gratas Oceani divitias recipere, illiq; viciſsim Cereris, & agri vicini abundantiam magno emolumento & commodo concredere & ſubminiſtrare poteſt. Diſtat Hamburgo ſeptem:

ptem: Lubecâ decem: Segebergâ ſex: Rendeſburgo ſex: & Chilonio octo miliaribus. Foſſa profunda circumcirca eſt ducta octagenos quinos lata pedes, in cujus ferè medium demiſſus arrectus ordo vallorum præacutorum, inter ſe tranſverſariis conjunctorum, qui non amplius duobus cubitis ex aquâ eminent, ut, qui tranſilire eos parârit, ubi tranaverit, ſeipſe ijs induat ſit neceſſe. Tranſitus foſſæ ad æquinoctialem exortum ſpectat, ponte egregio eſt conjunctus, interciſus aliis duobus ponticulis penſilibus.

Mœnia autem lateribus deunce longis ſunt exſtructa, quadrata, ſicut & vallum, cui paribus prætenduntur lateribus, eorum ſingula pedes habent qnadringentos ſexagenos quaternos. In exteriobus angulorum partibus turres habent rotundas, unam ad orientem, ad occidentem alteram, quarum diameter eſt ſexagenûm ternûm pedum. Mœnibus proxima eſt totius arcis validiſsima munitio, vallum, quod orgiis paulo plus novem altum, circiter pedes quinquaginta eſt latum, obſitum per intervalla duabus ſepibus vivis, ex ruborum & ſentum caninarum plantis in ordinem diſpoſitis. Id ſepium genus, præterquam quòd naturalibus ſpiculis adverſus hoſtiles inſultus eſt munitum, facem non timet, & ne tantulâ poſſeſſoris impenſâ eget. Sed omnem magnificentiam, elegantiam, & munitionem arcis hujus enarrare nimis longum foret, qui volet, legat Georgium Cruſium & D. Georgium

Braunium decanum & Canonicum Coloniensem, tomo quarto urbium orbis terrarum, à quibus ad unguem est descripta. Condita autem arx est primùm à Joanne Ranzovio equite aurato, Anno Christi 1530. quam deinde nobilissimus & magnanimus Heros filius ipsius Henricus, modernus arcis possessor, novis ædificiis sic auxit & expolivit, ut illi secundas inter Holsatica munimenta hi nunc deferant, qui oppugnationum non imperiti habentur. Ejus excellentiam sequentes versus depingunt.

Arx sum Ranzoûm dominis habitata duobus,
Maxima Cimbrorum gloria uterq; fuit.
Consilio pollens, armisq; valens Joannes,
Et pater & primus conditor arcis erat.
Filius Henricus succeßit doctior arte,
Et simul armorum, militiæq; sciens.
Cedant arma togæ, sua belli gloria laudi est,
Filius at laudem Martis & Artis habet.

Jonathas Gutsloff J. V. D.
& Holsat. cancell:

ALIUD.

A. C. *Arx ego sum vallo, & fossâ munita profundâ,*
1530. *Nomen de lato monte vocata gero.*

sex &

Sex & ter centum ſol luſtra peregerat ingens,
Ex quo natus homo Chriſtus in orbe fuit.
Cum patruele ſuo Fridericus bella gerebat,
Illo qui profugo Danica ſceptra tulit.
Hoc me tunc ſtatuit Joannes limite terræ,
Ranzovio natus ſanguine clarus eques.
In domini, ſtirpiſq; ſtruens, & prolis honorem,
Condidit, hæc illi maxima cura fuit.
Reddidit ille animam ſuperis, ego duro ſuperſtes,
Et mecum illius nomen honoſq; ſimul.
Sic immota loco ſeros hoc ſpector in annos,
Et tanti eſſe viri nobile teſtor opus.
Quò ſine nulla ſatis ſunt propugnacula firma:
Tu me præſidio Chriſte tuere tuo.

Joachimus Hinckius Decanus Bremenſis.

ALIVD.

Cum ſterili tumulus ſtarem infœcundus arenâ,
Nilq; meus, ſentes præter, haberet ager.

Me Satyri tenuêre rudes, Fauniq; bicornes,
Et quæ vipereo sanguine monstra scatent.
Quos ubi Johannes submovit, nobilis heros
Ranzovius, cœpit cultior esse locus.
Ille valens animo & victricibus inclytus armis,
Essem munitæ fecit ut arcis opus.
Quam modò Pierides complexus mente venustâ,
Filius Henricus perpolit arte suâ.
Sic mihi pro Faunis, Mavors atq; innuba Pallas
Mœnia tutantur: cætera habent Charites.
At te Christe precor, qui nutu cuncta gubernas,
Vt tutelaris Juppiter esse velis.
Ranzoviumq; mihi & natos, carosq; nepotes,
Cum longâ salvos posteritate dare.

DE PORTA arcis.

PORta arcis arcuata est testudine, paßibus quindecim longa, utrinq; deauratis verßibus in æs sculptis radiat, inter quos elegans hoc tetrastichon legitur.

Si nihil

Si nihil ædificas, qui ſpectas noſtra, viator,
Aut mea ne carpas, aut meliora ſtruas.
Si meliora tenes, id Divos poſcito mecum,
Ne, quod uterq; tenet, faſcinet invidia.

Ibidem.

Janua ſinceris ego nunquam claudor amicis,
Oſorem ſemper clauſa ſubire veto.

DE ARMAMENTARIO.

IN meridionali parte valli armamentariū eſt, omni genere apparatus bellici inſtructiſsimum, præcipuè tormentis æreis, quæ, quòd veteribus ignota fuerint, novè dicuntur bombardæ, & pro magnitudine & uſu diverſum ſortiuntur nomen, curules, columbrinæ, falcones, ferreæ quinquipedæ, ſcloppeti manuales, & alia horridioris ſoni. In hoc ipſo magna etjam copia pulveris nitrati, pilorum, ſulphureorumq; globorum, & cannabinorum ſertorum pice illitorum, eſt recondita. Cataphracti autem in tabulato ſervantur, ut & loricæ, thoraces, galeæ, haſtilia, lanceæ, enſes, tympana, vexilla, χειρόμυλα ferrea, ingenioſè nunc primùm inventa, quibus in acie pro malleis præacutis utaris, &, ſi res

 ita fe-

ita ferat, in obsidione quotidiè sesquimodium molas. In foribus hujus sequens decastichon visitur.

Longa domus belli capit instrumenta cruenti,
Dum bona tranquillæ tempora pacis eunt.
Grandia stant illic uteris tormenta cavatis,
Et nunc ceu placido pressa sopore tacent.
At subeant hostes, mox longa silentia rumpent,
Et piceas flammas ore pilasq; voment.
Sidera pulsabit sonus alta, remugiet æther,
Et gemitus tellus, mota fragore, dabit.
Sulphureoq; globos procul eiaculata cavernis,
Turbine prosternent obvia quæq; solo.

DE COCHLIDE.

PRÆTer alia ornamenta continet præsens arx Cochlidem elegantem octogenariam, ad turris altitudinem constructam, ex sectis ad gnomonem lapidibus, ab Augusto Saxoniæ Electore H. R. donatis. Quòd Cochlis ipsa, venusto hoc carmine, candidâ gratitudine testatur.

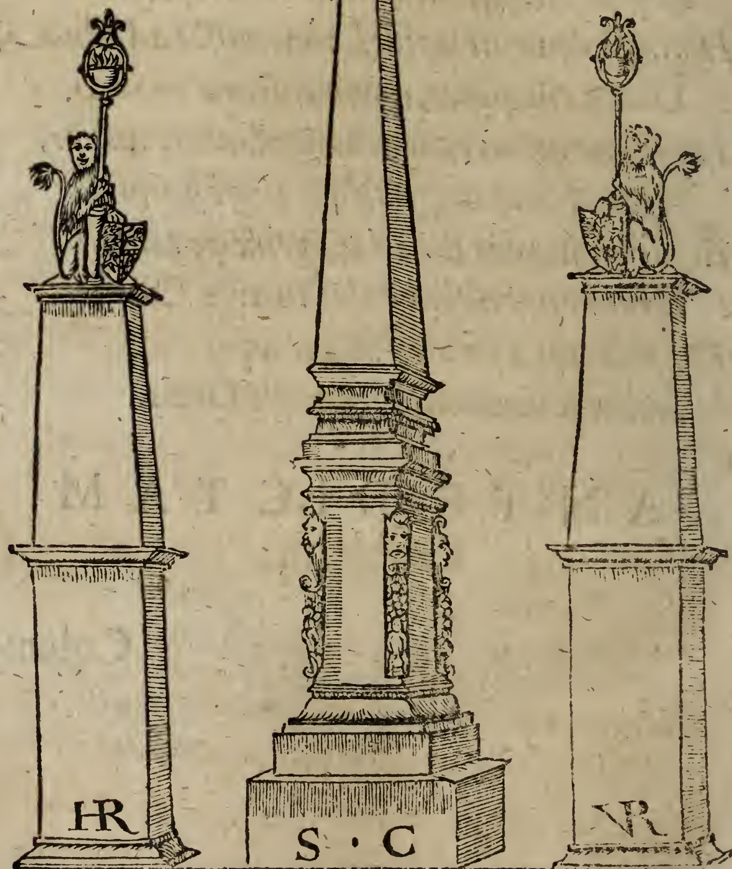
Hæc

Hæc Cochlis excisis, quam conspicis, ardua saxis,
Magnanimi donum principis illa mihi est.
Saxonicam qui frena tenet septemvir in oram,
Et pius Augustum nomine req; refert.
Hic mihi donavit lapides, cùm missus ad illum,
Dania cûi paret, nomine Regis eram.
Ipse suum munus commendat muneris auctor,
Grataq; sunt magnis dona profecta viris.
Ergò etjam nobis dono data principe tanto,
Gratior hæc nostrâ stabit in arce Cochlis.
Et spectaturis sero testabitur ævo,
Nobile se munus Saxonis esse Ducis.

ANTE DICTAM Cochlidem.

Colum-

COLVMNÆ TRES POSITÆ SVNT, QVArum media ex alabaſtro formam Obeliſci habet, reliquæ duæ ex calce Segebergenſi ſunt fuſæ, in quarum ſuperiori parte duo leones plumbei, longitudine trium cubitorum exſtant, deaurata inſignia ducum Brunſuicenſium & lampades geſtantes, harum typū cum inſcriptione hic infrà vides.

MVNVS IVLII DVCIS BRVNSVICENSIS HENRICO RANZOVIO DONATVM ANNO CHRISTI 1583.

DE

DE HOROLOGIO.

IN hâc ipſâ Ranzovianæ familiæ hæreditariâ arce, ſubtile automaton horologium, artificioq; prorſus ſummo elaboratum conſpicitur, cujus denticulati orbes interius libramentis ſic impelluntur, ut exterius in Auſtrali tabulâ Planetæ ſenſim emergant, & dierum nomina oſtendantur: In Septentrionali duo ſtyli horas atq; earum quadrantes diſcriminent: Ad orientem, cataphracti equites, haſtis ad ſingulos horarum quadrantes, ſervato elapſorum quadrantium numero, alternatim jucundo ſpectaculo minori campanæ incurſent, velut præmonentes, maximam latè jam jam boatum daturam, horaſq; diſcriminaturam. Occidentalis horologij facies duodecim zodiaci ſigna, in circulo immobili horas, in ſignifero menſes, ſigna, & eorum gradus indicat. Lunæ item horas, tarditatem & celeritatem motus, diſceſſum & reditum ad Solem ob oculos ponit. Sed, cùm cætera intricatiora ſint, & tàm verba quàm Geometrica lineamenta, quæ locum hîc non habent, requirant, hæc de automato brevibus dixiſſe ſufficiat, his additis verſiculis:

Hoc opus æquales ſpatiis diſtantibus horas,
Lapſaq; ſub terras, ortaq; ſigna docet.
Quæ mediam cœli labentia ſidera, & imam
Obtineant verſo cardine ſigna domum.

Lunaq; quo Phœbo jungatur tempore monstrat,
Oppositum teneat Lunaq; quando locum.
Felices animæ, quibus hæc sapientia curæ est,
Lucidaq; immotis legibus astra colunt.
Illas posteritas meriti memor inferet astris,
Astrorum monstrat fabrica mira Deum.

DE BIBLIOTHE-
ca hujus arcis.

BIbliotheca hæc eleganti fornice testudinata est, & conjuncta sacello, librisq; reservandis destinata, quorum 6300 varii generis autorum ex omni orbis parte, magno ære & labore coëmptos retinet, ut & diversi generis æneas tabulas & sculpturas, marmoreasq; statuas, globos, mappas Geographicas, astrolabia, horologia, aliaque id generis instrumenta Mathematica plurima, quæ non solùm ad pompam, aut speciem congesta habet Ranzovius noster, sed liberaliter amicis, operam suam in re literariâ promovendâ ponere cupientibus, & gratis & ultrò offert. Quinetjam ipse variis & immensis occupationibus plerunq; districtus, in hanc sese abdit, cumq; tot virorum illustrium monumentis pedem confert, & nunc à philosophorum familiis ad Theologos, ab his ad medicos &c. unâ aut alterâ horâ deficit, quòd testantur sequentes, ad libros

hujus Bibliothecæ ab ipſo ad Flaminii imitationem ſcripti, verſiculi:

Salvete aureoli mei libelli,
Meæ delitiæ, mei lepôres,
Quàm vos ſæpè oculis juvat videre,
Et tritos manibus tenere noſtris,
Tot vos eximii, tot eruditi,
Priſci lumina ſæculi & recentis,
Confecêre viri, ſuaſq; vobis
Auſi credere lucubrationes,
Et ſperare decus perenne ſcriptis.
Neq; hæc irrita ſpes fefellit illos,
Veſtro præſidio per univerſum
Ævo perpetuo leguntur orbem,
Doctorumq; volant per ora clari.
Vos eſtis requies honeſta mentis,
Jucunda ingeniis bonis voluptas,
Rebus perfugium minus ſecundis,
In lætis decus, & nitor refulgens.
Vos ætate puer virente, magno
Sum complexus amore, nunc vir autem

Multò prosequor impotentiore,
Et quam fata diu sinent amare,
Vobis immoriar mei libelli:
Ac cum rege lubens fatebor illo
Alphonso egregio, esse cariores
Vestras divitias mihi, benigna
Quàm sors quas mihi contulit caducas.
Salvete aureoli mei libelli,
Salvete, ex quibus hæc mihi voluptas,
Ævum percipitur per omne, grata.
Quàm vos intueor libenter, & quàm
Lubens colloquor. Ecquid æstimandum est
Curis esse beatius solutis?

IN BIBLIOTHECAM.

Quam Bredeberga tenet, meritò celebratur ubiq;
Laudibus à doctis, Bibliotheca, viris.
Tam variis etenim, totq; est instructa libellis,
Vt non huîc habeat Cimbrica tota parem.
Prima Sacris libris classis spatiosa dicata est,
Qui nostræ tradunt Relligionis opus.

Hinc

Hinc sequitur Legum Jurisprudentia cultrix,
Hæc est justitiæ fida ministra sacræ.
Tertia sed classis Medicinæ tota tributa est,
Quâ viget humani corporis ipsa salus.
Vendicat hinc quartam classem sibi docta Ma-
Inde sacros Vates, Historicosq; vides. (thesis,
Bis ter mille libris constat, librisq; trecentis, Libri Bibliothecæ 6300.
Vilibus exceptis, quos numerare grave est.
Dii faxint superi, multos sit salva per annos,
Et maneat seræ posteritatis opus.

Dethlevus Sylvius.

In eandem.

Si Phœbus, Musæ, Pietas, Astræa, Minerva,
Et quotquot Sophiam Diiq; Deæq; fovent,
Si nostro vellent (quòd abominor) orbe relicto
Quærere diverso forsan in orbe larem:
Præsidium, Bredeberga, tamen commune locaret
Arce tuâ, & cunctis hæc foret una domus.
Quidquid enim doctis mandari ea nomina char-
Quæ lauro inscribi, quæ voluêre cedro: (tis,

 Magni-

Magnifico ſumptu congeſta hîc, optimus Heros
Ranzoviæ Henricus gloria gentis, habet.
Vitus Gruelus D.

In eandem.

Continet hæc varios nova Bibliotheca libellos,
Quos tibi voluendi copia larga datur.
Nobilis hos certis diſtinxit claßibus autor,
Quemlibet & titulum jußit habere ſuum.
Vt tantò melius librûm diſcrimen haberi,
Ordinis & ratio major ut eſſe queat.
Sive igitur te ſacra juvant vel ſcripta prophana,
Exhibet hæc varios Bibliotheca libros.

ALIVD.

Hîc monumenta vides hominum, quos quælibet (ætas
Ob Sophiæ ſtudium jußit honore coli.
Qui te colloquii, quamvis ſint morte ſoluti,
Participem multâ reddere voce queunt.

IN BIBLIOTHECAM & adjunctum ſacellum.

Quòd benè conveniunt, & in unâ ſede morātur,
Conjuncta eſt ædi Bibliotheca ſacræ.
Struxit utrumq; gravi motus pietatis amore,
Henricus Ranzow nobilis autor, opus.
Chriſtophorus Sylvius.

IN BIBLIOTHECAM & Pyramidem.

Pyramidum quondā miracula Memphis ad aſtra
Extulit, in Phariis urbs celebrata Nomis.
Librorum moles eadem omni ex parte coactas
Legit, ibi ut princeps Bibliotheca foret.
Sed dudum periêre libri, veſtigia tantùm
Pyramidum veterum nunc ſupereſſe ferunt.
Ergò velut Memphis gelidas migrârit ad Arctos
Auſtriniſvè inſit terra boréa plagis.
Ranzovii hîc operâ cœlo ſe Pyramis infert,
Atq; adeò innumeris Bibliotheca libris.

Plena

Plena ſtat, & variis oculos animumq́; figuris,
Et gnomis paſcit, carminibuſq́; bonis.
Pro Memphi Cimbros poſthac ut viſere poſsit,
Cernere tam rara hæc cui monumenta libet.
At tu Ranzoæ celeberrima gloria ſtirpis,
Hoc ſplendore tuo, magnificoq́; animo,
Notus eris tot ſæcla, libris quot litterulæ inſunt,
Et quot momentis Pyramis aſtra petit.
Nathan Chytræus.

IN TABVLA QVAdam ſuſpenſa muſcæ hoc Epitaphium, in calice ſubmerſæ, legitur.

Guſtatrix jacet hîc lautorum muſca ciborum,
Et conviva frequens Principis in tabulâ.
Non volucris roſtro, ſtimulis nec araneæ aduncis,
Cretica ſed guſtans pocula, pota cadit.
Nil opus eſt luctu: quis enim tam nobile fatum
Lugeat? eſt auro condita, merſa mero.

Inta-

IN TABVLAM PICTAM,

ubi apis puerum Veneris pungit.

Pungit apis puerum Veneris, dum roſcida mella
Furatur, ſic ſunt dulcia mixta malis.

In caſum Phaëtontis ibidem depictum.

Aſpicis ut Phaëton rapido Jovis occidat igne,
Ne ride, punit corda ſuperba DEVS. „
Hic Clymenen habuit matrem Meropemq; pa-
Jactavit Phœbo, ſe tamen eſſe ſatum: (rentē,
Quinetjam conſcendit equos ſoliſq; quadrigas,
Atq; ſuis impar viribus urſit opus.
Sed mortalis ubi temerè cœleſtia tentat,
Neutrum habet: at faſtus præmia fulmen ha-
Te modulo metire tuo, qui talia ſpectas, (bet: „
Ne gravet infirmum ſarcina magna caput. „
Qui fueris, hic eſſe velis, ſublimia vita, „
Vltra qui peram non ſapit, ille ſapit. „

DE SACELLO.

VT reliqua conclavia in hâc arce artificioſè ſunt ordinata & ornata ita, etjam ejuſdem ſacellum, quod præter pavimentum emblemate vermiculato

eleganter conſtratum, æreum baptiſterium, varia candelabra, & divitem ad ſacra facienda ornatum, etjam pretioſâ Redemptoris noſtri cruce aureâ, arâq; marmoreâ, cui miri candoris interlucente auro bracteato inſculpta eſt Euangelica de filio prodigo parabola, magnificentiam quandam regiam & egregiam ſpirat, & ſtructurâ ſuâ eleganti, artificioſiſq; picturis, quibus admodum quoq; venuſtum & auguſtum eſt, nulli in iſto fermè tractu cedit. Eo loco ubi Henricus Ranzovius ſacris intereſſe conſuevit, patris hoc Epitaphium è cancellariâ Danicâ miſſum in æs luculenter inciſum videtur.

Cum placido vitæ mutaſſet tempora fato
Heu Janus hic Ranzovius.
Luxerunt Nati, Conjux, Holſatica tellus,
Vno ore plangentes patrem.
Mars tumulo impoſuit Laurum, zonamq;, trophœumq;,
Et hoſtibus demptas opes.
Pax etjam, aut concors huic, aut contraria Marti,
Laudavit ipſa animum viri.
Fama hinc diſpergens latè ore, manuq; ſecuta eſt,
Virtutis excellens decus.
Qualiter hunc igitur vixiſſe putabimus ævum,
Per luſtra bis ſeptem & tria?

Tot namq; hic vixit, quem Mars, pax, fama perennis
Laudent, requirant, efferant.
Et pia cum natis conjux viduata marito,
Et patria, lugeant patrem.

AD FORES HENDECAsyllabi sequentes conspiciuntur.

Hunc quicunq; subis locum, resiste
Paullùm, si placet, atq; paucula audi,
Votivum domini vides sacellum,
In quo res parago sacras, & ore
Nostræ percipitur salutis autor,
Funduntur q; preces, piæq; voces
Et dicuntur & audiuntur. Ergo
Arcem si venis huc videre saltem,
Illius studium, bonamq; mentem,
Qui poni voluit sibi, probato,
Aut, si res ita fert tua, æmulare,
Et semper pietatis esto cultor:
Sin huc ingrederis, sacris ut ipse
Intersis simul, ad fores, prophanas

Omnes exue cogitationes,
Et mentem indue sancta cogitantem,
Præsentemq; puta Deum videre,
Ad quem verba facis, precesq; fundis,
Illi corde pio, piâq; linguâ,
Pro donis age gratias benignis,
Collauda, venerare, concine, atq;
Dictis suppliciter precare votis.
Huic soli est operi locus dicatus,
Illud te monitum prius volebam.

DE HORTO.

AD hortum accedo, qui non solũ suaviate odorum, quos flores ex se spirant, sed gustatu fructuum, aspectu pergularum, vitium, topiarii, herbarum, arborumq; in quincunces positarum, ludentium piscium, cygnorum, cantuq; avium, neminem non allicit & tenet. In quinq; præcipuê discernitur partes, pomarium, topiarium, pergulas, alvearium, & olitorium. Varii generis herbas, quæ in Germaniâ tempore Taciti non fuerunt, exhibet, ut ficum, amygdalas, laurum, crocum, juniperos, castaneas, oleas, rhabarbarũ, glycyrrhizam, aliasq; Cimbrico frigore assuefactas, quas omnes nimis longum enarrare foret. Rariores tamen, quæ mihi in mentem

tem veniunt, nequeo quin recitem, elementorum ſecutus ordinem. Abrotonum mas & fœmina, Aquilina, Angelica coſti vires ſupplens, Aron, Biſtorta, quæ Limonium eſt, ut quidam volunt, Bellidis variæ ſpecies, Bugloſſa, Chalta, Calendulam vocant, Caryophylli flores, Carduus Mariæ, Crocus verus, Colutea, à ſolo Theophraſto deſcripta, quam hîc perperam Senam Arabum faciunt, Cucumeres, Cucurbitæ, Chamæmelon; Helenium, Hemionitis, Helleborus, Intybum, Iris; Lilia, Lybiſticum, Lichnis coronaria, Leucoja; Mentæ corymbiferæ, Melanthion Pimpinellæ genus acetariis expetitum, Sanguiſorbam hîc dicunt, Poëonia fœmina, Phyllis, Pulegium, Roſarum multæ ſpecies, Roſmarinus, Sampſuchus, Scholymus eſculentus, Pſeudonardi duæ ſpecies ſylveſtres, Staphilini tres, Satureia, Thymus, Violæ. Omitto apium, rutam, hyſopum, lactucas, ſeſsiles, maluam, raphanum, napos, & olerum genera plurima. Herbarum autem, quas recenſuimus, multæ in formas deſcriptæ, modò Henrici Ranzovii, ejuſq; conjugis nomina dicunt, modò in animalium, modò in eorum Labyrinthorum, qui acu pingi conſuevêre, formas effigiantur, multę in pulvinos ordinatim diſponuntur. Uva autem criſpa & Ribes vulgo appellata (quarum hanc levem, illam aſperum Ceanothon veterum Geſnerus interpretatur) areolas in ſepis modum cingunt eleganter: Lætiſsimis vitibus pergulæ coloratæ opacantur, topiato opere utrinq; & veluti in teſtudina-

 tam

tam porticum jugantur, ubi non ſecus ac in nemore umbroſo ſedeas, obambules, cœnites, & projectilibus æreis pilulis ſeu orbiculis in mensâ oblongiori ludas, & colluſoris orbiculos metam præoccupantes detrudas vel præeas, quinetjam ſolſtitium atq; ardorem Syrii, imbremq; capiti defendas. Pręterea ſuper pergulas ædicula turrita ſcandulis tecta ſurgit, per feneſtras in diætam capreoli ſerpunt, pampiniq; eam inumbrant. Variæ itidem ex marmore ſtatuæ, horto ſunt conſtitutæ tanquam cuſtodes, diverſis carminibus illuſtratæ, ex quibus prior eſt Vertumni, Amaltheæ cornu ferentis, cum verſibus his lapidi inciſis:

Pomiferum quicunq; venis novus hoſpes in hortū
Ne mea miratus, quæ ſit imago, roga.
Eſt mihi Vertumno nomē, quia vertor in omnes,
Quas animus formas geſtit habere meus.
Nunc habitu meſſor, nunc ſum robuſtus arator,
Nunc manibus jures gramina ſecta meis.
Nunc frondes poterunt credi, vitiſvè putata,
Mollia nunc ramis poma revulſa ſuis.
Quæ lubet, hanc ſumo faciem, res nulla repugnat,
Qualibet in vultus apta figura meos.
Hinc eſt, primitias anni quòd grata vetuſtas,
Inq; meas aras lactea dona dabat.

Seu

Seu patulis ſurgens ramis produceret arbor,
Seu variis cingens floribus herba caput.
Nunc adeò, toto quæcunq; leguntur in horto,
In manibus ſpectas munera prima meis.
Poma, nuces, uvas, pyra, pruna, cydonia, mora,
Quæq; nimis longùm cuncta referre forent.
Si lubet è multis aliquid, quodcunq; lubebit,
Accipe, larga manus nil tibi noſtra negat.
Hoc ſaltem oro unum, pleno ſi ventre recedes,
Dicas, Vertumni munere vado ſatur.

NYMPHA VENATRIX
horti & piſcinæ cuſtos.

Hujus Nympha loci, parvi cuſtodia ſtagni,
Dormio, dum ſtando feſſa reclino caput.
Parce meum, quiſquis venis huc, abrumpere ſom-
Seu tibi ſtare lubet, ſive ſedere, tace. (num,
Me meus Henricus domin⁹ cognomine Ranzow,
Excubias horto juſſit habere ſuo.
Si ſtrepitum facis, & ſomnum mihi rumpis, in
Furem, clamabo protinus, eſſe meo. (horto

Vt re-

PRIAPVS.

Vt reor, indignum nemo ſcelus eſſe putabit,
Quòd volui pulcræ virginis eſſe comes.
At mihi ne junctam thalamo quis credito: non
Non adeò ſordet libera vita mihi. (eſt,
Stulta meum rapit officium, ſeq; ingerit ultrò
Atq; meo cuſtos vult vigil eſſe loco.
Stultus ego contrà ſervo vigilantior illam,
Et pariter mentem paſco oculoſq; meos.
Victa iacet ſomno, tu ſis quicunq;, caveto
Rumpere, ſoli hoc eſt fas licitumq; mihi.
Si non obſequeris, fuſtem falcemq; recurvam,
Non fruſtra ſumptos experiêre mihi.

DE APIARIO.

EXamen illud, ex quo cæteræ apes jam ſexaginta annos omnino ſunt propagatæ, domi arcis in candelabro æreo, è lacunari catenis demiſſo, prius reſedit, cunctis novitate rei ſuſpenſis, & ſummopere admirantibus. Poſtea H. R. U. R. ſingulare apiarium, idq; ſphæriſterio arboribus & vitibus pulcerrimè virentibus opaco vicinum, conſtruxit, ad quod lapis eſt erectus, phaleciis ejuſmodi in eo ſcriptis.

Quam

Quam spectas apibus domus dicata est
Ex magnâ ratione: Nam propinqua
Quondam examen apum resedit arce
Huc latos procul advolans per agros,
Cùm vix undiq; jam parata staret:
Quòd faustum ratus omen esse, parvam
Hanc illis Dominus domum locavit,
Et ne dejiciant jubet nepotes,
Neu quisquam moveat loco precatur.

DE SEMINARIO arborum.

Seminarium arborum hâc inscriptione cippo incisa constat.

Anno Domini 1580. H. R. has, quas vides, quercus ordine plantavit, abjetes consevit, betulas in vallo distribuit, cæterasq; arbores in hoc seminarium aliunde translatas, & satas coluit, fossâq; munivit, ac initium sationis asscribi jussit, eam ob caussam, ut harum arborum ætatem explorare possit posteritas, quam in omnia orbis secula æternæ divinitati commendat. *A. C.* 1580.

In idem.

Has ego conſevi quercus, betulaſq́ patenti
In campo, propriâ diſpoſuiq́ manu.
Et rogo ne temerè violet lædatvè ſecuri,
Poſt mea qui tandem fata ſuperſtes erit.
Scilicet ex illis, quot quercus duret in annos,
Poſteritas facilè diſcere ſera poteſt.

IN porticu arcis ſæpius nominatæ, luculentæ aliquot imagines, magni nominis heroum inibi depictorum, geſta Epigrammate venuſto ipſæ decantantes, latè rutilant, quibus in fine ſequentes duo his verſiculis, quos ob elegantiam aſſcripſimus, ſunt additi.

JOANNES PISCATOR Ranzovii de ſe ipſo.

Quòd me pictoris, magnis heroibus unà,
Docta manus junxit, non ratione caret:
Hi velut in terris quærunt diſtantibus hoſtes,
In fluviis hoſtes ſic ego quæro meos.
Et capio inſidiis & aperto Marte trucido,
Invigilans ſtudio nocte dieq́ meo.
Si quis erit noſtras penitus cognoſcere laudes
Qui cupit, has unum diſtichon illud habet.

Squa-

Squamigeros undis reti velut extraho pisces,
Pocula sic pleno gutture sicco libens.

ALIVD.

Tres cubitos vix dat statura, tricongius haustus
Est meus: hâc solâ dux ego Rexq́; viâ.
Magna, illi magni fecêre; ego magna pusillus,
Illi pugnantes sæpè, ego sæpè bibens.

JOANNISCVS MORIO Ranzovii de se ipso.

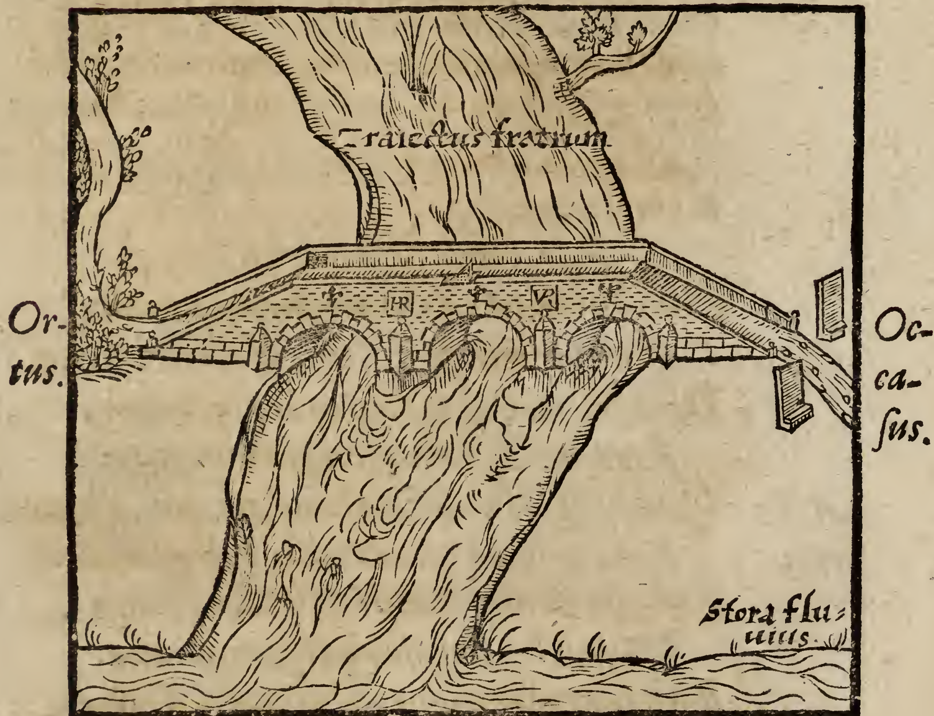
Quis prohibet, si me viventem semper amavit,
Nunc domino hoc junctum me quoq; stare loco.
Stat quoq́; piscator, stomachum si piscibus ille,
Jucundis animum pavi ego sæpè jocis.
Morio non vulgaris eram, juvenesq́; senesq́;
Luxerunt raptum funere, luxit herus.
Illi mordaces poteram depellere curas,
Ridentemq́; jocis exhilarare meis.
Aut illos imitare, juvat si perdere vitam,
Aut me, si cordi est vivere dulce tibi.

ALIVD.

Quid mirare duces miser, ardescisq; tuendo?
Nescis quale tegat splendida vita malum.
Lerna periclorum, & certi sentina laboris,
Prudentum vita est: stultus at hisce caret.
Ergo agè stultitiam simula, sic nulla subibis
Munia, donantur pectora stulta rude.
Vt fugeret longi malesana negotia belli
Sisyphides, littus fertur arasse maris.
Aut flue delitiis, & duc inglorius ævum,
Aut mercare gravi, grande, labore, decus.
" *Ingredior quodcunq; velis iter, unus utriq;*
" *Finis, mors fatuum cum sapiente rapit.*
Vivere non tibi vis, alieno ut tempore vivas?
Quid num post ut edas, ante famem moreris.
Ah nimio fallax emitur, me judice, nomen,
" *Vive tibi, nimium nec sape, tutus eris.*
" *Vive tibi, nec te crucia, neq; crastina cura,*
Hoc ego prudentes admoneo fatuus.

DE PONTE RANZOVIANO.

Meridies.

Septentrio.

NOn ita temerè à Bredenbergâ fluvius Trajectus fratrum, vùlgo der Bruder Fort nuncupatus, Storæ ſe aquis conſociat, ſupra hunc, lapi-

deum pontẽ ultra centum pedes longum, candido ex ſaxo H. R. itinerantium commoditatibus conſtravit. Prope hunc pontem duobus cippis inciſæ ſunt ſequentes inſcriptiones & verſus.

HENRICUS RANZOVIUS, Joannis filius, Regis Daniæ in Ducatibus ſuis locum tenens, dominus in Bredenberg, Ranzovisholm &c. Anno ætatis LX. & Chriſtina ab Hallen, Franciſci ab Hallen unica filia, ejus uxor, Anno ætatis LI. Anno Domini M. D. LXXXV. hunc pontem conſtrui curârunt.

Pons ſpectatori.

Henricus celebri Ranzoio ſanguine natus,
Me pontem curvo fornice ſtruxit eques.
Poßit ut hâc pedibus ſiccis tranſire viator,
Qualibet & currus res gravis axe vehi.
A. C. *Ligneus ante fui, ſaxum jam verſus in album,*
1585. *Res hominum varias teſtor habere vices.*
Trajectus fratrum, qui ſubterlabitur amnis,
Dicitur, hinc formæ pendet origo novæ.
Namq; meo domino natos, par nobile fratrum,
Cum juvenes eſſent, abſtulit atra dies.
Hic Theodorus erat vocitatus, at ille Joannes
Indolis eximiæ, charus uterq; patri.

Me

Me dominus voluit niveam quoq; sumere for-
Amnis fraterni, qui tego rite vadum. (mam

ALIVD.

Stat sua cuiq; dies, natos ante ora parentum
Nunc cadere, & patres nunc tumulare vides.
Labitur omnis homo, labuntur flumina cursu
Diverso, & semper sunt mala mixta bonis.

II. DE DRACOBVR-go aula.

NOn quòd ædificiorum magnificentiâ sequentes aulas & arces Draconburgum antecellat, secundum hoc in ordine locum obtinet, sed quòd illam amplissimus & nobilissim⁹ vir Henricus Ranzovius, cum conjuge Christinâ, Francisci ab Hallen filiâ unicâ, è transactione cum Comitibus Hojensibus, quorum in Comitatu sita est, prius quàm reliquas omnes acceperit, testante sequenti Epigrammate:

Non hunc, quòd præstet Dracoburgum quaslibet A. C.
Codice præsenti possidet inde locum. (aulas, 1558.
Sed quòd, præ reliquis, primùm Ranzovius illā
Nactus post soceri fata suprema pii.

Et

Et Comites contra Hojenses defenderit, esse
Omnino feudum qui voluêre suum.

III.
DE RINTELEMIO aula.

AVla Rintelem, ut & pręcedens Dracoburgum, post soceri Francisci ab Hallen obitum, hæreditario jure ad H. R. regium in Ducatibus gubernatorem itidem devoluta est, sitaq; in oppido Rintelem ad Visurgim, à quo denominationem sortita est, quòd ipsa prædicat his versiculis:

A. C. *Rintlemium oppiduli RintlemI à nomine dicor,*
1558. *Quod stringis gelidâ, belle Visurgis, aquâ.*
Ante fui sedes Hallæo stemmate nati,
Nunc me Ranzovius, vir generosus, habet.
Famâ cujus ego, per Schowenburgica rura
Et volo cunctorum, clara, per ora virûm.
Vtq; etjam domibus possim clara esse superbis,
Ejusdem domini cura erit illa mei.

Petrus Lindebergius.

Reve-

IV.
DE PRAEDIO WEL-lingsbuttel.

REverendiſsimo Bremenſium Epiſcopo Henrico, & toto Hamburgenſium capitulo ſuffragantibus, idem Ranzovius Vicarius Regius, prædium hoc, quod miliare Hamburgo abeſt & fluvio Alſtriæ conterminum, juſto emptionis titulo ademptum poſsidet.

Hamburgæ diſtat non longè à finibus urbis
Wellingsbuttellum, vocis origo latet.
Hoc mihi Bremenſis conſenſu Præſulis emptũ eſt, A. C.
Qui dux Saxonico ſtemmate natus erat. 1563.
Ordine Canonico in totum firmante, probante,
Qui voluit pactum Præſulis eſſe ratum.
Det Deus ut longè poſsim feliciter uti,
Et mea poſt obitum pignora cara meum.
Caſparus Fabricius.

V.
DE PRAEDIO Hattſtedio.

DEvictis, olim invictis, à ſereniſsimo Danorum Rege Friderico II, & Adolpho Holſatiæ duce, Dith-

ce, Dithmarsis, hoc prædium H. R. Regius Ducatuum administrator & loci tenens coëmit, & postquàm vallo circumdedit, egregièq; apparavit, ab eodem Rege jurisdictionem minorem & majorem, id est capitis, quemadmodum Comites ac Barones in germaniâ, & tota nobilitas Cimbrica & Danica suis possessionibus cum tali libertate fruuntur, obtinuit.

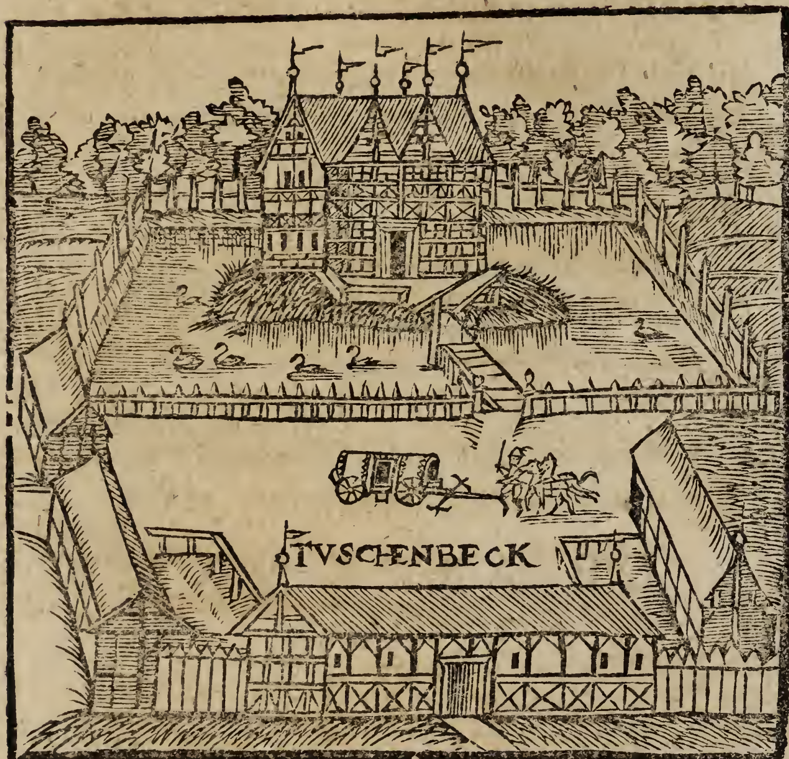
Gens pagana habitat, cœnosis tuta lacunis,
Holsaticas juxta, Daniacasq; plagas.
A priscis retinens nomen memorabile Marsis,
Quos nunc Dithmarsos patria terra vocat.
Hîc mihi Ranzovio Hattstedium præpingue coê-
Cum silvis, pratis, fluminibusq; suis. (mi
Quod tandem cinxi vallo, pulcreq; polivi,
Tempore ut hoc posßit nobilis esse domus.

Petrus Lindebergius.

VI. DE

VI.
DE PRAEDIO Tuſchenbeck.

SVffragio Franciſci utriuſq́;, Ducũ Saxoniæ inferioris, à Cancellario Marco Keller hoc quoq; prædium, nemoroſâ ſilvâ abditum, foſsâ latâ cir-

cumdatum, oppiduloq; Gronow finitimum, & ab urbe Lubecâ mille passus distans, precio non contemnendo H.R. Danorum Regis in Holsatiâ Legatus, sibi, suisq; acquisivit.

A.C. 1563.

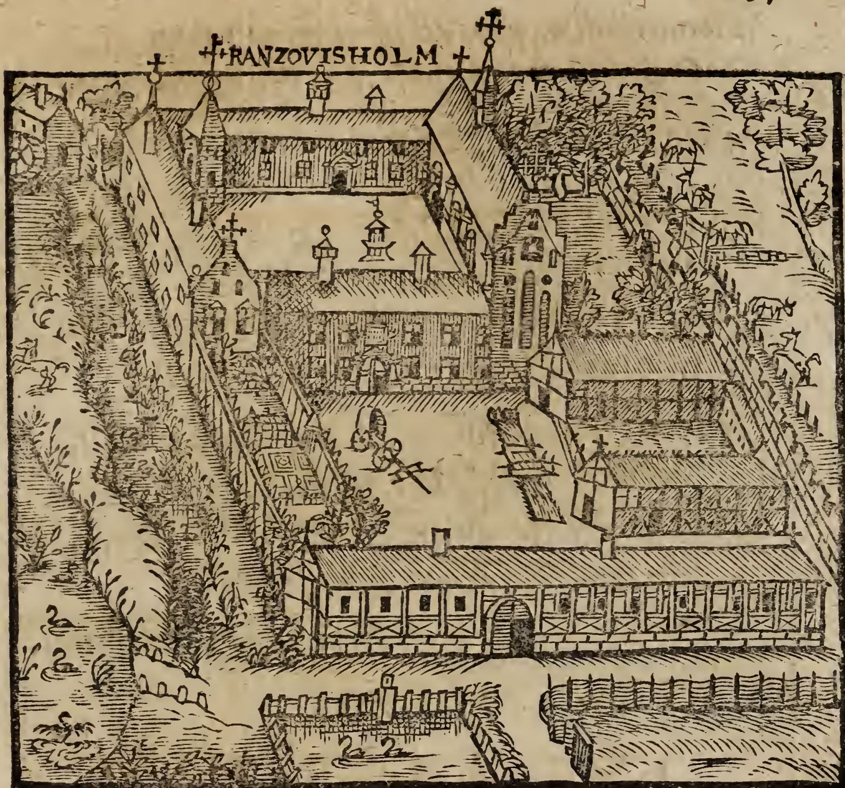
Vt natis aliquot, carisq; nepotibus essent
Post mea, quas possent, fata, habitare, domus.
Hanc Tuschenbecum consensu Principis emi,
Quem cultæ inferior Saxoniæ ora colit.
Sumptibus & parcens nullis, hâc arce refeci
Cuncta decore gravi, cuncta nitore pari.
O utinam longè per secula longa feratur
Ranzovii prolis Ranzoviana domus.

Petrus Lindebergius.

VII.

DE ARCE RANZOVISHOLMIA.

A Fri-

A Friderico II Danorum Rege, arcem Ranzovisholmium, formâ quadratâ nobilem, templo insigni insignem, ædificiis elegantissimis conspicuam, areâq; & fonte splendido speciosam, in Fioniâ provinciâ, non procul ab oppido Odensehe sitam, Daniæ Regiorum in Cimbricâ Chersoneso Ducatuũ Præses H. R. titulo emptionis 55000 Joachimicorum sibi comparavit, in quam possessoris exstant versiculi.

 Fio-

Fionia illustris pars est non infima regni,
Quod sub se Danaum Rex Fridericus habet.
A.C. *Arx istic præstans sese Ransholmia jactat,*
1568. *Atq; suum à nostro nomine nomen habet.*
Vendidit hanc mihi Ranzovio clemẽsq; potensq;
A.C. *Rex Danus, procerum nil renuente choro.*
1567. *Ac id sponte suâ, ne non sit certa favoris,*
Quâ me dignatur prosequiturq;, nota.
Si vero pretium mihi quo Ransholmia constat,
Noscere re verâ, Lector amice, cupis.
Quinquagies, ter, bis, numerato mille daleros,
Sic pretii fiet cognita summa tibi.

Henningus Conradinus.

IIX.

DE CASTELLO Wandesburgo.

Wandes-

WANdesburgum, quod à D. Adamo Trazigero, Holſatiæ quondam Cancellario, regius hic Prorex H. R. mercatus eſt, & funditùs exſtruxit, turri, foſsâ, ſtagno, areâq; 40 pedes longâ, 30 latâ, inſigniter amplificavit, celeberrimum illud Holſatię emporium Hamburgum ſeſquimiliari attingit. In cujus tabulato, lapidi incîſa, hæc leguntur:

Henri-

Henricus Ranzovius, Joannis equitis aurati filius, castellum hoc Wandesburgum suis sumptibus & impensis funditùs ædificari & exstrui curavit, anno post partum Virginis 1568, ut patriæ suæ sibi carissimę, decora & ornamenta augeret, & sibimetipsi, uxoriq; & posteris suis domum pulcram & secessum amœnum pararet.

A. C. 1568. *Quum Vandesburgi Henricus fundamina jecit,*
Ranzoio clarus stemmate natus eques.
Bis quater & decies senis sol addidit annis
Ter quina à cunis secula, Christe, tuis.
Tu quem terra tremit, rutilans cui militat æther,
Fortunes castrum, Ranzovidumq; genus.

Henningus Conradinus.

IX.
DE PRAEDIO Bucken.

A.C. 1575. PRædium Bucken, distans Itzehoâ & Bredenbergâ miliare unum, & Rendesburgo quinq;, H. R. Regius Vicarius, quem honoris caussâ toties nomino, non sine magnis expensis ædificavit, neq; solùm molâ frumentariâ, verum etjam ovili egregio, in quo annuatim ultra mille oves aluntur, auxit & ampliavit.

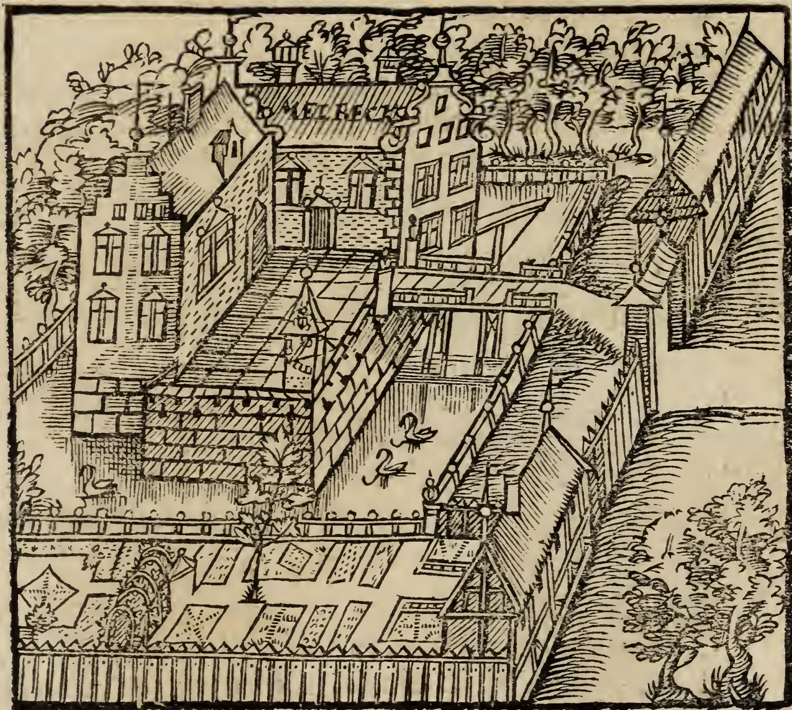
Quod sum, quod reditu moletrinæ dives, ovilis
Fertile fœtura, cultibus uber agri, Id,

Id, Prorex Ranzoe, tuum est, nec grata nepotum
Hæredum dicent secula cana suum.
Tu vives generose heros, ac aurea tecum,
Quæ æternant nomen, plurima facta, tuum.

Joannes Fusius.

X.

DE MELBECA.

MELbecam Dithmarsiæ regioni fertilissimæ & amœnissimæ adjacentem, stagno inædificatam, muro quadratis lapidibus intrinsecùs & extrinsecùs partim distinctam, partim ædificiis variatam, & ponte ac areâ ex saxo vivo pulcro decoratam, arcis Segebergensis Præfectus & regius Consiliarius H. R. à patre adeptus est, &, uti reliquas omnes, ita reparavit, ut hæredes quòd in eâ desiderent non habeant. Ingredientem eam, tàm sua, quàm uxoris sedecim gentilitia insignia lapidibus incîsa, & sequentia excipiunt.

Henricus Ranzovius Joannis filius, prædium hoc paternum Melbecam ædibus his novis auctum atq; ita exornatum suis posteris reliquit.

Cum tenuit Danaûm Fridericus sceptra Secund⁹,
A. C. *Hæc domus Henrici est condita Ranzovii.*
1576. *Pulcrum est, à patribus justè bona parta tueri,*
" *Hæredi ut maneant inviolata suo.*
" *Si tamen hæc propriâ vigilans cumulaveris arte,*
" *Hoc equidem multò pulcrius esse reor.*

Henningus Conradinus.

IN hâc ipsâ arce, more Romano, cippum quendam, seu columnam, 30 ferè pedum longam, & 4 latam, idem H. R. erexit, in qua præter horarum discrimina, quæ ab omnibus partibus unà cum nomine

mine autoris cernuntur, hæc ſequentia inciſa ſunt.

Henricus Ranzovius, Joanni Ranzovio, Annæq; Walſtorpiæ, parentibus benèmeritis, nec non ſibi ac uxori ſuæ Chriſtinæ ab Hallen, filiiſq; ac filiabus, Franciſco, Breidoni, Friderico, Gerhardo, Theodorico, Cajo, Joanni: Magdalenæ, Catharinæ, Eliſabethæ, Oligardæ, Margaretæ, & horum poſteris poſuit, anno à principio mundi 5537. à diluvio inchoato 3481. à Chriſto nato 1576. Conſtruxit ſuis H. R. hoc monumentum, poſteritas exoptatiſsima, & ut inviolatum maneat, rogat, æternæq; te Trinitati commendat.

XI.
DE ARCE REdingſtorpiana.

PVLcerrimam hanc arcem Redingſtorpianam, ſtagno piſcifluo circumdatam, & muro ex parte cinctam, à Georgio Alefeldio, approbante Epiſcopo & Capitulo Lubecenſi, emptam, Holſatiæ Irenarches H. R. regiis conclavibus, atriis, andronibus, & gynæceis adeò ornavit & ordinavit, ut tàm ſitus oportunitate, quàm ſtructuræ magnificentiâ ſit admiranda. Huic ſequens votum præfixum aſpicitur.

Hen-

Henricus Ranzovius hoc prædium à ſe emptum exſtruxit, ſuiſq; poſteris reliquit, quod ut diu poſsideant Deum trinum precatur.

Arcem, quam cernis, muroſq; & ſplendida tecta, *A. C.*
Tam bellè amoto ſunt renovata ſitu. *1577.*
Vix ut ſtructuræ reſtent veſtigia priſcæ,
Olim quam vobis ædificâſtis avi.
Cuncta ſuo Henricus Ranzovius ære polivit,
Ornatumq; alium fecit habere novum.
Quo facto æternus poſt fata noviſsima vivet,
Non ſine laude ſolo, non ſine laude polo.

Petrus Lindebergius.

XII.

DE PRAEDIO Ovendorp.

EOdem anno, à Georgio Alefeldio, conſentiente ſimiliter Eberhardo ab Hollen, Lubecenſium Epiſcopo, H. R. Holſaticus Vicerex prædium Ovendorp emit, ſuumq; fecit, commoditate loci reliquis non inferius. Diſtat enim Lubecâ miliare unum, Oetino tria, Travemunda dimidium. *A. C. 1577.*

Divite quod censu complebam rura, Georgi
Alfeldi, ad fines, ampla Lubeca, tuos,
Nunc post exempto sumptus Henrice quotannis,
Fruge meâ, Prorex, sublevo, Ranzo, tuos.

ALIVD.

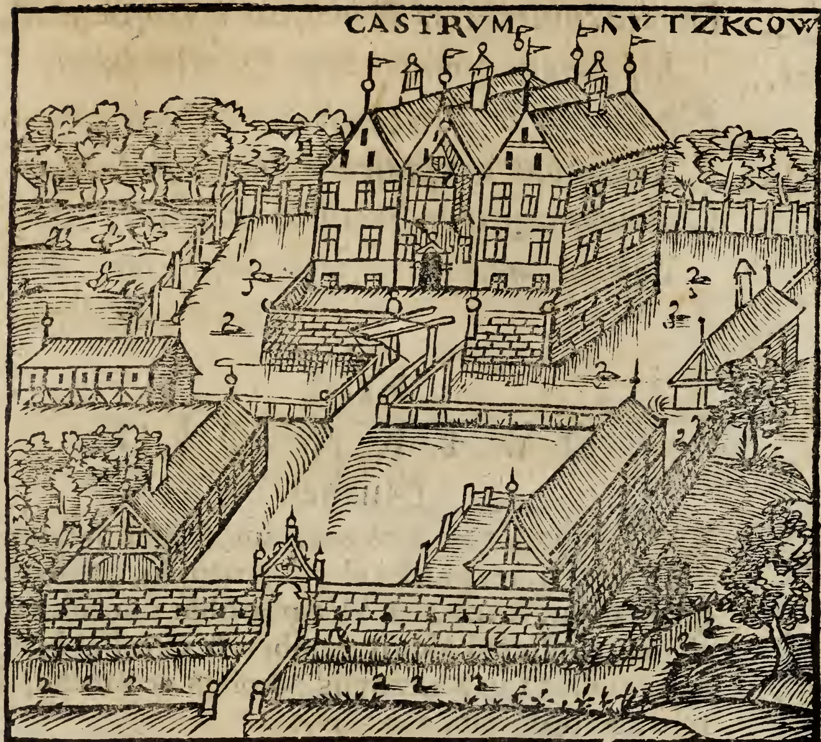
Vendidit Alfeldus me sponte Georgius, emit
Henricus claræ nobilitatis Eques.
Scilicet Henricus Prorex, cognomine Ranzow,
Cui sunt diversis prædia multa locis.

XIII.

DE CASTRO Nutschou.

Idem

IDEm vir ſtrenuus & nobilis H. R. à Balthaſaro Penſen equite Holſato, hoc caſtrum monti impoſitum, fluvio circumfluum præſtinavit, funditùs de novo ædificavit, pulcriſq; cubiculis, dormitoriis, & areâ lapidibus ſectis ſtratâ ita exornavit, ut nunc demum inter nobilium ſedes primarias non immeritò poſsit referri.

Danica

A.C. *Danica cum regeret Fridericus regna Secund.,*

1578. *Id patriæ magnum numen, & orbis honos.*

Henrici eximiis Ranzoio ſtemmate nati

Sumptibus, arx præſens ædificata fuit.

O utinam vigeat multos illæſa per annos,

Salvaq; cum domino ſtet maneatq; ſuo.

Petrus Lindebergius.

XIIII.

DE PRAEDIO Nuchel.

VT ſuperiorum ferè omnium, ſic quoq; dominium hujus prædii, eleganti templo, quod frequentatione incolarum Wagriæ olim fuit celeberrimum, conſpicui, idem vir nobilis & excelſus H. R. à gentilibus ſuis Ranzoviis, dominis de Bulcke, titulo emptionis ſibi acquiſivit.

A.C. *A conſanguineis, eſt quorum Bulckia ſedes,*

1581. *Emit & Henricus me ſibi Ranzovio.*

Hic peregrinorum concurſus tempore certo

Olim, qui ferrent huc ſua dona, fuit.

DE

XV.
DE OPPIDO
Gronow.

OPPidulum Gronow, haud ita procul à Lubecâ Imperiali & civitate Hanſeaticâ, conſentientibus Saxoniæ inferioris Principibus illuſtriſsimis,

 ab hæ-

ab hæredibus Doctoris N. Falcken emptum, generosus & clarus Heros H. R. numini divino hâc inscriptione nuncupavit.

A. C. 1585. Deo optimo Max. honestæq; hominum societati conservandæ, nec non ærumnosæ pauperum inopiæ, & senectuti sublevandæ pium præstituri officium, hoc oppidulum atq; Nosocomium suis impensis exstrui curârunt Henricus Ranzovius & Christina ab Halle, conjuges, domini & hæredes in Bredenberg, Drakenburg, Rintelem, Wellingsbuttel, Hattstedt, Tuschenbeck, Ranzovisholm, Wandesburg, Melbeck, Redingstorp, Nutschow, Gronow, & Erffradt.

Olim pagus eram, nunc me Ranzovius heros
Immortale tuum, Cimbrias ora, decus,
Oppidulum fecit, non parvis sumptibus, essem
Perfugiumq; inopum, præsidiumq; senum.
Quo tanquam tuto possent se condere portu,
Et colere æternum cum pietate Deum.
Macte agè vir summe, hoc laudabunt nobile factum
Et super astra inopes, subter & astra senes.

Petrus Lindebergius.

In Nosocomion Gronovianum.

Me pius Henricus struxit cognomine Ranzow,
Prorex, ac claræ nobilitatis Eques *Vt*

Vt, quibus infirmo languent in corpore vires,
Aut quos morbi instar tarda senecta gravat,
Hîc habeant gratis, vitæ quibus indiget usus:
Est aliquid miseris participare bona.

XVI.
DE PRAEDIO
Stelnou.

SEsquimiliare distat à Bredenbergâ Ranzoviorum arce munitissimâ prædium Stelnow, quod vir nobilissimus & doctissimus H. R. itidem, sed à genero suo Balthasaro ab Alefeldt, cum pacto retrovendendo emit, & famosum adhuc est, pugnâ illâ infaustâ inter Slesuigæ Ducem Woldemarum, Canuti Daniæ Regis fratrem, & Adolphum Holsatiæ Comitem, factâ, qui non procul ab hoc prædio victus ad Hamburgenses confugit, ut sequentibus prædium ipsum de se testatur.

Stelnou loquitur.

Ranzovii gener Henrici me Balthasar ante A. C. 1586.
Alfeldus tenuit, nunc socer ipsus habet.
Quatuor undecies à me Bredeberga remota
Est stadiis, propiùs Bramstadiumq; jacet.

Non procul hinc Comitem dux Woldemarus A-
Vicit, difficilem compulit inq; fugam. (dolphũ
" *Sic humanarum nulla est constantia rerum,*
" *Paßibus ambiguis Diva rotunda volat.*

I. W.

XVII.
DE PRAEDIO
Erffradt.

HVJus quoq; prædii dominium & possessionem, à Breidone fratris filio, superiori anno 10000. daleris ex vetustâ & heroicâ Ranzoviorum familiâ natus, H. R. nactus & adeptus est.

A. C. *Vendidit Erffradum fratris mihi filius aulam,*
1590. *Quæ, quamvis vix sit; poßit ut esse, meum est.*
Et meritò; quoniam silvæ, vicinaq; stagno
Est generosa situ, & deliciosa loco.
" *Non placet in totum qui pallidus incubat auro,*
" *Congerit & varias undiq;, parcus, opes.*
" *Qui patriam validis & pulcris arcibus ornat,*
" *Dignus amore patrum est, dign9 honore ducũ.*

Petrus Lindebergius.

XVIII. DE CASTRO RANZOW.

CAstrum Ranzow emit Henricus Ranzovius pro filio ſuo Cajo ab Hanſio Ranzovio gentili ſuo, quinquaginta ſeptem millibus thalerorum, & quanquam nimis carè emptum eſt, tamen id caſtrum, quod cum ſtirpe Ranzoviana commune nomen habet, & per aliquot centum annos à Ranzoviis inhabitatum fuit, extra familiam ſuam alienari noluit, ſecundum Tiraquellum, qui inquit: Quòd homines nobiles, & in dignitate conſtituti anxii & admodum ſolliciti ſint, ne principalis eorum domus extra ſuam familiam alienetur. Faxit Deus, ut tàm ipſe quàm ipſius liberi & nepotes, hoc & reliquis omnibus ſuprà recitatis arcibus diutiſsimè utantur & fruantur. *A. C. 1590.*

Ranzovium caſtrū dictum de nomine Ranzow,
Incoluit gens hæc Ranzoviana diu.
Hoc extra ſtirpem Dominum divendere claram,
Noluit Henricus poſteritatis amans.
Propterea pretio multo nimis ipſemet emit,
Tradidit & gnato, motus amore, ſuo.
Omnipotens faxit, ſtirps ut Ranzoia ſedes
Incolat has placidè, poßideatq́ diu.

ALIUD.

Et nunc Henricus castrum Ranzovius emit,
Quod stirpis claro nomine nomen habet!
Sic est, nam nuper Ranzovio id emit ab Hanso,
Ut nato ferret commoda grata suo.
Cui nato! Cajo magnis id sumptibus emit,
Qui patre filius est dignus, avoq; nepos.
At, mihi dic, quæso, cur sumptus fecerit istos,
Emptum nam justo carius esse liquet!
Quod commune tenet castrum cum stemmate nomen,
Hoc alienari noluit ipse suis.
Tu fac summe Deus, pro voto ut sede fruantur,
Hac, reliquisq; pater filius atq; nepos.

Georgius Wippermannus.

CAPUT II.

DE PALATIIS RANZOVIANIS.

PRÆter arces nominatas, etjam in primariis Holsatiæ aliquot urbibus, idem Bredebergæ Dynastes Henricus Ranzovius, partim à se, partim à patre ædificatas, renovatas, domos posſidet plurimas,

mas, quæ ob magnificentiam & ſplendorem potiùs palatia, quàm domus, appellari & dici merent. Eorum propria ſunt.

I. Lubecæ.

LVbecæ, in iſto Wandaliæ emporio celeberrimo, D. Joannes Ranzovius eques auratus Henrici pater, ante annos 50. conſentiente Senatu ac populo univerſo, ob ſingularia ſibi ab illo præſtita officia Palatium emit, cui tota civitas amplitudine vix ſimile habet. Aliquot enim diverſis diſtinctum eſt ædificiis, quorum nonnulla ſingulares habent inhabitatores, qui certo conductionis pretio ea inhabitant. Hoc primùm Henrico, cum fratre, commune fuerat, nunc autem ab hæredibus fraternis, ipſorum partem emptionis titulo ſibi comparavit, quod etjamnum hortis & ædificiis exornare non deſinit, intrinſecùs his & ſimilibus penicillo eleganter pictis ſententiis conſpicua eſt. A. C. 1540.

Ariſtoteles.

Quatuor obſervare oportet patremfamilias circa pecunias: Nam & quærere poſſe convenit, & quæſita tueri, alioqui nulla quærendi foret utilitas: eſſe præterea talem, ut & frui præſentibus, & ornari ſciat, & negotia ſic ſunt moderanda, ut omnium ſimul periculum non ſubeat.

Seneca.

Ita vivendum cum hominibus, tanquam Deus videat. Sic loquendum cum Deo, tanquam homines audiant.

Homi-

Tiraquellus.

Homines nobiles & in dignitate conſtituti,ſunt anxii & admodum ſoliciti,ne principalis eorum domus extra ſuam familiam alienetur.

II. Itzehoæ.

A.C. IN auguſto & nobili illo Holſatiæ oppido,tàm ſitu & loco, quàm navigatiòne & negotiatione, quæ
1551. per Storam & Albim flumina exercetur, præſtantiſsimo Itzehoâ, egregiam olim Eques auratus & bellator eximius Joannes Ranzovius domum exſtruxit, quam Vulcani violentiâ conſumptam filius ejus Henricus duabus orcheſtris hac inſcriptione iterum ornavit & reſtituit.

H. R. domum hanc igne fermè peruſtam Anno Domini 1586. reſtauravit. Item,Certior in cœlo domus.

III. Segebergæ.

DUas itidem domos perpulcras in oppido Sege-
A.C. bergenſi,quod antiquitate arcis ſummo montis faſtigio impoſitæ, jucundoq; ſitu admodum ce-
1559. lebre eſt, ejuſdem Capitaneus H. R. poſsidet, earum alteram ab Hamburgenſibus emit, alteram de novo condidit, in quâ hæc leguntur.

Anno Domini 1559. Divo Friderico II. Danorum Rege regnante, ſub ipſaq; deviĉtione Dithmarienſium has ædes H. R. in ſui ipſius, ſuorumq; hæredum uſum exſtrui curavit.

Item. —— Saxo longa ſeneĉta nocet.

Chilo-

IV. Chilonii.

CHilonii, quæ portu capaci lauta, piſcatu ubere delicioſa, annuis nobilium Comitiis & Vertumnalibus clara urbs eſt, & ad maris Balthici iſthmum ſita, idem H.R. non ſine immenſis ſumptibus & impenſis, baſilicas duas ædificavit, quarum uni, ſupra oſtiū marmoreum literis argenteis, hæc inciſa ſunt. A. C. 1562.

Henricus Ranzovius fieri curavit, Anno Domini 1562.

Item. ——Virtus poſt funera durat.

Alteri hæc inſculpta:

H. R. Vicarius regius ſibi ac ſuis hanc domum conſtruxit, Anno Domini 1575.

Item. ——Domini benedictio ditat.

V. Flensburgi.

IN urbe Flensburgenſi, quæ terrâ & mari rebus gerendis, Crantzio teſte, admodum oportuno & ſaluberrimo loco, inter montes excelſos littori maris orientalis adiacentes, condita eſt, non minori ſumptu toties dictus heros palatium venuſtum exædificavit, cujus veſtibulo argenteis literis inſcriptum eſt: A.C. 1571.

Anno Domini 1571. Henricus Ranzovius hanc domum, cum à tractatione pacis inter Daniæ ac Sueciæ reges inſtitutâ rediiſſet, fieri fecit.

Item —— patria, & domus optima, cœlum eſt.

VI. Hannobrii.

IDEm H. R. Hannobrii poſsidet domum, in quâ

vectigalia persoluuntur, quam uxoris suæ majores à ducibus Brunsuicensibus quondam obtinuêre, nunc autem eadem certis conditionibus, interuentu recompensationis, Duci Brunsuicensi Henrico Julio Episcopo Halberstadensi rursus resignabitur ac cedetur.

VII. Mindæ.

CVm Franciscus ab Halle passus esset ab Episcopo & Canonicis Mindensibus damnum in direptione arcis Radensis, capto ejus filio, inter aliâ, quibus Henrico Ranzovio satisfecerunt, curiam canonicalem ipsi ac hæredibus suis ad certum tempus assignârunt.

V. R. HENRICI RANzovii epigramma de palatiis suis.

Non mihi, nobilium sedes & prædia plura,
Concessit tantùm dextera larga Dei:
Sed quoq; quæ magno constant palatia sumptu,
Sunt mihi diversis sat benè structa locis.
Flensburgi siquidem propriis penetralibus utor,
Res quoties illic est peragenda mihi.
Ædibus excipior propriis & in urbe Lubecâ,
Vandaliæ certò quam liquet esse caput.

Sic

Sic quoq; CHIlonii duo se pulcerrima jactant
Atria, quæ sumptu sunt ibi structa meo,
SEGbergæq; itidem, ac ITzoha, flumine juncto,
Cujus fœcundat Stora palustris agros.
Nec non tu propriam mihi das HANnovera se-
Quæ nulli es nitidis ædibus ipsa minor. (dē,
Tuq; ô parva quidē, sed clara venustaq; MIN-
Ad me quæ spectant tecta decora tenes. (da,
Sed quid? mundana hæc sunt atria; at atria cœli
Omnibus his dictis sunt potiora mihi.

Aliud Petri Lindebergii.

Qui dicendus is est, qui non solùm arcibus amplis
Exornat patrii pinguia rura soli.
Sed quoq; vicinas generosis ædibus urbes,
Structurisq; facit luxuriare novis?
Nonne bonus civis, non verus nobilis? immò
Nobilis & verus, civis itemq; bonus.
Sed minimum hoc: quis tum? patriæ totius asy-
Ornamentum urbis, nobilitatis apex. (lum,

Et prorſus talis, qui claro nomine dignus
Et non ante ſua, aut poſt ſua fata mori.

CAPVT III.

DE LIBRIS RANZOVIANIS.

QVàm bellè intelligat, doctrinâ & virtute nobilisſimus vir, H. R. veram & genuinam nobilitatem, non in majorum titulis, imaginibus aut gazis cõſiſtere, ſed in doctrinâ eruditâ, ſapientiâ & virtute partâ, juxta poëtam dicentem: Et genus & proavos, & quæ non fecimus ipſi, vix ea noſtra puto: inde colligere licet, quòd Martem cum Arte, Bellonam cum Pallade conjungat, Bibliothecam generoſam exſtruat, manuſcriptos & huc uſq; non impresſos libros producat, ipſeq; Marte ſuo plures conſcribat, & in vulgus (quod alii ſui ordinis homines, quibus Larvatus ille quàm Laureatus carior eſt Deus, ſibi ſummo dedecori putant) doctorum omnium applauſu edat & emittat. Qui omnes, ob tanti herois induſtriam & admirationem, ordine à nobis recitabuntur.

I. Edidit H. R. nomine proprio ſuppreſſo & C.
A. C. Cilicii Cimbri ſubſtituto, belli Dithmarſici deſcri-
1569. ptionem, & Cherſoneſi Cimbricæ accuratam delineationem.

II. Idem

II. Idem edidit in publicum Speculum Astrologicum, Argentorati priùs divulgatum. A. C.

III. Idem in publicum emisit libellum de conservandâ bonâ valetudine Latinè & Germanicè redditum, Antwerpiæ, Coloniæ, Lipsiæ & passim alibi excusum. 1576.

IV. Idem tractatum elegantissimum de annis Climactericis & Imperiorum periodis Coloniæ, Lipsiæ, & Antwerpiæ impressum foràs dedit. Ex cujus conclusione videre licet, quàm fuerit vates verissimus de 1588 & 1589 præter lapsis annis, ubi maximos motus & fatalem quandam mutationem, non uni & alteri Regioni, sed toti Europæ impendere admonuit. Quis est qui nescit illas in Galliâ & Poloniâ cum regnis eorumq; Regibus mutationes, harumq; & aliarum nationum, ut Germanorum diversis in locis pugnas & dimicationes illas Hispaniæ & Angliæ Regum in mare expeditiones, classiumq; eversiones, illas in inferiori Germaniâ urbium direptiones, ac Ducum ab utraq; parte interfectiones; nec non Friderici II. Regis Daniæ præmaturum ac inopinatum obitum, & jam Turcarum, Persarum & Polonorum, Muschorum, item & Suecorum apparatus bellicosos & mutuos conflict⁹, subditorumq; oppressiones neminem, ut puto, hæc latent. Deus à nostris laribus omne malum avertat. 1580.

V. Idem Historicum quendam Epigrammatum librum, continentem Heroum aliquot encomia, su- 1581.

 perio-

perioribus & nostro seculo virtute bellicâ maximè illustrium, Plantinianis ac proinde elegantissimis typis repræsentatum, divulgavit.

1585. VI. Idem Horoscographiam, fabricam cardinum cœlestium continentem, Argentorati primùm publicavit.

1587. VII Idem Genealogiam Ranzovianam, diversis locis, formis & modis, Hamburgi, Lipsiæ, Slesuigæ, Helmstadii & Coloniæ, additis figuris æneis & ligneis, prælo subjectam emisit.

1588. VIII. Idem Regis Danorum funebris pompæ, & pyramidis suæ descriptionem, Rostochii, Lipsiæ, Hamburgi, excudi curavit.

1589. IX. Idem cupro incîdi fecit ab Hogenbergio res gestas Friderici II. Daniæ Regis, quibus adjuncti sunt versus, tabulas illas & in iis res pictas explicantes.

1590. X. Idem Calendarium Ranzovianum, dierum & noctium quantitatem continens in papyro Regali, ut vocant, typis pulcerrimis Hamburgi exprimi curavit.

XI. Idem hoc anno sub prælum dedit Genealogias aliquot familiarum nobilium in Saxoniâ, quibus accesserunt insignia nobilium Holsatorum, cum descriptione Pyramidis & Obelisci Segebergensis, opus tàm lectu, quàm aspectu jucundissimum.

XII. Idem Historias Holsatiæ, Dithmarsiæ, Wagrię ac Stormariæ, nec non civitatum Lubecensium & Hamburgensium conscripsit, quæ post mortem ejus divulgabuntur.

XIII.

XIII. Idem brevi Centurias aliquot epiſtolarum, à Regibus in Europâ, Ducibus in Germaniâ, viriſq; illuſtribus & clariſsimis ad ſe ſcriptarum, evulgabit, quibus deinde addet volumen quoddam ſingulare Poëmatum & Epigrammatum ſuorum, cum nonnullis aliis.

XIV. Conſcribi etjam curavit 4 volumina nativitatum, in quorum ptimo ſunt duo tractatus.

Primus Mundi, Cœli, civitatum & quorundam oppidorum figuras cœleſtes & earū eventus continet. Tractatus II ſummorum Pontificum, Cardinalium & quorundam Epiſcoporum themata exhibet.

In ſecundo volumine eſt tractatus III, qui Imperatorum, principum, ducum &c. themata atq; decreta complectitur.

In tertio volumine ſunt duo tractatus, nempe quartus & quintus, quorum IIII equitum, nobilium ac aliorum virorum inſignium themata cœleſtia continet. Quintus verò tractatus, doctorum virorum, utpote quorundam Theologorum, Philoſophorum, Poëtarum, Oratorum, Muſicorum, Pictorum, Sculptorum aliorumq; artificum inſignium figuras cœleſtes exhibet.

In 4 volumine ſunt III tractatus, nempe VI. VII. & VIII.

Sextus eſt de biothanatis, id eſt, violenta morte peremptis.

Septimus eſt de mutilitatem ſive vicium in aliquo membro corporis habentibus. Tra-

Tractatus octavus est de natis citò & mortuis: Item de gemellis & hermophroditis.

Sub singulorum autem nativitatibus ferè adscripti sunt eventus, res gestæ, dies ac anni obitus, ut cum his prædictio, quæ ex thematum inspectione pendet, conferri queat.

XV. In publicum etjam emisit Epitaphia in obitum patris, matris, fratris & sororis, nec non liberorum suorum, tùm ab ipso, tùm ab aliis conscripta Lipsiæ.

XVI. Idem conscripsit rerum cœlestium ac elementorum brevem & dilucidam explicationem, nec non signorum, Planetarum, eorundemq; uirium luculentam descriptionem, in quâ doctrina de corporum cœlestium motibus, proprietatibus, atq; effectib⁹ traditur. His accesserunt, & insertæ aliquibus in locis sunt etjam figuræ ac tabulæ ad ejusmodi doctrinam exornandam necessariæ, quod opus adhuc in bibliothecâ suâ Bredenbergensi asservatur.

XVII. Prodibit item brevi ex hâc bibliothecâ Regni Daniæ status præsentis expositio, cúm Cographiâ Daniæ: nec non Holsatiæ, & ad hanc pertinentium ducatuum singularis descriptio, ab ipso collecta.

Sunt etjam ejus instructu ac sumptibus editi libri sequentes.

A. C. 1568. 1. Descriptio arcis Bredenbergensis, dicata ipsi à M. Georgio Crusio.

2. Ni-

56. A.C.

2 Nicolai Reimari Vrsi Grammatica & Geodesia Ranzoviana, itidem ipsi dedicata. 1580.

1583.

3. Methodus describendi regiones, urbes & arces, & quid singulis locis præcipuè in peregrinationibus homines nobiles ac docti animadvertere & observare debeant ab Alberto Mejero Strantphrysio Pilwormensi, edita Lipsiæ, Helmstadii & Hamburgi. A. C. 1587.

4. A Michaële Boiëmo Gymnasiarcha Torgensi editus commentarius de somniis, eorumq; eventibus, quibus in fine addita est, Henrici Ranzovii Ecloga de somniis. A. C. 1588.

5. A Doctore Thoma Finckio Horoscopographia, sive de situ stellarum inveniendo Astrologia, cum Diario solis Ranzoviano ad Henricum Ranzovium Vicarium Regium. A. C. 1590.

6. A Petro Lindebergio Hypotiposis Arcium, Palatiorum, Librorum, Pyramidum, Obeliscorum, Cipporum, Molarum, Fontium, Monumentorum & Epitaphiorum, ab Henrico Ranzovio Prorege & Equite Holsato conditorum, cum nonnullis eorum ectypis ligneis, & in fine additis Epigrammatibus, in publicum & Rostochii & Hamburgi edita est.

7. Ab eodem Sylvula rerum memorabilium, & maximè tàm in superiori quàm inferiori Germania & locis maritimis, superioribus sex annis proximè elapsis, gestarum, quarum eventibus summorum virorum Johannis Regiomontani, Johannis Stöffleri Hen-

ri, Henrici Ranzovii, & multorum aliorum prædictiones, de anno Christi mirabili millesimo quingentesimo octuagesimo octavo corroborantur & confirmantur, auctore Petro Lindebergio.

A diversis etjam viris doctis, ut à Camerario, D. Davide Chytræo, Justo Lipsio, Reinero Reineccio, Nicolao Reusnero, Paulo Melisso, Conrado Dasypodio, Johanne Polito, Petro Albino, Johanne Lauterbachio, Michaele Neandro, & aliis varii generis opuscula ipsi sunt dicata, quorum nomina & titulos enumerare superuacaneum esse arbitror.

EX BIBLIOTHECA autem suâ Bredebergensi, libri qui revixêre, hi sunt:

A. C. EXiit ex hâc ipsâ in lucem I. scriptum Evacis Regis Arabum de gemmis, Lubecæ & Lipsiæ
1585. prælo commissum.
1586. II. Pauli Alexandrini Græcè & Latinè versa in doctrinam de prædictis natalitiis rudimenta, ante hac nunquam visa.
1588. III. Ex hâc ipsâ Reinerus Reineccius, Alberti Abbatis Stadensis Chronicon olim incognitum deprompsit.

IV. Ex hâc ipsâ quoq; hoc præsenti anno idem
1590. Ranzovius libros Macri Medici, duos multò emendatiores, & Speculum Medicorum, antea non editum, protulit, quæ Hamburgi & Lipsiæ excusa ex-

stant

ſtant. Faxit Deus, ut plures poſthàc in gratiam ſtudioſorum producat & diutiſsimè feliciter vivat.

IN HENRICI RANZOvii libellum de conſervandâ bonâ valetudine.

Non ſolùm, Henricus vir factis clarus, & ortu
Ranzovius, præſens hoc ſibi ſcripſit opus.
Vt Natis poſſet præluſtre relinquere nomen,
Quod certent meritis amplificare ſuis.
Sed quoq; ſuccincto voluit præſcribere libro,
Incolumem vitam quâ ratione parent.
Nam magis accendunt, animiſq; tenacius hærent,
Quæ pater, aut ſenior juſſa relinquit avus.
Hunc in privatum quamvis congeſſerat uſum,
Non tamen, ut fiat publicus, ipſe vetat:
Nam cunctis, ubicunq; poteſt, prodeſſe laborat,
Omnibus & præſtat commoda multa lubens.
Ergò illi ſeros, quos virtus rara meretur,
Et fauſtos optes, Lector amice, dies.
Atq; hoc ſincero doctoq; fruare libello,
Vt longè in terris ſanior eſſe queas,

Sollicitâq; tuam curâ defendere vitam,
Nec temerè mortis præcipitare viam.

Christophorus Kellingk-
hausen V. I. Doctor

IN ACCVRATISSIMAM Cimbricæ chersonesi delineationem, studio & sumptu illustris viri H. R, editam.

Quantus erat, radio primus qui gentibus orbem
Pinxit, & ante oculos regna remota dedit?
Credibile est illum curâ ingenioq; vigentem
Publica privatis præposuisse bonis.
Et tamen hic tantus secli vertentis ab arte
Se victum & studio dexteriore videt.
Qui neget, antiquos cum nostri temporis orbes
Orbibus, ingenuâ conferat ille fide.
Et notet, ut priscis præstet peninsula formis
Cimbrica, Ranzovii cusa recenter ope.
Qua licet Anglorum domicilia prisca meorum,
Et Jutas propriâ cernere sede sitos.

Nimi-

Nimirum ille, velut proavitæ ſtemmata ſtirpis,
Provocat antiquos arte fideq́ʒ ſophos.
Deſine Roma, tuos toties jactare Quirites.
Major ab Arctöo cardine ſurgit honos.

Daniel Rogerſius Anglus,
Auguſtiſs: Angliæ Reginæ,
ad Fridericum II. Regem
Danorum, Legatus.

IN GENEALOGIAM Ranzovianam.

Vt Geneſin vidi, quam ramis arbor habebat
Ardua, diffuſas undiq́ʒ ſparſa comas.
Miratus genus ac atavos, Henrice, nepotum,
Ranzovi, magnum pullulat unde decus.
Prædia quinetjam, vicos miratus & arces,
Quæq́ʒ ſacrata ſuis ſunt monumenta locis.
Perpetuam iccircò mea Muſa precata ſalutem
Arboreis ramis, talia verba dedit.
Virtus, quam decorat clarorum nomen avorum,
Inclyta, non ullâ eſt emoritura die.

Henricus Meibomius Acad.
Juliæ Profeſſor.

IN CALENDARIUM ejusdem.

Julius ut Cæsar vivus prænoscere cœlum,
Nec voluit superas hospes inire domos:
Henricus sic Ranzoæ laus inclyta gentis
Ad superos vivus jam sibi munit iter.
Sidera dum, cœliq; vias observat, & annum
Distinguit metis, limitibusq; suis.
Æreaq; instrumenta poli tot format in usus,
Quîs simile in veterum nil habuêre scholis.
Sis felix divine senex, & nescius esto
In vitâ vinci, post pia fata mori.

Nathan Chytræus Acad.
Rost. Professor.

IN CHRONICON Alberti Abbatis Stadensis.

Hi, pius Albertus quos olim scripserat Abbas,
Annales veteres delituêre diu.
Donec eos tandem mea Bibliotheca recenter
Protulit in lucem, lector amice, tibi.

Hos tamen expoliit, mirâ Reineccius arte,
Et cultu, qualem non habuêre prius.
Ergò agè Saxonicas qui res cognoſcere gaudes,
Hos lege, quos legit Crantzius antè, libros.
Henricus Ranzovius.

ALBERTVS ABBAS olim in Stadio Henrico Ranzovio Vicario regio S. P. D.

Quam legis, ex illa tibi venit epiſtola valle,
Cui dedit Elyſii Græcia nomen agri.
Magne vir, exemplar morum, notiſsima cujus
Fama ſub hoc etjam cardine ſparſa viget.
Rumor it, & noſtrum ſermonibus occupat orbem,
Te nova defuncto dona parare mihi.
Quæq; ſub obſcura latuit caligine preſſa,
In lucem hiſtoriam nunc revocare meam.
Lætus id agnovi, poſt tot quinquennia votis
Parte aliqua factum ſic ſatis eſſe meis.

Vivus adhuc ſuperiſq; olim regionibus hoſpes,
Tempora non ſomno deſidioſa dedi.
Lapſa ſed explicui cum geſtis tempora rebus,
Non levis exorſus laudis & artis opus.
Par eſſe ingenio poteram tam grandibus auſis,
Conditio nocuit temporis illa mihi.
Sunt tamẽ inventi, quos noſtra haurire juvaret,
Atq; animum cartis applicuêre meis.
At fera barbaries cum clauſtra teneret, & illic
Doctrinæ facies nube ſepulta foret.
Cura fuit major quæſtus æriſq; petendi,
Quàm ſcriptis dociles velle juvare ſcholas.
Hæc nocuit fortuna mihi, neglectaq; planè
Scripta tenebroſo deperiêre ſitu.
O quot idem fatum ſcriptoribus obtigit olim,
Quos inviſa pigri carceris umbra tegit.
Sæpè gemens dixi, quid profuit iſta notâſſe,
Quæ premet æternâ nox inimica morâ?
Quando erit, ut vindex aliquis mea rurſus in au-
Proferat, & nitidæ lucis honore beet? (ras
Contigit hoc aliis pridem, quos ipſe ſecutus
Tempora conciſè noſtra legenda dedi. In-

Infelix ego ſum, fruſtraq́; emergere nitor:
Deſtituunt noſtram ventus & aura ratem.
Talibus ingemui verbis, nunc omnis ademptus
Eſt dolor, & curæ diſperiêre meæ.
Auſpice te, lucem video, cultoq́; decorus
Ornatu volito docta per ora virûm.
Dii tibi Ranzovi faveant, tua cœlitùs acta
Mitis inoffenſæ ſortis imago beet.
Te duce, ſcriptores in apertum ducere natus
Et medicas nævis applicuiſſe manus.
Squallorem abſterſit nobis Reineccius omnem,
Et tegimen veſtis fecit habere novæ.
Iamq́; comes aliis ſociatus obambulo, quotquot
Hiſtorias calamis explicuêre ſuis.
Nunc mihi Saxonicæ recitat primordia gentis,
Atq; parum notos fert Widekindus avos.
Aucupis atq; trium res geſtas narrat Othonum
Dithmarus, veteri nobilitate ſatus.
Mox docet effrenes Sclavos Helmoldus avitos
Idoli cultus dedidiciſſe ſui.

Omnibus his reliqui gaudent aſſurgere manes,
Omnibus his candens tempora vitta tegit.
In me conjiciunt oculos quoq;, dicor & illis
Ingenio nomen promeruiſſe meo.
Sed tali quoniam laudem pietate mereris,
Non erit officii gratia ſurda tui.
Semper inoblita repetam tua munera mente,
Et fera me Lethe ſentiet eſſe tuum.
Tu mihi reſtituis vitam, tibi proroget annos,
Omnia qui nutu præſtat agitq; ſuo.
Longior afflictam ne laſſet epiſtola dextram,
Clauſaq; ſit ſolito fine tabella, vale.

Henricus Meibomius Acad:
Juliæ Profeſſor.

In Macrum H. R. & ſpeculum Aſtrologicum.

Quis non Alciden novit, quis neſcit Achillem,
Nomina non ullâ non memoranda die?
Ille polum cervice tulit, cum ſydera feſſus
Amphitryoniadæ ferre dediſſet Atlas.

Quid

Quid loquar amborũ geminatâ laude celebrem,
Illustri Henricum stemmate Ranzovium?
Quem juvat immenso spaciantem vivere cœlo,
Et stellas oculis dinumerare suis.
Quiq; Machaoniâ caput extulit inclytus arte,
Naturæ scrutans omniparentis opes.
Macte novâ virtute heros: sic additus astris
Cælifer est, semper vivit & Æacides.

Gregorius Bersmannus Acad.
Lipsens. Professor.

In eundem Macrum.

Cimbria, quid Latiũ, aut veteres miraris Athe-
Cum tua sit nullâ gloria sorte minor? (nas,
Mutant cuncta vices, sed & omnib⁹ obvia terris
Naturæ ex parili tramite dona fluunt.
Quis Boreæ credat solem inservire, Polumq;
Vt coleret Pallas posthabuisse Pharum?
Cernis, ut Arctoi celebris sua lumina tractus
Porrigat, utq; suum spargat in orbe jubar?

Inclyte Ranzovi doctrinâ insignis & armis,
Qui Daniæ rutilans sydus in arce sedes:
Non ego te priscis postponam vatibus, olim
Quos Mæcenatis tempore Roma tulit,
Tu Themidis Phœbiq; decus, tua gloria summa
Jungere Romanis pallia Græca togis.
Sic veterum profer tenebris monumenta virorũ,
Nosq; juves scriptis, nec minus ipse tuis.
Sic tua perpetuò, quamvis mors cætera tollat,
Nobilis ingenii fama perennis erit.

Joannes Politus I. C. & serenis: Electoris Coloniensis historicus.

ALIVD.

Si cupis herbarum certas cognoscere vires,
Hæc lege quæ scripsit carmina docta Macer.
Eruit hæc latebris, Ranzoio sanguine natus
Henricus, seræ posteritatis amans.
Sumptibus & propriis describi jußit & edi,
In lucem tenebris quæ latuêre diu.

SYM-

SYMBOLON FRIDERICI II. DANIÆ REGIS.

Sola DEO IN SOLO MEA SPES *& vita recumbit,*
Prisca FIDES *etenim facta* FERINA CARO EST.

IN DEO
SOLO
MEA
SPES

FIDES
EST CA-
RO FE-
RINA.

CAPVT IV.

DE PYRAMIDIBVS RANZOVIANIS.

DVo ſunt potiſsimùm, quibus præclara hominum facta perpetuò celebrari, & ad poſteritatem tranſmitti poſſe creditum eſt, literarum nimirum monumenta, eruditi ingenii ſtudio elaborata, & opera ſolerti artificum manu effecta. Vtroq; præſtat ille totius Cimbricæ nobilitatis apex, illud totius Holſatiæ lumen & numen, Henricus Ranzovius, vir omni doctrinarum genere, & natalium ſplendore nobiliſsimus ac præſtantiſsimus, qui tàm libris â ſe conſcriptis, quâm magnificis ſtructuris & Pyramidib⁹, Danorum inclytos Reges, ſeq; ſuamq; omnem familiam, per totum orbem terrarum aliâs claram, clariorem reddit, & immortalitati conſecrat. De libris antea dictum eſt, reſtant Pyramides, quarum conſtruxit duas, admodum pulcras, admodum lepidas; unam prope Segebergam oppidulum, alteram apud pagum Nordoe, non procul â civitate Itzehoenſi, formâ quadratam, & in apice cacuminatam, ex albo Buceburgenſi lapide ſupra montem conſpicuum, in quo Nymphas habitaſſe Vetuſtas credidit, & conſtans rumor eſt, cujus poſterioris typus ac inſcriptio ſequitur.

Con-

Construxit tribus ex ordine Danorum Regibus, sibi ac suis Henricus Ranzovius hoc monumentum, posteritas exoptatißima, & ut inviolatum maneat rogat, æternæq; te divinitati in omnia ventura secula commendat.

Anno à Principio mundi 5540.
Anno à Diluvio inchoato 3484.
Anno à Christo Deo nato 1578.
Anno à nato Mahometa Pseudopropheta 985.

VERSUS ORTUM.

Deo trino & uni ſacrum.

A. C. 1578. D. Friderico I. Chriſtiano III. Friderico II. avo, patri, ac filio, Danorum Regibus, victorioſis ac bene de ſe meritis, H. R. duorum poſteriorum in Holſatiâ Vicarius, nec non parentibus, tùm ſibi ac uxori ſuæ, filiis ac filiabus, & horum poſteris poſuit.

Verſus Meridiem

conſpicitur horologium ſolare, quod præter horarum diſcrimina indicat ſignum zodiaci, in quo ſol annuatim verſatur, ortumq; & occaſum ejuſdem, ſequentibus additis verſibus:

Vmbra horas Phœbi deſignat climate noſtro,
Nodus, quod ſignum Sol tenet, arte docet.
Num ſolitum mutet poſt plurima ſecula curſum
Phœbus, poſteritas ſera notare poteſt.

Verſus Septentrionem.

Regibus ut gratum Danis ſe oſtenderet, ac his
Sanguine quos iunctos conjugioq; tenet.
Regibus hanc ſtruxit, conſanguineiſq; columnam
Ranzovius, Cimbris qui vice Regis erat.

Verſus Occidentem.

Pyramis æthereas velut eſt educta ſub auras,
Qua jacuit plano Græcia clara ſolo. Vt

Vt moneat, nobis quærendas æthere ſedes,
Virtuti & proprias eſſe ſub aſtra vias.
Sic patulis, Henrice, tibi eſt quoq; Pyramis arvis
Condita, quæ cœli fert caput alta plagâ.
Vt moneat cœlum patriam poſt fata petendam,
Qua virtus pretium dulce laboris habet.
Pectora quadratum ſignat conſtantia ſaxum,
Quæ levis accurſu non movet aura ſuo.

Henningus Conradinus.

Spes ſalutis ipſam ſævitiam doloris levat.

In eandem Pyramidem.

Nunc ſua Pyramidum ſileat miracula Memphis,
Nec Mauſolæum Caria jactet opus.
Nec Rhodus excelſi miretur ſaxa coloßi:
Nec Dictinnæ Epheſus templa profana colat.
Omnia Ranzoi turris miracula vincit,
Facta Deo, Regi, patribus, atq; toro,
Gratia prima Deo debetur, at altera Regi, "
Communi patriæ tertia, quarta patri. "

„ *Proxima quæ restat post caros una parentes*
„ *Pignoribus casti est gratia danda tori.*
Hæc quia, Ranzoi, præstas Regiq́; patriq́;,
Et patriæ, casti pignoribusq́; tori.
Quo sub Rege satum, quo dicam patre creatum?
Matrem ego, quæ peperit te, reor esse Deam.

Nicodemus Frischlinus
Med: Doctor &
Poëta Laur.

DE PYRAMIDE Segebergensi.

EPIGRAMMA IN Sacellum.

Hos

Hoc Henricus ego tibi, Rex Friderice, sacellum
Ranzovius sumptu condo sacroq; meo.
Vt faciam, non me mo vet ostentatio, suadet
Vnicus ille bono Prin cipe dignus honos.
Talis enim Rex noster e ras, ea gloria qualem
Postulat, haud alius nempe Parente bono.
Ergò tui placidè cultoris suscipe pignus.
Sic tua sit virtus ne scia nocte premi.
Quisquis adis autem sa num, prece numen adora
Idq; pio similes pecto re posce Duces.

A. C. 1588. IDem vir magnus & excelſus aliud monumentum, propè Segebergam in viâ regiâ propriis ſumptibus erexit, & ſic efformavit, ut non tantùm in Pyramidem aſſurgat, ſed etjam huic ſubſtructum ſacellum ex quovis latere repræſentet arcum triumphalem, ut ex ſubjecto ejus typo videre licet. In quem finem autem illud condidit, indicant marmorum inſcriptiones, tàm interiores quàm exteriores. Intrinſecùs propoſitæ ſunt ſequentes Leges, ingredienti ſacellum, cognoſcendæ & obſervandæ.

HOC SACELLVM,
ne ejus violetur religio, ingrediens haſce obſervato Leges.

DEVm Opt: Max: trinum & unum ante aram flexis genibus adorato. Manibus immundis nihil contrectato. Omnibus luſtratis, quæ ſaxis incîſa ſunt, perlegito. His peractis, Friderico II. Regi Daniæ de placido obitu & vitæ immortalitate gratulator. Et filio ejus Chriſtiano IIII. cæteriſq; Principibus Holſatiæ gubernationem piam pacatamq; exoptato. Secundum illos, Senatoribus ac proceribus regnorum Daniæ & ducatuum Holſatiæ &c: Nec non Henrico Ranzovio, ejus liberis, poſteris, familiæq; univerſæ ſucceſſus ſalutares atq; proſperos precator. Hoſq; omnes Deo Opt: Max: commendato. Mortalem deniq; te eſſe memento, & vitæ ſpacium, qnod omnibus natura circumſcri-

pſit

psit exiguum, ſanctiſsimè honeſtiſsimeq; conficito, ut moriens vivas in omnem æternitatem.

AB ALTERA PARTE itidem intima Henrici Ranzovii querimonia ſe offert, & ejuſdem conſolatio.

Querela Henrici Ranzovii.

SVbſiſte hęc intuens, & mihi Henrico Ranzovio, Regum Daniæ, Chriſtiani III. & Friderici II. quondam, & nunc Chriſtiani IIII. in Ducatibus Holſatię Vicario, LXIII annum ætatis agenti, pro pietate tuâ condoleto. Vnius enim anni ſpatio orbatus ſum Friderico † Duce Holſatiæ &c, Domino meo, Filiâ Catharinâ * in Daniâ, Filio Friderico natu † tertio in Galliâ, nepte Catharinâ, * ex Oligardâ filiâ, in Germaniâ nec non duobus fratris mei Pauli filiis, Daniele † in Galliâ, & Joanne * in Poloniâ, tandem etjam Friderico II. Rege † Daniæ &c, Domino meo clementiſsimo, non tantum Rege, ſed patre patriæ, cujus Europa vix jam habet pietate, virtute, magnanimitate, fortitudine, in rebus gerendis, & conſiliorum felicitate ſimilem, qui omnes, longè diſsitis locis mortui, reſurrectionem vitamq; cœleſtem conjunctim exſpectant. Jam egomet diſſolutionem mei corporis, ut ſervus dominos, pater liberos, avus neptem, patruus fratris

† *obijt Anno 87. 15. Iun:*
* *obijt Anno 87. 26. Maij.*
† *Anno 87. 29 Nov:*
* *Anno 88. 20. Ian:*
† *Anno 87. 24. Nov:*
* *Anno 88. 23. Ian:*
† *Anno 88. 4. April.*

filios, & grandævus juvenes, præpostero planè naturæ ordine, præcedentès ad vitæ æternæ societatem quamprimùm sequar, avidè pieq; desiderans exopto.

Nulla calamitas sola.

Interim hujus expers lector, vive vale, prosperiori fortunâ utere: quòd tibi ex animo precor.

Mœrentum locus hiç, procul hinç discedite læti.

Ergo

Marmoris hoc vacuũ lacrymis impleto viator,
Si pietas animum commovet ulla tuum.

Orientalis plaga has inscriptiones extrinsecùs continet.

DEO TRINO ET uni sacrum.

Friderico II. Danorum Regi, pio, felici, inclyto, domino suo clementissimo, Anno 1588. Aprilis 4 defun-

defuncto, H R. Regiæ ſuæ Majeſt. in Ducatibus Præſes, mœrens dolenſq́;, gratitudinis ergô, in memoriam perpetuam honoris & virtutis Majeſt: ejuſdem, hoc ſacellum F. F.

HENRICUS RANZOvius ad Regem.

Qui caput Europæ, qui Martis & artis ad Ar-
Qui juris columen, qui pietatis eras. (cton,
Hunc tibi, Rex, tumulum, Friderice, Henricus
Ranzovius, ſoboli conſtituiq́; meæ. (honoris
Vno namq́; ſenex anno ſex funera plango,
In quibus, heu, ſummus ſunt tua fata dolor.
Id teſtor. Tu dive, meum ne deſpice pignus:
Sic tuus ex merito te tueatur honos.

Ad Viatorem.

Non hæc vel vivo, vel coclo fabrica conſtat
Saxo, nec ligno. facta ſit unde, rogo?

Pars occidentalis retinet donationem huic ſacello addictam, hoc modo.

Ego

Ego Hen: Ranz: do, lego, dariq; volo quotannis tertiâ feriâ Pentecostes, peractis sacris, & proximis sequentibus tribus diebus, per Presbyteros & Diaconos hujus oppidi (quos conjunctim ejus rei dispensatores, certo laboris præmio constituto, ordinavi) ante hoc Sacellum, ad refectionem centum pauperum præfecturæ Segebergensis, Eleemosynas anniversarias, ex reditibus cujusdam pecuniariæ obligationis ipsorum fidei traditæ, residuamq; horum redituum partem ad reparationem hujus Sacelli, quotiescunq; necessaria fuerit, converti. Eâ tamen lege ac conditione, ut illi reditus à Diaconis ad nullos alios usus conferantur, nec alio loco Eleemosynæ distribuantur. Quod si factum fuerit, hæredibus, posteris, familiæq; meæ Ranzovianæ concessi potestatem, huic Sacello addictam, donationem revocandi, reditusq; ad alios pios usus transferendi. Et licet hanc formam dispositionis acta sigillata plenitùs contineant: tamen ejus tenorem, ad fidem harum rerum posteris faciendam, huic tabulæ quoq; incîdi placuit.

Pars australis solarium in plano descriptum his versiculis exhibet.

Hic tibi cum numero spectantur nod⁹ & umbra,
Quæ tria quid doceant commemorare libet.
Umbra notat dextrè, quota cursitet hora diei,
Hincq; monet vitam sic properare tuam.

Ast

Aſt in quo ſigno magni lux publica mundi
Verſetur, mirâ nodulus arte docet.
Si vis ſcire, dies quot quilibet occupet horas,
Id numerus mediâ ſede locatus habet.

Septentrionalis plaga hæc habet Epigrammata.

FRactum obiit fato noſtrum decus illud, & illuD
Ingens Teutoniæ fulcRum, cũ ter duo luſtrA
Dempto anni ſpatio vEluti venerabile numeN
Regna ſalutifero ſua REXERat undiq; ſceptrO.
Interea miſeri hâc miſErâ qui valle tenemuR
Curarum, vario Replemus ſidera fletV,
VSq; malis certã ſtatuent ſacra numina metaM

Petrus Lindebergius.

AEnigma continens annum obitus.

Quot Deus explevit cœlum terramq; diebus, 6.
Anni quot vixit tempora primus Adam. 930.

91.

600. *Quot periêre rubrâ currus Pharaonis in undâ,*

12. *Quot genuit Jacob pignora mascla tori.*

10. *Quot Sinai Dominus leges in vertice sanxit,*

30. *Quot Simson rigido perdidit ense viros.*

Annos in numerum tot collige Lector, habebis,

Quo mortem Danus Rex Fridericus obit.

Petrus Lindebergius.

Collatio Pyramidis Segebergensis & Romanorum.

Pyramides quondã varias Roma inclyta struxit
Sumptibus eximiis, sumptibus innumeris.
Pyramidem struxit similem Ranzovius Heros,
Sumptibus innumeris, sumptibus eximiis.
Illa viro claro aut fortes qui vicerat hostes,
Hic Regi forti, Rex Friderice tibi.
Illa situ bello bellas, longeq́; micantes,
Hic splendore gravem, cumq́; decore parem.
Illa quæ erant Latiæ tanquam miracula terræ,
Hic quæ miraclo non minus esse potest.

Cum

Cum non ex lapide aut ligno, nec ſtructa metallo,
Et tamen ex omni parte ſit artis opus.
Cedite Pyramides Romanæ, cedite Priſcæ:
Nam claret parili Ranzoviana modo.

Petrus Lindebergius.

In Pyramidem eandem Segebergenſem AEnigma.

Non hæc vel vivo vel cocto fabrica conſtat
Saxo, nec ligno. Facta ſit unde, rogo?

AEnigma aliud.

Non hanc Ædiculam lateres, ſubiêre, metalla,
Ligna, lutum, ſaxum: dicito materiam.

Hæc
Lector
te tria
Care docet.

Principiò quod
Sumptibus immensis
Stet constructa tam benè
Ornateq; Vicarij. Dein-

de quod hæc eadem Secundi
Sit Friderici consecrata manibus,
Danica qui gessit sceptra potente manu.

Deniq; sublato in cœlum quòd culmine signet,
Calceq;, qua facta est, purâ, sine crimine puram
Quilibet ut vivat vitam, mortalia linquat,
Et crebrò solum suspiret, anhelet Olympum.
Hæc ubi cognôsti, ex animo bona multa precare
Ranzovio Domino, & quò te via ducit euntem,
Perge statim, & felix longißima tempora vive.

H. R. 1588. V. R.

Ad Fridericum 2. Regem Daniæ, H. R.

Si pensare animos sinerent crudelia fata,
Et posset redimi morte aliena salus.
Quantulacunq; meæ debentur tempora vitæ,
Pensâssem pro te, Rex Friderice, libens.
At nunc, quod possum, lacrymis tua funera plangam,
Et vitam in terris, ut moriturus agam.

CAPVT V.
DE OBELISCO
Ranzoviano, cujus typus talis est:

Hunc

HUNC OBELISCUM STATUI
CURAVIT HENRICUS
RANZOVIUS.

AB ORBIS PRINCIPIO —— 5552.
A CHRISTO NATO —— 1590.
ÆTATIS ANNO —— 65.

A C. OBelifcus excellentis & nobilifsimi viri H. R. juxta monumentū Segebergenfe collocatus ejus
1590. formam refert obelifci, quem à D. Augufto juxta Maufoleum Romæ erectum Sixtus V. Pont. Max. ad Bafilicam S. Mariæ Majoris in Exquilinum nunc tranftulit. Altitudine autem hic Romanum quantùm excedat, ex dimenfione incisâ patet. Bafis fubftructa lapide vivo filicio Cimbrico: Epithema polito candido faxo Buceburgenfi conftat. Diadema æneum deauratum eft, ex quo pendent tintinnabula, quæ vento agitata longè fonitus referunt.

Hoc diadema fonum ut ventis fpirantibus edit,
Sic tua laus nufquam, Rex Friderice, filet.

Ad ortum ejufdem confpiciuntur hæc verba:

SAnctæ & individuæ Trinitatis honori, nec non in Friderici II. Regis Daniæ ac progenitorum pofterorumq; fuorum memoriam, hunc Obelifcum Segebergæ ftatui curavit Henricus Ranzovius, Anno Domini 1590. Ætatis 65.

Hoc opus exftruxi Henricus Ranzovius, omne
Numinis in laudem, Conditor alme, tui.
Et fimul in Danaûm Friderici Regis honorem,
Totiufq; mei feminis, atq; domus.

Ad

Ad Occasum.

Pro meritis, Friderice, tuis, Rex optime regum,
Hæc monumenta tibi dedico, sacro, struo.
O utinam majora mihi præstare liceret,
Hoc totus stares aureus ipse loco.

Ad meridiem.

Quem regi & vobis Obeliscum dedico, Nati,
Ad virtutis iter nobile, calcar erit.
Certumq; indicium, quærendas æthere sedes,
Et nihil in terris certius esse nece.

Ad Septentrionem.

His visis, lectis, placidè discede Viator,
Cunctaq; structori fausta precare meo.
Perpetuò infelix, & detestabilis esto,
Qui sacrum in minimis hoc violabit opus.

Petrus Lindebergius.

In eundem Obeliscum.

Insistit terræ, caput inter nubila condit,
Aëreas penetrans en Obeliscus aquas.
Quo se Ranzovius, Cimbrorum gloria gentis,
E terrâ ad superos, hâc quasi voce vocat.

O mea

„ *O mea mens ſurſum, quem tendis, dirige curſum,*
„ *Mens oblîta ſoli, ſuſpice regna poli.*
Optima pars mundi cœlum eſt, pars peßima tellus,
Tellurem ô liceat linquere, & aſtra ſequi.
Quiſquis es, hæc imitare ſenis pia vota beati,
Hic tibi nec viſus fruſtra Obeliſcus erit.

Nathan Chytræus Acad: Roſt: Profeſſ:

In eundem.

Quid Latii mirare Obeliſcos, care Viator,
Deſine, Ranzovius condidit arte parem.
Ah quid dico parem, Non eſt: ſed pulcrior ipſis
Italia alma tuis; Roma ſuperba tuis.
Quæ ſtruis Idolo tantùm mera vana profano,
Hic uno ac trino, quod ſtruit omne, Deo.
Tu civi ſtatuas ſtatuis perſæpè celebri,
Partibus hic patriæ, principibuſq; viris.
Qui regum claro clarorum ſanguine nati,
Factiſq; æternum promeruêre decus.
O valeant Latii, Latiales vincit hic unus,
Arte, decore, jugo, laude, nitore, ſitu.

Petrus Lindebergius.

CAPUT VI.

DE MOLIS RANZOVIANIS.

VT superiora omnia clarissimus & generosus ille Bredebergæ Dynasta Henricus Ranzovius, ad patriæ ornamentum singulare exstruxit, ita etjam in ejusdem emolumentum & incolarum commodum maximum, varias & omnis generis molas, frumentarias, hydromylas, pneumaticas, olearias, & quibus charta parari, nitratus pulvis confici, ligna serrâ secari, inq; modum tubi excavari, aurum purgari, ferrumq; cuprumq; tundi & subigi solet, diversis in locis ædificavit numero 39. De quibus tale est Samuelis Crugeri Epigramma:

Ædifi: Molas 39.

Nil aliud Deus est, hominẽ quàm velle juvare,
Credidit ut prisco tempore prisca fides.
Triginta ergò novemq; molas qui ponere dives
Dum potuit, posuit, qui mihi, quantus erit?
Has quia Ranzovius, vis vivida Martis et Artis,
Dum potuit, posuit, qui tibi posteritas?
Hæc benefacta viri memori ni dixeris ore,
Posteritas quidem eris, sed scelerata nimis.

CAPUT VII.

DE FONTIBUS RANZOVIANIS, ET PRIMUM DE FONTE Bredenbergensi, cujus typus hic subjectus est:

TYPUS FONTIS BREDENBERGENSIS.

NEquaquam ejusdem Mæcenatis nostri fontes eximios silentio prætereundos esse censeo. Bredenbergensis enim, qui horum est præcipuꝰ, te-ctoq; gibboso, scandulis pictis vestito, octangularis, 60. pedes profundus, 15. in rotunditate amplus, vix ipsi Caballino elegantiâ, & aquæ puræ abundantiâ cedit, quòd testatur fons ipse, paratum cuivis officium his versibus insinuans:

Fons ego communem scateo fœcundus in usum,
Tota domus de me commoda multa capit.
Nec pretium posco, nec egenti denego cuiquam,
Gratuitas ex me quilibet haurit aquas.
Vtq; queam semper dare, nunquam copia dandi
Deficit, & damnis augeor ipse meis.
Cum prior egeritur, semper nova prosilit unda,
Dum successuræ cedat & illa locum.
Si licitum est magnas parvis componere rebus,
Hi domini mores, qui meus autor erat.
Is patriæ talis (fas est laudare sepultum)
Exstitit, & multis munera larga dedit.
Ejus erat domus, ut portus communis, habebat
Hîc sibi speratam, quisquis egebat, opem.

Vt faceret, vires & opes fortuna merenti
Contulit, & larga præbuit usa manu.
Sic patriæ, dum vita fuit, servivit amatæ,
Ereptam multis asseruitq; malis.
Nec mercede caret, nunquam licet ipse petivit,
Gloria defunctum sponte secuta manet.
Ad patris exemplum sese componere natus,
Hunc qui me cultum jußit habere, studet.
Sed mihi viventem pudor est extollere verbis:
Qui legis hæc, illi fausta precare, vale.

Proximus est superiori in pago Munsterdorp D. Sixto olim hâc inscriptione sacer.

Hunc fontem, olim D. Sixto sacrum, & potu contra febrim salubrem, vetustate collapsum H. R. Anno Domini 1587. restauravit.

Non procul à celebris Bredebergæ mœnibus arcis
Fons est, qui Sixto dicitur esse sacer:
Corpora lethali qui febre levare putatur
Horrida, quæ quartâ luce redire solet.
Scilicet hæc virtus patuit per somnia Galli,
Ex hoc qui medicas hauserat æger aquas.
Hunc pius Henricus Ranzow reparavit, & illi
Restituit fonti, quod fuit antè, decus.

Tertius

Tertius eſt in arce Redingſtorp, ex albo Buceburgenſi lapide ab imo fundo uſque ad ſummitatem formatus, ferroq; probè munitus, & in ſuperiori parte aureo pomo ornatus, de quo exſtat Joannis Fuſii ſequens elogium.

Extollat fortes fons maximus Albis Othones,
Atq; Athesis patriam, docte Catulle, tuam.
Te lapis æternum Parius, quem summus & imus
Ambis, & medio perfluis amne, facit.
Exq; auro pomum, quo ceu diademate fulges,
Mænalii celebrem reddit in orbe poli.
Per te Ranzovius structor celebretur, & illa
Cujus habes nomen, Ranzoviana domus.

CAPVT VIII.

DE MONVMENTIS, ET EPITAPHIIS RANZOvianis.

NUnc Monumenta & Epitaphia, quæ Martis & Pallados studiis inclytus Henricus Ranzovius, in diversis diversarum regionum locis, partim sibi, parentibus, liberis, agnatis & cognatis piè defunctis erexit, partim ab aliis olim erecta, renovari suis expensis curavit, additis eorum inscriptionibus, juxta annum obitus, ordine depinguntur: à quo ne abeam longiùs, initium à vetustissimo eorum & primo faciam. Id autem Lubecæ in hunc modum legitur.

I. Epi-

I. Epitaphium Ranzovianum Lubecæ in templo Cathedrali positum.

Anno 1465. primâ die Februarii ex hâc vitâ migravit DETHLEVUS RANZOW, dominus in Neverstorp, hujus Ecclesiæ Canonicus, qui hoc loco, cum patre Henrico milite, anno 1464 die 5. mensis Martii mortuo, sepultus est. Inscriptionem monumenti vetustate corruptam H. R. Regius in Holsatiâ Legat⁹ refecit, Anno domini 1575. Ætatis 50.

Obiit A.C. 1465.

Ordinis est sacri DETHlevus adeptus honorem,
Qui sua de Canonum nomina jure tenet.
Qua colitur pulcræ templum cathedrale Lubecæ,
Quaq; frequens largas ara ministrat opes.
Hîc sua tranquillæ traduxerat otia vitæ,
Consilio præstans, ingeniiq; bonis.
Sæva trucis genitor tractaverat arma Gradivi,
Henricus celebri nomine vectus Eques.
Cum patre jam dormit sociâ Dethlevus in urnâ,
Qua sacra baptismi labra replentur aquâ.

Henningus Conradinus.

II. Bremæ.

Anno

ANno Christi 1489. Januarii 8. obiit BARTHoldus Ranzovius Canonicus Bremensis & Hamburgensis, nec non Præpositus Hadeleriensis in oppido Buxtehudâ qui inde Bremam translatus est, & ibidem terræ mandatus in æde primariâ. Ejus sepulchri inscriptionem, quod saxo muro inserto
Obiit Bremæ adhuc exstat, & H. R. reparavit, subjicere
1489. placuit.

Funde viro lacrymas, Brema, atq; hunc plãge vi-
Exstinctũ, virtus quẽ super astra levat. (ator
BARTHoldi Ranzow præclaro stemmate nati,
Hoc tumulo cineres ossaq; clausa jacent.
Dum vixit, sacro venerandus in ordine vixit,
Buxthudâ extremum clausit in urbe diem.
Cui vitâ atq; animo studuit servire pudico,
Defunctum regnis insere Christe, tuis.

III. Chilonii.

Obiit IN hujus urbis Ecclesiâ Parochiali, singulare illustri ac nobili Ranzoviorum familiæ sacellum, in
1511. quo multi Ranzovii perhonorificè conditi sunt, præcipuè verò OTTO Eques auratus, cujus gratam posteritati memoriam ac Epicedium H. R. Daniæ & Norwegiæ regis in Ducatibus vices gerens, huic nostro operi addi voluit. Id autem tale est:

Otto Ranzovius Eques auratus, Dominus in

Bulck & Cnop, Consiliarius Joannis Regis Daniæ, Sueciæ, & Norwegiæ, obiit diem Chilonii Anno M. D. XI.

Inclyta Ranzovium virtus quoq; tollit Othonẽ,
Et viget Holsato posthuma fama solo.
Baltheus ob meritum, gladius cui fulgidus auro
Cesserat, auratus nomine fertur Eques.
Consiliis prudens Joannis rexerat aulam,
Danorum senior qui data sceptra tulit.
Duxit at hinc vitam Chilonidos urbe quietam,
Aversans strepitus aula modesta tuos.
Tum fieri sacrâ curavit in æde sepulchrum,
Semotum populo clausa quod æra tegunt.
Nempe memor vitæ fragilis mortisq; futuræ,
Hîc voluit membris esse cubile suis.
Hîc decies senos clypeos, galeasq; comantes
Magnorum videas signa vetusta virûm.
Qui de Ranzovio florentes stemmate, clarâ
Temporis unius laude fuêre decus.
Hæc juvenes vobis addant calcaria pulcræ
Virtutis, quos nunc Cimbria dives alit.

ETsi ſequentibus duobus nullum ſepulturæ monumentum hæredes poſteri ſtatuerunt: tamen unicum familiæ ſuæ decus & ornamentum H. R. hæc memoriæ illorum ſacra, præſenti in loco inſeri expetiuit.

Obiit 1540. DETHLEVUS Ranzovius, Joannis Equitis aurati frater, Canonicus Bremenſis & Hamburgenſis, Anno 1540. deceſsit Romæ, ubi & ſepultus eſt, cum Bononiæ aliquandiu verſatus linguam Latinam & Italicam addidiciſſet, & ad majores dignitates adſpirans ad Pontificem contenderet.

Cimbrica me genuit, docuitq́ Bononia clara,
Doctrinæ verò præmia Brema dedit.
Fecit & hoc Hamburga quidem: porrò Itala tellus
Me rapuit, gremio ſervat & ipſa ſuo.
Cimbria ſic cunas dedit, invida Roma ſepulchrū,
Me patriæ reducem nec tulit eſſe meæ.
Sors eadem Cimbris fuit eheu pluribus olim,
Res quibus in bello eſt optima viſa mori.
Terra inimica vale: ſolerti proſpice curâ,
Ne repetat cineres Cimbrica terra ſuos.
Interea fateor, quòd ego terraq́ locoq́
Nec potui naſci, nec meliore mori.

Henricus Ranzovius.

Anno

ANno 1547. exſpiravit BALTHASAR Ranzovius, Epiſcopus Lubecenſis, & Præpoſitus Sleſuicenſis, nec non Chriſtiani III. Daniæ regis Conſiliarius, cum per undecim annos Epiſcopatui ſummâ cum laude præfuiſſet. *Obiit 1547.*

BALTHAſar inſignem ſacri qui geſſit honorem
Præſulis, in templo, clara Lubeca, tuo:
Cujus dextra pedum præfert, & mitra bicornis
In capite, inq; humeris pallia fulva nitent:
Editus hic claro de ſtemmate fulſit: at alti
Officii & generis quàm citò fluxit honor:

Exceptum insidiis hunc clam tenuêre cyclopes,
Infesti sceptris, Dania celsa, tuis.
Nullaq́ caussa fuit, nisi spes teterrima lucri,
Quæ tulit immerito vincla necemq́ viro.
Namq́ animo sortem dum vincere certat acerbã,
Nec quicquam contra jura decusq́ facit:
Liberat hunc dextrâ Lachesis, vitæq́ revellit
Stamina, mens cœlo corpore missa volat.
" *Quisquis es, haud generi, nec honori fide caduco,*
" *Aspera cum sortis vis venit, illa jacent.*
" *Fortunam superat Virtus, hæc sola superstes,*
" *Tutaq́, vel totus corruat orbis, erit.*
Henricus Ranzovius.

IV. Antwerpiæ.

IN æde D. Mariæ, quæ est in urbe Antwerpiensi per totam Europam notissimâ, clarissimâ, hujusmodi inscriptionis bustum ex marmore visitur.

Obiit 1553. Henricus Ranzovius, Regis Daniæ in Ducatibus Administrator, Francisco ab Hallen, Domino in Drakenburg & Rintelem, ex equestri Brunsuicensium ordine nato, socero suo, hâc in urbe piè defuncto, Anno nimirum 1553. Die 27. Septemb: marmoreum hoc monumentum constituit, & jam secundùm

dùm belli tumultibus destructum, innovavit.

En ego, qui claro HALLEO sum stemmate nâ-
A nece devictus condor in hoc tumulo. (tus,
Quem gener HENRIcus generoso ex marmore
Præsenti posuit constituitq́; loco. (nobis
Qui fuerim quondam, te patria terra docebit,
Qui nunc sim, posthac, quisquis es, hospes eris.
Perpetuò nemo vivit, rapit omnia lethum, „
Fluxa obeunt, pereunt lubrica, cuncta cadunt. „
Fama levis, levior fortuna, levissima mens est, „
Hæc longè exsuperat sed levia ipsus homo. „
Fama brevis, brevior fortuna, brevissima mens „
Hæc multò excellit sed brevia unus homo. (est „
Mobilis est ventus, veloxq́; volubilis annus, „
Gloria nostra brevis, funda voluta levis. „
Mobilior sed homo est, hominis volocior ætas, „
Et levior, brevior, vita necisq́; dies. „
Marcescunt subitò violæ, citò lilia languent, „
Somnus abit, pereunt vitra, volatq́; sonus. „
Sed citiùs flaccescit homo, citiusq́; fatiscit, „
Quàm violæ, somnus, lilia, vitra, sonus. „

Petrus Lindebergius.

V. Itzehoæ.

IN templo hujus urbis, D. Laurentio sacro, tumulus ſequentibus verbis inſcriptus cernitur.

Obiit 1557. Sub vicino lapide MAGDAlena Joannis equitis aurati filia à patre, fratribusq́; primò honorificè condita eſt, deinde in paternum conditorium per Henricum fratrem tranſlata, quæ nupſerat viro nobili Oſwaldo à Wiſch, & cum vixiſſet annos 29, & menſes circiter quinq;, diem ſuum in puerperio clauſit, antè tamen puerulum enixa, cum quo tumulata eſt, Anno Domini 1557. die 5. Auguſti.

Caſta ſub hoc gelido ſita Magdalena ſepulchro eſt,
Quæ de Ranzoo ſtemmate nata fuit.
Fœminaq́; omnigenis paßim virtutibus aucta,
Servavit caſto fœdera caſta viro.
Parturiens quintò nimio devicta dolore,
In partu triſti morte ſoluta perit.
Corporis ut vinclis mens eſt exuta, recepta eſt
Sedibus æthereis, corpora terra tegit.

A L I V D.

Dum pario, pereo, & dum ſemper pareo Chriſto,
Nunc ſacra cœlorum regna ſubire paro.

Petrus Lindebergius.

VI. Mel-

VI. Meldorpiæ.

IDem H. R. Theodorico ab Hallen, patrui conjugis ſuæ filio, qui Friderico II. Daniæ Regi & Holſatiæ ducibus, cum Dithmarſiam expugnarent, 100 equites adduxit, ibidemq; fortiter dimicans occubuit, tale Epitaphium F. F.

Viro ſtrenuo & militari Theodorico ab Hallen, Heidæ in pugnâ occumbenti, H. R. Daniæ Regis per Holſatiam Legatus, reliquit. *Obiit 1559.*

Cum flagraret acri tellus Dithmarſica bello,
Quæ dominis ceſsit poſtmodò victa ſuis.
Ipſe mico rigidis hoſti metuendus in armis.
Adducens equitum, Rege jubente, manum.
Sed mors invidit vitam, quam flebilis aufert,
In terrâ hoſtili præproperè ante diem.
Nil moror in medio morior quòd turbine Martis,
Pro Rege ac Lege, & pro grege dulce mori eſt. „
Et melius fragilem naturæ reddere vitam, „
Quàm ſua fœmineæ tradere terga fugæ. „

Petrus Lindebergius.

VII. Segebergæ.

Sege-

Obiit 1562.

SEgebergæ in monaſterii eccleſiâ funeratus eſt Gerhardus Walſtorp, cui cùm à poſteris nullus ad memoriam honor eſſet impenſus, ſed ſola ſui generis inſignia ad columnam appenſa, H. R. ipſi ad eandem columnam Epicedium marmori Gothlandico incîſum hac dedicatione condidit.

Henricus Ranzovius, Domini Joannis, Equitis aurati filius, hujus arcis prȩfectus, avo ſuo materno GERHARDO WALſtorpio ex piâ matris ſuȩ poſtulatione, Anno 1562. hoc monumentum conſtruxit.

Sub inſignibus autem prædictis hanc inſcriptionem pingi.

Henricus Ranzovius, D. Joannis filius, hujus arcis Præfectus, inſignia Walſtorpici generis huic parieti appenſa, ferè abolita, in gratiam ac memoriam Avi, Proaviq; materni, hîc ſepulti, redintegrari juſsit.

Hoc tumulo præſtans heros cum patre Gerhardꝰ,
Depoſuit moriens corporis oſſa ſui.
Qui de Walſtorpum traducit ſtemmate cretus,
Antiquâ antiquum nobilitate genus.
„ *Sed nihil ad mortem genus aut inſignia proſunt,*
„ *Nil honor & veterum ſtemmata clara patrū.*
„ *Sola ſolo virtus poſt fata noviſsima durat,*
„ *Et nequit exſtincto corpore ſola mori.*

Omnia

Omnia depascunt non lætum cætera lethum, „
Bellaq; bella minus, Parcaq; parca minus. „
Felix qui geminis Virtutem amplectitur ulnis, „
Flagrat amore hujus, flagrat amore Dei. „
Petrus Lindebergius.

HOc in loco viri bellicosi & magnanimi BREIDÆ RANZOVII, Henrici gentilis epitaphium inserere placuit. Dignus enim est ob varias animi & corporis dotes, qui reliquis adjungatur. Hęres fuit in Bolgenstede & Redewisch, & Præpositus Pretzensis, nec non Christiani III. Regis Daniæ in Ducatibus Holsatiæ Vicarius, à quo missus in Phrisiam cum exercitu, sed à Georgio Schenckio, Caroli V. duce, profligatus est & captus, tandemq; pristinæ dignitati restitutus. Obiit Anno 1562. Octob: 13. & sepultus in Parochiâ suâ Eggebeke. *Obiit 1562.*

Breidam magnificum & fortem, qui Marte to-
Ranzovicũ retulit pectore et ore genus, (gâq;
Olim Christiades Rex Danica sceptra gubernãs,
Belgica cum validâ misit in arva manu.
Cæsaris at victus cessit victricibus armis,
Cui semper flatu sors fuit æqua suo:

Illius auſpiciis cum forté Georgius agmen
Schenchius Hollandis duceret acer agris.
Carolus at captum poſtquam dimiſerat ultrò
Virtutis propter ſplendida dona, virum.
Inclytus Holſatæ reducem Rex præficit oræ,
Qua ſua Chriſtiades regia jura tulit.
Haſce regens æquo præſes moderamine terras,
Segbergâ tenuit Regis in arce locum.
Poſt varios caſus mens immortalis olympo
Reddita, mortalis pars data ceſſit humo.

In effigiem ejuſdem.

Non cordis vox est solùm quâ prodimur inde,
Sed facies etjam est certa fenestra animi.
Aspice Breidonem, Ranzoo sanguine natum,
Vt Martem spiret, spiret itemq; togam.
Queîs generis præclara sui mage stemmata fecit,
Et notum peperit nomen in orbe sibi.
Effigiem vultus potuit producere sculptor,
Sculpere qui mentis posset acumen abest.

Joannes Fusius.

VIII. Itzehoæ.

IN peristylio Cœnobii Itzehoensis australi, lapide parieti injuncto, hæc leguntur.

H. R. Regis Daniæ Ducatuum Gubernator, amitæ suæ CATHARINÆ, quondam hujus Monasterii Abbatissæ, cum id 20. annos prudenter admodum fideliterq; rexisset, Anno 1564. Janua: 23. mortuæ, struxit. *Obiit 1564.*

Quæ sterilem duxi totam sine conjuge vitam,
Et colui purâ relligione Deum.
Cœnobiiq; hujus per bis duo lustra fidelis
ABBAtissa fui, hîc morte soluta cubo.

Mens addicta sacris cœlestia regna subivit,
Corpus vicinâ dulce quiescit humo.
Petrus Lindebergius.

IX. Itzchoæ.

AD latus Australe templi ejusdem prope chori clathros & aram, à Ranzoviis non paucos ante annos sanctæ & individuæ Trinitati dicatam, annuisq; & perpetuis proventibus liberaliter dotatam, spectatur Mausoleum, à piis gratisq; erga patrem filiis, Henrico & Paulo Ranzoviis, haud levi impensâ & sumptu ædificatum, regium & egregium. In cujus cryptâ eleganter fornicatâ sculptum cernitur.

Anno Domini 1579. H. R. cryptam sepulchri sui paterni corporibus ferè completam, ampliorem fieri curavit, pro se, filiis, ac filiabus suis, & in sarcophago lapideo, quem in medio cryptæ posuit, sese sepeliri hæredibus injunxit.

Item.

Condidit Henricus monumentũ hoc nomine Ranzow,
Pro se, proq; suæ posteritate domus.

Mausoleum autem ipsum, de quo nobis sermo supra reliquam pavimenti tribus ferè ulnis gibbo expolito, levigatoq; candido lapide porrecto, & utrinque redacto, altiùs assurgit, & supernè vivas utri-

utriusq; Henrici parentis quasi recubantis imagines niveo marmore affabrè effictas, spectantibus ostendit. Latera ejus quoquo versus exornant gentis insignia, ita subtiliter incisa & coloribus distincta, ut opus hoc ab artificiosissimo lithoglypho Praxitele, non à Cimbro elaboratum esse jurares. Sed ad epitaphium propero, quod vicino parieti immissum, iidem Henricus & Paulus fratres Ranzovii, patri suo carissimo hoc titulo collocavêre.

JOANNI RANZOVIO, nobili Holsato, equiti aurato, qui post susceptum Balthei militaris decus, & perlustratas remotissimarum gentium provincias, quantum pacis belliq; artibus, omnibusq; corporis atq; animi eximiis bonis eniti potuit, id omne secundum pietatem in Deum, uni patriæ, ejusq; laudatissimis principibus Friderico I. Christiano III. & Friderico II. Danorum ex ordine Regibus, hujusq; patruis Joanni & Adolpho Holsatiæ ducibus impendit, felicissimo eventu, utpote summus cum imperio justo dux, exortis subinde bellis destinatus, semper victor, qui præter copias deditasq; urbes atq; arces, profligatos ejectosq; procul Cimbricis & Holsatis finibus hostes rebellium Dithmarsorum contusam ac fractam armis contumaciam, octies patentibus in campis diversis præliis superatas hostiles acies, vel ab ipsius indulgentiâ, vel à fœdâ fugâ vitam coëgerit impetrare, illustri & fidei erga patriam, ejusq; principes, & clementiæ erga victos gloriâ, quam ad fatalem matu- *Obiit 1565.*

 ræ se-

ræ ſenectutis horam, ſine fortunæ ludibrio perduxit, ſicq; domi ſuæ, ætatis veniam nactus, omnibus animi ſenſibus integris, in cariſsimæ conjugis, filiorum & nepotum complexu, æterno numini ſpiritum, à quo acceperat, firmâ in Chriſtum fide, & certâ reſurrectionis ſpe confirmatus, reddidit, Henricus & Paulus filii, parenti amantiſs: mœrentes poſuêre. Oppetiit Anno Domini M. D. LXV. die XII. Menſis Decemb: cum vixiſſet annos LXXIII. & menſem unum.

Annus obitus ejuſdem hoc diſticho continetur.

TeMpore qVo Veré sVbIIt sVa fata Joannes
RanzoVIVs, VersVs Denotat eXIgVVs.

Hen-

Henricus Ranzovius ad patrem.

Accipe, care pater, quæ munera dedico natus,
Care pater, cineri munera grata tuo.
Tu mihi das lucem vitæ, ast ego mortis honores;
Heu heu quam dispar gratia nostra tuæ.

Genius defuncti H. R. V. R

Non opus est tumulum, titulum vel ponere, fili,
Mî posui vivens & tumulum & titulum.
Qui tumulum vivens posuit, titulumq; paravit,
Non opus huic tumulo, non opus est titulo.

Aliud H. R. V. R.

Cum pluit, & Phœbus sua lumina subtrahit orbi,
Quilibet intentus tristibus esse solet.
Mirum ergò si sim tristis, pater optime Jane,
Ecce pluo lacrymas, tu mihi Phœbus abes.

Ejusdem H. R. V. R.

Hoc mea marmoreo sunt condita membra sepul-
Qui decus Holsatiæ nobilitatis eram: (chro,
Consilio bonus & clarus victricibus armis;
Marte feros pepuli pacis amore frui:

Omnia

Omnia non dicam, ſed & hoc te ſcire volebam,
In magno virtus corpore magna fuit.

Eidem.

Conſilio validiſq; potens Ranzovius armis,
Ille pater patriæ moriens hâc conditur urnâ.
Scilicet hoc vivo nunquam ſe Cimbria vinci
Paſſa fuit, ſemper victrix ductore receſſit.

Joannes Pennibuttel.
J. V. D. & Senat:
Lub:

Eidem.

Si manuum vires, animiq; immobile robur
Vincere, ſi pietas fata, queatq; fides.
Nobilis hic heros nunquam ceſſiſſet ad umbras,
Quo vix quis major mente, manuq; fuit.

C. Kellinghauſen
J. V. D.

De armis ejuſdem Joan: Ran:

Dum certatur, uter fratrum ſibi vendicet hæres,
Aurea Ranzovius quæ tulit arma pater.

Mars,

Mars, Pallaſq́; aderāt: prior hæc, poſt fun⁹ Achil-
Ex armis quondam lis gravis orta fuit. (lis,
Hæc neq́; partiri fas eſt, non enſis ab haſtâ,
Non galeâ thorax diſſociandus erit.
Arma Thetis nato, nato Cytherea: ſed hæc tu
Belligero juveni belliger arma dabas.
Armorum cedit tibi jus, & plena poteſtas:
At mihi, quæ poßim, munera ferre licet.
Ergò juncta ſimul, cui tu dabis, alter habebit:
Armandus dono Pallados alter erit.
Tum Mars arma humeris aptans fulgentia Pau-
Dixit, in his pugna, factaq́; vince patris. (lo,
Pectus at Henrici propriâ tegit ægide Pallas,
Ac opus in magnis, hâc tibi, dixit, erit.

123.

CVm adhuc in vivis esset præclarissimus & fortissimus heros JOANNES RANZOVIUS, Eques auratus, in æde D. Jacobi, Lubecæ, non procul â suggesto cathedram emit pro se, & hæredibus suis, qui vicinæ columnæ hanc inscriptionem gratitudinis ergô aureis literis marmori incîsam, Anno 1567. inseri fecerûnt.

JOANNI Ranzovio, Equiti aurato, assertori libertatis, Danorum trium Regum à consiliis, eorumq; duci bellorum summo, hoc loco rem divinam facere solito, uxor & filii mœstissimi locavêre. Obiit, cum vixisset annos 73, Anno Christi 1565. die 12. Decembris.

Obiit A.C. 1565.

Consecravit etjam HENRICUS R. Joannis filius, eidem nominatæ ecclesiæ candelabrum Orichalceum & aliquam pecuniæ summam, ut in honorem patris perpetuò alatur ex hujus reditibus, aliqua candela, idq; consensu dominorum præsidum, D. Hieronymi Lunenborch Consulis, & D. Joannis Kerckring Senatoris, quemadmodum patet ex libro redituum hujus templi, folio 288.

Chilonii idem JOANNES Ranzovius tâm monasterio, quàm D. Jacobi templo, æneum candelabrum cum 100 tetradrachmis, in usum perpetuæ candelæ, dedicavit. Supra candelabrum hæc verba spectantur.

D. Joannes Ranzovius, Eques auratus, trium Regum Daniæ summus bellorum dux ac consiliarius, hîc sacras conciones audire solitus est. Occubuit Anno 1565, 12. Decemb:

X. Han-

X. Hannoveræ.

HEros idem magnificus H. R. Hannoveræ conjugis ſuæ materteras tali monumento, parieti injuncto, cum lapide ſepulchrali, donavit.

Catharinæ & Joannæ Rameliæ, Chriſtophori à Zemern, & Nicolai Freſen, relictis viduis, conjugis ſuæ Chriſtinæ ab Hallen materteris, H.R. R.M. Daniæ in ducatibus locum tenens poſuit.

Hîc ego Chriſtophori à Zemern cariſsima conjux,
Et mea poſt mortem eſt cara ſepulta ſoror.
Nil generis nobis præclari profuit ortus,
Nil pietas & opes, legitimuſq; torus.
Omnia mors aufert diadema ligonibus æquans, „
Omnia Parcarum tollit avara manus. „
Diſce hinc quicunq; es, noſtram qui præteris urnã, „
Quid ſis, quid fueris, quidvé futurus eris. „
Nil aliud mortalis homo eſt, quàm labilis aura, „
Pulvis, imago, vitrum, flos, cinis, umbra, ſonus. „
Nil aliud fragile hoc corp⁹, quàm putre cadaver, „
Et dira illuvies, congerieſvé luti. „
Nil aliud vita hæc, quàm ſemita plena malorum, „
Cumq; dolore labor, cumq; labore dolor. „

" *At mors, æterna est requies, via certa salutis,*
" *Et torrens vitæ, principiumq; novæ.*
" *Felix qui Domino, cum possit vivere, vivit,*
" *Et Domino moritur, cum venit hora mori.*
" *Petrus Lindebergius.*

XI. In pago Westensehe. Hujusmodi titulo epicedium ostenditur.

Nobili viro DANIELI RANZOVIO,
A. C. Equiti Holsato, Domino castrorum Nienhoves,
1569. Trojeburgi & Woldenhorn, belli inter sereniss: Danorum Regem Fridericum II. & Suecos, per septennium gesti, summo duci & primario administratori, multarum pugnarum acerrimarum, cum Suecis manu prorsus impari commissarum, victori; in illorum regione viarum abstrusarum, & antehac incognitarum investigatori ac inventori, earundemq; urbium, pagorum & agrorum eversori ac depopulatori: de Rege ac regno Daniæ optimè merito, gentili, cognato & amico suo carissimo, qui in obsidione arcis Warburgæ tormento ictus, moriendo vincens vitam viriliter profudit: HENRICUS RANZOVIUS D. Joannis filius, hoc non tàm privati, quàm totius Daniæ ac Holsatiæ luctus perpetuum monumentum mœrens non sine lacrymis erexit. Exstinctus est anno 1569. die 11. Novemb: Anno ætatis suæ quadragesimo.

Heu belli fato DANIEL RAnzovius Heros
Occidit, Holsatum gloria, fama, decus.
Bella gerens hostes vicit virtute, manuq́;
Forti, consiliis, auxilioq́; Dei.
Ille ad cœlestem vitam migravit, Achillem
Amissum deflet patria terra suum.

Paulus ab Eitzen SS. Theol: D. & Epis. Slesu. Superint.

Eidem:

Mors retulit Marti, Parcas mox velle severas
Rumpere ductori stamina Ranzovio:
Fataq; mutari non posse, exarserat irâ
Belliger, &, voluens lumina torva, refert.
Non ea Parcarum fuerit nunc gloria, morti
Tradere Ranzovium, præveniam ipse Deas.
Miscuit in verbo, denso simul aêra fumo,
Flamma micat, reboant littora, terra tremit.
Acta simul volitans inopino perculit ictu
Ferrea glans frontem, præcipitatq; Ducem.
Ranzovium stravisse Ducem, non gloria mortis,
Non ea Parcarum est: gloria Martis erat.

Michaël Rheder. J. V. D.
& Decanus Hamb:

Eidem.

Nuper ut aspexit DANIElis funera Pallas,
Martiaq; ereptum castra dolere Ducem.
Ingemuit, tremulâq; manu Dea concutit hastam,
Et trucis indignans Martis ad ora refert.
Esse mihi poterunt quæ Mars commercia tecum?
Ecce tuo cecidit crimine noster amor.

Quid

Quid tibi consilii contemptâ Pallade restat?
Sunt equidem ingenio bella gerenda meo:
Exilio tibi robur erit, mea cura saluti,
Ni sapis evertet teq; tuosq; furor.
Sic ait, & gelidis Pallas dedit oscula malis,
Et super effusis busta rigat lacrymis.

Henningus Conradinus.

XII. Lubecæ.

In templo Cathedrali epitaphium sequens, in hunc modum lapideo monumento incisum videtur.

HENRICUS RANZOVIUS, Nobilis Holsatus, D. Joannis F. Regis Daniæ, tàm utriusq; Ducatus Slesuicensis & Holsatiæ, quàm Dithmarsorum Gubernator & loci tenens, THEODORICO RANZOVIO, summæ spei, optimæq; & generosæ indolis, vix dum pubescenti filio suo dulcissimo, præproperâ immaturâq; morte sibi erepto, nec non Nicolao Ranzovio, ejusq; uxori Luciæ, à quibus hic Theodoricus educatus est, in memoriam & certam futuræ resurrectionis spem statuit. Obdormivit Lubecæ, Anno 1572. die 27. Junii. Ætatis suæ 11.

Obiit 1572.

Pater ad filium.

Hac

Hæc tibi, Nate, mei capias monumenta doloris,
Et ſimul has lacrymas, ultima dona patris.
Qui clarum referens ſpecimen virtutis avitæ
Ranzovidum poteras condecorare genus.
Qui caræ matris requies, patriæq; ſenectæ
Solamen quondam dulce futurus eras.
Sed, Theodore, iaces, & quæ mihi ſolvere fili
Debueras meritò, nunc tibi juſta petis.
Et deſiderium patri mihi triſte relinquis,
Quem ſacra debueras ad monumenta ſequi.
Biſſena heu primus genialis pignora lecti
Imminuis, vivant turba relicta precor.
Vna tamen ſpes eſt, quòd Chriſti morte reſurges,
Non exſpectatâ qui modò morte cadis.
Ergò vale fili, nos lux æterna piorum
Suſcipiat, jungat, perpetuoq; regat.

Filius ad patrem.

Deſine, care pater, mea funera plangere fletu,
Et lacrymas tandem comprime, care pater.
Nos modò præproperâ diſiunctos morte, viciſſim
Junget in æthereo vita beata polo.

ALIVD.

Vt justus DEVS est, sic justè cuncta gubernat, „
Et fuit hæc justo res ita visa DEO. „
Quem mihi filiolũ dederat, mihi rursus ademit, „
Cujus velle fuit, nunc quoq; nolle fuit. „

ALIVD.

Tu quod es, ipse fui, quid nũc sim, cernere promptũ (est,
Omne sed id quod sum, tu quoq;, Lector, eris.
Vixi, non vivo: imò Christi sanguine vivo,
Dum fidi vivus salvificante fide.
Enthea pars cœlo cessit, pars ossea terræ,
Ne, qualis fuerim, quære; futurus eram.
Si tamen accessit tibi tanta cupido sciendi,
Dicam; ætate puer, mente sagace senex.

Petrus Lindebergius.

XIII. Itzehoæ.

Pauli Ranzovii urnæ hoc elogium insculptum conspicitur.

PAULUS RANZOVIUS, Joannis filius, in viridi ætate, apud Philippum Landtgravium Hassiæ educatus, postea Alberti primi, ducis Prussiæ cubicularius factus, deinde cum Duce Adolpho, *Obiit 1579.*

pho, ad Caroli V. aulam ſe contulit, ac deinceps Metenſi obſidioni Signifer adfuit. Cum eodem duce Adolpho primùm ad bellum Dithmarſicum, deinde ad expugnationem Gothanam profectus, deniq; cùm dux Albanus, Adolphum Regis Hiſpaniarum nomine, ad ſocietatem belli cum bis mille equitibus evocaret, ejus militiæ Legatus factus eſt: quâ finitâ expeditione, domum rediens, diuturno morbo correptus, in complexu matris, uxoris ac fratris, firmâ in Deum fide, ac glorioſæ reſurrectionis ſpe certiſsimâ, vitam cum morte commutavit, Anno 1579. Cal. april. cum vixiſſet annos 51. Menſes 5. Dies 6.

Henricus ad fratrem.

Paule

Paule, meæ vitæ pars altera & unica, frater,
Astra petis cœli, meq́; relinquis humo.
Sic Domino visum, cujus data munere vita est, „
Cum placet, hanc donat, cum placet, ille rapit. „
Nec mihi tàm magnum, quamvis sit acerba, dolorem
Mors parit, ereptus sis licet ante diem.
Quàm lætor mundi te casibus esse futuris
Præreptum, & cœlo, lætitiâq́; frui.

Ad eundem.

Quòd posuit fratri monumentũ frater adempto,
Id luctus signum, & pignus amoris erit.
Quod fratri ereptus fueras, fortassè ferendũ est,
Quod patriæ eriperis, Paule diserte, grave est.
Sed quòd mens coluit virtutem, gloria certè est:
Quod Christo nixa est, est tibi facta salus.

Joannes Major Doct. &
Poëta Laur.

ALIVD.

Paulus in hoc tumulo iuxta patris ossa quiescit
Ranzovius, priscæ nobilitatis Eques.

Qui clarum egregiâ referens virtute parentem,
Pacis erat præstans, militiæq; decus.
Lustra sui jam nunc bis quinq; peregerat ævi,
Vt prius extremum clausit in orbe diem.
Vnica languenti morbo fuit anchora Christus,
Vecta polo mens est, tradita membra solo.

Henningus Conradinus.

NON procul ab hujus Pauli dicto sepulchro, monumentum est COMITUM HOLSATORUM & SCHOWENBURGENSIUM, cui hæc præter alia inscripta sunt.

Monumentum hoc Comitum Holsatiæ & Schowenburgensium, vetustate collapsum, H. R. cum fratrem Paulum sepeliret, Anno 1579. refecit.

Paucis, post obitum patris, diebus elapsis, etjam ex hâc miseriarum valle decessit nobilissima virgo METTA, Pauli filia, ac unà cum patre defuncta est, in cujus memoriam hæ exstant næniæ:

Obiit 1579.

Edita Ranzovidum celebri de stemmate virgo,
Cum patre sub gelido marmore Metta jacet.
Dum parat exequias conjux mœstissima Paulo,
Mox etjam celeri filia morte cadit:
Filia, spes matris: duplicat mors morte dolorem,
Dum turbat gemino funere Parca domum.

Am-

Amborum exuvias dulces, natæ atq́ꝫ mariti,
Huic dat cum lacrymis mater & uxor humo.
Certa tamen cœlo vitam præstare perennem,
Optat utrumq́ꝫ polo, mœsta Beata sequi.
Vna dies tumulo pariter, natamq́ꝫ patremq́ꝫ
Intulit, è tumulo reddet & una dies.

A L I V D.

Ver erat: ætatis cùm vere sequuta parentem,
Sub durâ posuit frigida mole pedem.
Metta puellarum decorans, ceu stella, cohortem,
Et comites ibant, forma, pudorq́ꝫ simul:
Cùm per odoriferos, sub vere, incederet hortos;
Carperet & violas, purpureasq́ꝫ rosas.
Ver erit: æterno cum vere sequuta parentem,
Sidereâ felix ponet in arce pedem.
Claraq́ꝫ fulgebit cœtu, ceu stella, beato,
Virgineos inter, Metta recepta, choros.
Conspicietq́ꝫ Deum, dabiturq́ꝫ corona capillis,
Nobilior violis, purpureisq́ꝫ rosis.

Henningus Conradinus.

XIV. In oppido Odenſee.

Ad tumbam GERHARDI RANZOvii, hæc ſequentia æri deaurato inciſa monſtrantur:

Obiit GERHardo RANZOvio, Pauli filio, Joannis nepoti, qui cùm in hoc oppido Odenſehe, à Rege
1580. Daniæ Friderico II. Ducatus Sleſuicenſis principibus Holſatiæ, Joanni & Adolpho, in feudum concederetur, ſingulari certamine commiſſo, cum alio nobili Holſato, quem rurſus graviter vulneravit, enſe trajectus, ac hic præſente Rege, ac Ducibus, nec non Proceribus Daniæ ac Holſatiæ, ſepulturæ honorificè mandatus ab Henrico Ranzovio patruo: Beata mater, quæ maritum, filiam, & jam hunc filium natu majorem ferè ſpatio unius anni amiſit, mœrens non ſine luctu, dolore ac lacrymis, collocavit. Diſceſsit anno Domini 1580. die 19. Maii. Ætatis 26.

Hoc ſitus eſt tumulo GERhardus nomine Ran-
Magnanimo Paulo qui patre natꝰ erat. (zow,
Cimbria quem genuit, rapuit Fionia, quinq;
Dum numerat vitæ luſtra peracta ſuæ.
Italiæ fuit hic juvenis verſatus in oris,
Nec minùs huic etjam Gallia nota fuit.
Æquaturus erat ſimili virtute parentem,
Ni fera rupiſſet ſtamina Parca manu.

Hujus

Hujus ob interitum planxit Rex Danicus, atq;
Non minus Holsati condoluêre Duces.
Quòd sic ante diem miserando flebilis ictu,
Dum nimis audacter dimicat, ense cadit.
Discite non temerè juvenes confligere dextrâ, „
Mortem pro ludo Mars quia dirus habet. „

Henricus Ranzovius
patruus.

ALIVD.

Flos cadit, auroræ modò qui fulgebat ad ortum, „
Præterit exsiliens fornice rivus aquæ. „
Imbre tumet gravido, sed mox vaga bulla residit, „
Frangitur & leviter splendida massa vitri. „
Dulcis abit subitò languenti pectore somnus, „
Excita cum studio est mens generosa suo. „
Vmbra velut speculo levis evanescit imago, „
Avolat in ventos missus ab ore sonus: „
His citiùs cadit omnis homo, licet omnia fluxa, „
Flos, aqua, bulla, vitrū, somnus, imago sonus. „

Quod

„ *Quòd subitâ præsens testatur morte Gerhardus,*
„ *Flos juvenum, patriæ spes nova, dulce decus.*

Henningus Conradinus.

ALIVD.

Dum nimis audacter consertâ dimico dextrâ,
Ah miserum, ante diem funeris, ense cado.
Sic fuit in fatis, ut tali morte perirem,
Quis scit victorem qualia fata manent.
„ *Pœna DEI lenta est vindictaq́ʒ lenta supremi,*
„ *Crastina non abiit, non hodierna, dies.*
„ *Disce meo exemplo, quicunq́ʒ es, candide Lector,*
„ *Cum socio haud temerè conservisse manum.*
„ *In dubio Mars est, sed mors certißima semper,*
„ *Nunc hunc, nunc alium, funere dura premens.*

Petrus Lindebergius.

Obiit 1580. EOdem anno 1580, Sept: 9. CAJUS RANZOVIUS, agens ætatis 14. Dresdæ, in aulâ Electoris Saxoniæ Augusti, (cui à patruo Henrico Ranzovio, Paulo patre mortuo, traditus,) febri correptus, & in verà agnitione Dei vitâ defunctus est, & electoris jussu ibidem sepulturæ traditus. Hujus exequiale carmen tale est:

Quid

Quid querar, aut plangã? nũquã mihi caussa querelæ,
Dũ miser hoc tristi versor in orbe, deest.
Vix meus est frater cum gnatâ conditus urnâ,
Cùm natu major filius ense perit.
Ecce iterum gnatum mors sustulit atra secundũ,
Fraternæ soboli mors inimica nimis.
Ensifer hunc princeps celebri susceperat aulâ,
Disceret ut juvenis fortia facta sequi.
Diis aliter visum: viridi sub flore juventæ
Interit, ac Dresdæ contumulatur humo.

ALIVD.

Est homo flos agri, volucriq; simillimus umbræ, „
Aufugit, & si quem credimus esse, fuit. „
Mors homini certa est, nihil est incertius horâ, „
Quâ nos sub leges avocat illa suas. „
Si nõn est igitur ius evitabile mortis, „
Tum vacat à lethi conditione nihil. „

Henricus Husanus
J. V. D.

XV. Itzehoæ.

NON longè à ſepulchreto Ranzoviorum ad columnam, hanc parentationem matri ſuæ cariſsimæ H. R. ſtatui fecit.

Obiit 1582. Anno à nato Chriſto 1582, 4. cal: Jan: obiit nobilis & pia matrona ANNA WALſtorpia, Joannis Ranzovii conjux, poſt obitum mariti 16 anno, ætatis verò ſuæ anno 72, cùm vidiſſet filios filiorumq; eorum liberos, nepotes ac pronepotes numero 48. quos omnes non minùs, quàm ſemetipſam moriens Deo commendavit. Hanc H.R. primogenitus ejus filius, in hoc templo ſepulturæ mandari, corpuſq; ejus cum mariti ac liberorũ oſsibus conjungi, nec non mœrens hoc monumentum ejus memoriæ locari curavit.

Defuncta loquitur.

Vltima Walſtorpum proles hîc Anna quieſco,
Juncta viro, gnato, filiolæq; ſenex.
Jano Ranzovio nupſi dilecta marito,
Bis duo cui genui pignora cara tori.
Ex his progenitos cum neptibus adde nepotes,
Nempe quater denos & dedit octo Deus.

Hen. filius matri.

Ergo

Ergò etjam repetis patriam, cariſsima mater,
Et moriens triſti linquis in orbe tuos.
Quòd tamen extremum licuit valedicere ſaltem,
Hoc potuit certè gratius eſſe nihil.
Nũc tua membra licet tumulo claudantur avito,
Mens tamen æthereâ ſede recepta viget.
Conditus hîc etjam pater eſt, fraterq́ʒ, ſororq́ʒ,
His etjam jungi poſt mea fata peto.
Molliter oſſa cubent fratris, patris, atqʒ ſororis,
Nec minùs & matris molliter oſſa cubent.

XVI. Heidelbergæ.

HEnricus Ranzovius pater, erecto monumento marmoreo, ad columnam ſacræ ædis Divi Petri in cœmeterio, his threnodiis filium natu minorem lamentatur:

Siſte gradum quiſquis tranſis hâc forte viator,
Vt diſcas mortis triſtia fata meæ.

Ego JOANNes RANZOvius infelix puer, *Obiit* Henrici Ranzovii filius, in hanc urbem literarum *1582.* gratiâ cum Ducibus Holſatiæ D. Friderico & Philippo miſſus, peſte correptus, & paulò pòſt in verâ invocatione Dei Anno 1582. Octob. 17. mortuus, ac ſine ceremoniis veſpere, eodem die hîc ſepulturæ datus, & ſic humanâ ope deſtitutꝰ, à Deo autem ex

hac mortali vitâ, ad perpetuam immortalitatem evocatus, in patriam cœlestem locatus, & à parente tristissimo hoc monumento donatus, resurrectionem mortuorum, & reparationem omnium rerum exspecto.

Durum est extra patriam mori.

Hîc ego Ranzoâ prognatus stirpe Joannes,
Mortuus humanâ conditione cubo.
Cimbria me genuit, sed non post fata recepit,
Sicq; peregrinâ sum tumulatus humo.
Hanc me pertraxit studiorum fervor ad urbem,
Principibusq; comes, nobilibusq; fui.
His licuit cunctis ad patria rura reverti,
Vnum me reducem noluit esse Deus.
Sed bene: mens etenim cœlesti sede receptam,
Visitat æternæ docta Lycea scholæ.
Corpus humus tegit exanimum, dum suscitet illud
Extremi Christus tempore judicii.

Annus obitus 1582. continetur hoc disticho.

HIC sIta RanZOVI sVnt ossa teneLLa IoannIs,
Mens est CœLestIs pars qVota CVnqVe ChorI.

Idem

XVII. Itzehoæ.

IDem Henricus Ranzovius filio ſuo JOANNI, Heidelbergæ defuncto & ſepulto, cenotaphium hujuſmodi inſcriptionis conſtituit.

Henricus Ranzovius, Friderici II. Regis Daniæ Conſiliarius, tàm utriuſq; ducatus Sleſuicenſis & Holſatiæ, quàm Dithmarſorum Gubernator, JOANNI RANZOVIO, filio ſuo infelici, natu minimo, qui candore animi, religione in Deum, pietate erga parentes, caritate in fratres, ſororeſq; inſigni fuit, Heidelbergæ, dum literis operam navaret, ac principibus Holſatiæ D. Friderico & Philippo adeſſet, in ipſo ætatis flore, peſte exſtincto, in memoriam ejus, ac futuræ immortalitatis ſpem, hunc tumulum honorarium, apud conditoriũ majorum, à ſe, ſibi ac poſteris etjam deſtinatum, mœrens dolenſq; F F.

Cùm mihi caneſcens tumbam, tumulumq; parâſ-
Quo, tu nate, meos contegeres cineres. (ſem,
Sunt ubi compoſiti poſt actæ tempora vitæ,
Cum patre germanus, cum genitore ſoror.
Tu quoq; dicebam, ſimul hîc ô nate, quieſces,
Cùm tibi ſupremum finiet hora diem.
Obſtitit hei fati vis, ac immobilis ordo,
Te procul à patriâ ſurripuitq; tuâ.

Sic prius exequias tibi ſum præſtare coactus,
Qui me debueras ad mea buſta ſequi.
Hæc tibi ſint igitur luctus monumenta paterni,
Hæc patrimonii ſint tibi, nate, loco.
Et quoniam tranſacta meæ pars optima vitæ,
Spero mihi ſummum non procul eſſe diem.
Spiritibus noſtris quo conjungemur, & unà
Vivemus faciem jugiter ante Dei.

Obiit 1586. ASſcribo hîc Illuſtris & generoſiſsimi viri EBerhardi ab HOLLen, Epiſcopi Lubecenſis & Verdenſis, Abbatis Lunæburgenſis, & Henrici Ranzovii affinis, epitaphium. Qui morte occubuit Lunæburgi, Anno 1586. Jul. 5.

Præſulis illuſtri effulgens EBERhardus honore,
HOLLIAdes gentis gloria ſumma ſuæ.
Paſtorale pedum Verdam ſuper atq; Lubecum
Tendit, & Abbatis pallia lata tulit.
Nunc jacet in tenui cryptâ virtute ſuperſtes
Inclytâ, & in cœlo mens agit ante Deum.

Diſtichon continens annum, menſem, diem, & locum mortis.

QVInCtILIs qVInta ferè LVCe CaDente per horas,
HIC LVnæbVrgæ ſanctè EberharDVS obIt.

In æde

XVIII. In vico Kliploe.

IN æde parochiali Alefeldiorum, sepulta est CATHARINA H. R. filia, cujus conditorium hujusmodi inscriptione exornatur.

Henricus Ranzovius, D. Joanni filius &c. filiæ suæ dulcissimæ, Catharinæ, uxori Friderici ab Alefelt, domini in Sestermuhe, præproperâ immaturâq; morte sibi ademptæ, in memoriam & certam resurrectionis futuræ spem mœrens dolensq; posuit. Animam efflavit Anno 1587. Maii 26.

Nobilis hoc vili tegitur Catharina sepulchro,
Quæ de Ranzoio sanguine nata fuit.
Duxerat uxorem sibi quam Fridericus ab Alfelt,
Cui subito casu mortis adempta perit.
Si cupis ætatis viridem cognoscere florem,
Adde annis vitæ bis duo lustra tribus.
Non tamen hæc obiit sterilis, sed trina reliquit
Conjugii mœsto pignora grata viro.
Hæc monumenta suæ gnatæ post fata superstes,
Parva sacrâ poni fecit in æde parens.
Vt non exiguum liquidò testentur amorem,
Atq; exstent luctus tristia signa sui.

XIX. Itzehoæ.

EAndem filiam Catharinam, in D. Laurentii fano, pater H. R. hoc epitaphio honorario & elogio donavit.

CATHARINÆ RANZOVIÆ filiæ, Friderici Alefeldii uxori, post unius diei morbum, subitæ mortis casu abreptæ, cum vixisset annos 23. Menses 5. dies 13. horas 4. Henricus Ranzovius, Vicarius Regius & Satrapa Segebergensis, ac Christina ab Halle, parentes, præpostero naturæ ordine, in senio superstites relicti, insperatum hoc memoriæ sacrum statuerunt.

Obiit 1587.

Henricus Ranzo, Daniæ qui nomine Regis
Holsatiam magnâ prosperitate regit.
Ipsius & conjux Halleæ gloria stirpis,
Gratum quæ Christi nomine nomen habet:
Ambo dedêre suæ monumentum hoc nobile natæ,
Cum rigidæ mortis falce resecta fuit.
Hæc Catharina fuit, Friderici nupta Alefeldi,
Quæ tulit hanc ipsi, mors inopina fuit.
Tres & viginti vitæ transegerat annos,
Menses præterea quinque, diesque decem.
Tres dictis superadde dies cum quatuor horis,
Præproperâ, dices, morte soluta jacet.

O in-

O inſperatum monumentum hoc, ordine prolis
Turbato, mœſti quod poſuêre ſenes.

Defuncta alloquitur patrem.

Care parens, noli nimis indulgere dolori,
Quòd me fata citò ſurripuêre tibi.
Juſta quidem, quòd ſum proles jam tertia, morte
Quæ rapitur ſubitâ, cauſſa doloris adeſt.
At tibi ſubveniat rurſus, quod cara relinquo,
Quæ minuant luctum, pignora trina tibi.
Hæc fidei committo tuæ, cariq; mariti,
Vobiſcumq; opto ſalva manere diu.
Ipſa ego non cupio vitam revocare priorem,
Nam fuit hæc multis obruta ſæpè malis.
Quorum nunc expers, cum ſanctis gaudia cœli
Percipiens vitâ proſperiore fruor.
Ergò flere licet, non indulgere dolori,
Flebile nam funus, nobile fœnus habet.
Hanc pater, hanc genitrix, hanc te dulciſsime con-
Hanc vos filioli, ſpem recreare volo. (jux,
Id, ſi cara fui, date mî, pariterq; rogate,
Vt mea, dum ſurgam, molliter oſſa cubent.

Interea tu care parens, materq; valete,
Cumq; tribus natis, care marite, vale.

XX. In oppidulo Galliæ.

Gollevure apud Bituriges sepultus est FRIDERICUS RANZOVIUS, tali epitaphio Lutetiæ Parisiorum facto.

Obiit 1587. FRIDERICUS RANZOVIUS Holsatus, patre natus nobilissimo & amplissimo viro, HENRICO RANZOVIO, Serenissimi Daniæ Regis Consiliario, & in Holsatiâ Legato, Domino hæreditario in Bredenberg & Drakenburg.

Patris nempe fortissimi genuinâ virtute filius,
Familiæ columen, patriæ lumen,
Equitum sub Comite Bassonpierro Magister,
Dum secunda Christianissimo Regi Galliarum
Stipendia meret, & fugatis hostibus, rariori
Comitatu, castris longiùs abscedit,
Naturæ debitum latronum sceleri persolvit,
Et mortalis corporis mortales exuvias
cum stolâ cœlesti commutavit;
Eas per Magistratum horum locorum honorificè
collectas,

Et

Et postea à nobilißimo viro Andreâ Pleßio
cognato cognitas,
Mœrentes amici huic tumulo mandavêre,

Patriâ procul, patre procul,
Procul sepulchris paternis.
An hoc ille infelicior?
Non est, non est, viator.

Cur?
Fortibus & piis omne solum
Vt patria est, ita sepulchrum.
Et hoc si didicisti
Viator, abi.

ALIVD.

Quòd decuit gnatum caro præstare parenti,
Præstitit hoc gnato morte jubente pater.

Eidem.

Nobilis Holsati Friderici nomine Ranzow
Ossa sub hoc vili marmore tecta jacent.
Spes patriæ, columen gentis, dum fata sinebant,
Exemplumq; Equitum nobile semper erat.

Flore sed ætatis globulis trajectus in ipso,
Dum sequitur fortis Gallica castra, perit.
Et sic militiæ terrestris signa relinquens,
Jam sequitur summi cœlica castra Dei.

Christophorus Sylvius.

XXI. Itzehoæ.

VTi reliquis piè defunctis filiis, H. R. pater, diversis in locis Epitaphia erexit, ita etjam huic filio, in Galliâ humato, in D. Laurentii ecclesiâ Itzehoensi hoc cenotaphium destinavit.

FRIDERICO RANZOVIO HEnrici filio, Archidiacono & Canonico Slesvicensi, in teneris annis in aulâ Electoris Augusti educato, Latinæ linguæ non ignaro, qui, cum quinq; expeditionibus interfuisset, primùm Coloniensi apud Joannem Casimirum Palatinum, anno 83: Secundò Livoniensi versus Osel & Arnsburgum, cum regio Danico Admiralio, anno 84: Tertiò cum Ernesto de Mandelschlo in Galliâ, anno 85: Quartò verò in Belgio, anno 86. ubi unius turmæ equitum ductor fuit: Ac tandem in Galliâ anno 87, Regis Galliæ Henrici III. partes secutus, non procul à Chaumperaulx à sicariis globo aliquoties ex insidiis trajectus periisset †, Henricus parens, qui Catharinâ filiâ *, & Catharinâ, ex filiâ Oligardâ, nepte †, & tandem filio natu tertio Friderico in Galliâ: nec non duobus fratris sui Pauli filiis, Joanne * in Poloniâ, & Da-

† Obijt A.C. 87. 29 Novembris.
** Ob. A. 87. 26. Maij.*
† Ob. A 88. 20. Ian.
** Ob. A. 88. 23 Ian.*

Daniele † etjam in Galliâ, ſpatio unius anni orbatus eſt, ſenex juveni, mutato naturæ ordine, ſummo animi dolore affectus, inſperatum, minimeq; opinatum hoc monumentum ſacravit. *Obijt A. C. 87. 24 Novembris.*

Non laudes æquare, ſed exſuperare parentum,
Vincereq; haud vinci, mens mihi firma ſtetit.
Diis aliter viſum, qui Mortem Marte propināt,
Laudem per fraudem, vivere perq; necem.
Nil moror, ignivomi pereo quòd fulmine teli,
Hoc queror, hoc doleo, clam quòd ab hoſte necor.
Sic eſt: ſæpè malum peregrè comitatur euntes,
Ac ibi mors præſtò eſt, longè ubi abeſſe putas.

Petrus Lindebergius.

Parens filio.

Diſpenſante Deo, quæ fiunt, omnia fiunt,
Hic benè agit, quòd agit, ſeu grave, ſeu leve ſit.
Hic mihi te natum dedit, hic te rurſus ademit,
Patre dolente procul, matre gemente procul.
Et procul à patriâ terrâ, noſtriſq; ſepulchris,
Quæ mihi jamdudum, condideramq; tibi.
Sed bene habet; Patria omne ſolū, et veriſſima cœlum,
In quo te vivum, Nate, videbo iterum.

Cum mihi te reddet, qui te mihi ademit Jesus,
Et veniet summo turbine summa dies.
Interea has lacrymas, & quæ tibi justa parento
Nolens atq; volens, signa doloris, habe.
Vin mage? nolo pater. Qui fili? Fata recusant,
Nec libet. Ah liceat, non licet. Ergò vale.

Copia

Literarum serenissimi Regis Danorum Friderici II. ad H. R. in quibus ipsum consolatur de obitu filii, sub dato Anderschow 30. Martii, anno 88. Rex autem ipse 4. Aprilis eodem anno, 5. die post datas literas, placidè fato concessit.

FRIDERICUS Dei gratiâ Rex Daniæ &c. Nobilis præclarè sincereq; nobis dilecte: Filium tuum Fridericum in Galliâ periisse non sine animi perturbatione audivimus. Si Deo ita visum fuisset, sanè diuturniorē vitam ex animo ipsi optâssemus. Cum autem hujusmodi casus immutari nequeant, Deo opt: max: qui unicuiq; certum vitæ terminum præfixit, liberam de his disponendi potestatem æquo animo permittere tenemur. Commiseratione tamen Regiâ ac piâ ob hunc tristem casum afficimur, teq;, sincerè nobis dilecte, benevolentiâ regiâ prosequentes Deo immortali commendamus. Datum Anderschovii 30. Martii, Anno 1588.

FRIDERICH.

Cum

CVm DANIEL RANZOVIUS, PETRI RANZOvii hæredi in Arensborch, Woldenhorn & Trojeburg, R. M. Consiliarii filius, Patavii, ubi studiorum gratiâ commorabatur, hoc anno fato concesserit, atq; inde avito, quod habent in Holsatiâ, monumento illatus sit, placuit ejus quoq; hîc mentionem facere, &, quibus HENRICus noster eum deflet, elegos annectere, donec ei à parente dignum erigatur sepulchrum. *Obiit A.C. 1590. 11. Februarii*

Siccine mi DANIEL cari spes unica patris,
Siccine vitali lumine cassus ades?
Te pater hæredem se linquere velle putabat,
Artibus excultum moribus atq; bonis.
At tu triste redis, redis hei miserabile funus,
Vt munus poscas exequiale patrem.
Quod poscis, dabitur, tumulo condêris avito,
Exequiis nec tu destituêre piis.
Sic placuit Domino, qui mens est edita nullo
Principio, complens omnia, fine carens.

Henricus Ranzovius.

Aliud ejusdem.

Ad Petrum Ranzovium.

Sic est Ranzovi: non est, qui spicula mortis
Inter mortales effugitare queat: *Hæc*

Hæc quia prosternunt pariter juvenesq; senesq;,
Nec quenquam tutum, proh dolor, esse sinunt.
Filius exemplo tuus, ô carißime Petre,
Est, patrui nomen cui Danielis erat.
Hic firmus, nec non juvenilibus integer annis,
Deservit patriæ dulcia rura suæ.
Certus adire viros doctrinæ laude celebres,
Qui doctrinarum semina grata docent.
Italiam venit, ne quisquam diceret ipsum
Natali tantùm delituisse solo.
Et quia Musarum studiis nunc Padua floret,
Substitit hîc, studiis mox operamq; dedit.
Discendi cupidus, dum docta Lycea frequentat,
Approperat tacito mors inopina pede.
Inq; pium juvenem lethalia spicula torquet,
Ictus obit summum protinùs ille diem.
Sic quem sperabas reducem carißime Petre,
Artibus excultum moribus atq; bonis:
Nunc tibi triste redit, redit heu miserabilē funus,
Poscit & exequias, te miserande parens.

Est

Est aliquid tumulo si quis condatur avito,
Patria sit quamvis fortibus omne solum.
Indolui, fateor, cum nuncia fama veniret,
Diceret ac nati funus adesse tui.
Nam facilis certè mihi conjectura dabatur,
Te in vitâ passum tristius esse nihil.
Sic fuit in fatis: fortuna viriliter ergò,
Siste precor lacrymas, ista ferenda tibi.
Me specta, qui sum (mala sunt tibi cognita nostra)
Non semel elapso tempore passus idem.
Exemploq; meo tu nunc moderare dolori,
Nil prorsus dolor hic utilitatis habet.
Nam, quem nunc leges, ad gaudia vera resurget
Natus, in adventu Christe benigne tuo.

AD EUNDEM PETRUM RANZOVIum, virum strenuum & magnificum, defuncti patrem,
Elegia Petri Lindebergii.

Quod De⁹ imponit molle est, quod judicat æquū est, „
Quod statuit justum est, quod facit omne bonum „
Suspensis igitur lacrymis, positoq; dolore, (est.
Ranzoviæ gentis nobile, PETRE, jubar.

 Desle-

Deflere æternum DANIELem desinenatum,
Illam illam cordis spemq; decusq; tui
„ *Nil surdo prodest tumulo cumulus lacrymarum,*
„ *Infectum, factum, reddere nemo potest.*
Est fateor curarum cura, dolorq; dolorum,
Mœror mœrorum, sollicitudo gravis.
Amisisse unum senii solamen, & unum
Delicium vitæ, deliciumq; animæ.
Patre procul, patriâq; procul, cunctisq; propinquis,
Longè hinc distanti, morte jubente, loco.
Sed solamen erit, quòd Christi carne resurget,
Natumq; exanimem patria terra tegat.
Non Latium, non urbs Patavini Antenoris, illic
Quanquam præpropero funere mersus obit.
Extera dum visit juvenis, peregrinaq; regna,
Et studiis inhiat non sine laude bonis.
„ *Sic Domino placuit, qui patrem pignore donat,*
„ *Et lubitu & libitu, cùm cupit illa rapit.*
„ *Qui solùm solus quid nobis utile cernit,*
„ *Solus & arbitrio perficit omne suo.*
Jamq; tuum gnatum cœlesti sede recepit,
Viseret æternæ ut docta Lycea Scholæ.

Quare

Quare cùm lacrymæ nihil, aut suspiria prosint,
Petre, tui affectus contrahe vela pii.
Gentilisq; tui exemplo, moderare dolori,
Qui placidâ novit talia mente pati.
Mors quemcūq; manet, fato sunt subdita cuncta, "
Mors eadem nobis est adeunda brevi. "
En rapimur, sensim morimur, mutamur in horas, "
Vita fugit, tempus labitur, hora volat. "
Omnia transibunt, & nos transibimuus omnes, "
Qui Christo novit fidere, vivet homo. "

Ejusdem Petri Lindebergii Elegia alia ad eundem.

Quid magis est auro gratū? valetudo. Quid illa?
Pax. Quid et hâc? Soboles. Quid sobole? ah nihil est.
Non igitur mirū, quòd gnati, nobilis Heros,
Deflendi defles tristia fata tui.
Sed statuas aliquando modum, finemq; dolori;
Cum justo fuerint hæc ita visa DEO.
Siste tuas lacrymas, mortalis vivere sors est, "
Et rursum, fato non remorante, mori. "

1575.

,, *Dum nos hîc edimus, bibimus, dormimus, abimꝰ,*
,, *Annum nemo potest addere, nemo diem.*
,, *Omnes sub fati firmatâ lege tenemur,*
,, *Excitus in dubio est, hora, locusq́; necis.*
,, *Nascimur hîc fletu, fletu traducimus ævum,*
,, *Et nostrum in terris esse, fuisse parùm est.*
,, *Felix qui vivit sic, demum ut vivere poßit,*
,, *Et famâ exoritur præpete, cum moritur.*
Ille tuus gnatus, gnatus tuus unicus, illud
Dimidium cordis, PETRE diserte, tui.
Traditus est terræ, quia nil nisi terrea massa est,
Cumq́; homo fictꝰ humo, nunc quoq; fixus humi.
Corpore sed tantùm, non famâ & mente sagaci,
Mens generosa polo est, membra caduca solo.
Atq; ita quem dederat cursum Fortuna peregit,
Supremumq́; piè clausit in orbe diem.
,, *Quisquis es, in terris dum vivis, vivere disce,*
,, *Vtq́; Deo vivas postmodò, disce mori.*

SEQuentes tres, etsi præcedentibus nonnullis prius fato concesserint: tamen cum aliquandiu in famulatu hujus Ranzovii fuerint, hoc loco inserere placuit.

In tem-

XXII. Bredebergæ.

IN templo Bredebergenſi JACOBO QVAlio Equiti Holſato, Henricus Ranzovius, hoc tempore per Holſatiam Interrex, monumentum ſaxeum cum ejuſmodi inſcriptione fecit.

Qualius ante diem crudeli funere raptus,
Mortua in hoc tumulo membra Jacobus habet.
Cumq́; novâ poſtquã ſex tantùm conjuge menſes,
Proh dolor, unanimis vixerat, occubuit.
At memor Henricus fidei, quam præſtitit olim,
Hoc Ranzow ſtatuit triſte doloris opus.
Vt ſit perpetui lacrymabile pignus amoris,
Et ſimul ut capiat præmia rara fides.

XXIII. Chilonii.

CHilonii Eccleſiæ muro extrinſecùs hoc benevolentiæ ſuæ erga miniſtrum μνημόσυνον publicum, H.H. inſcribi juſsit.

HENRICUS RANZOVIUS Regis Daniæ per Holſatiam Præſes, hoc monumentum DIDERICO VOGEL, quondam miniſtro ſuo perfideli, ſingulari certamine hîc perempto ac humato, ſpe futuræ reſurrectionis poſuit, Anno Domini 1580.

„ *Discito mortalis temerè non temnere mortem,*
„ *Mors capiti præstò est, cum quis abesse putat.*
„ *Discito mortalis temerè non spernere Martem,*
„ *Mars procus est Mortis, Mors fera Martis a-*
„ *Nil citius morte est, nil Marte incertius ipso, (mor.*
„ *Si sapis ambiguo fidere utrique cave.*
„ *Non opus exemplis, exemplum hoc aspice nostrum,*
„ *Ut tali morerer Dii voluêre nece.*
„ *Felix dissimili vitam qui funere claudit,*
„ *Non sine amore Dei, non sine fine bono.*
„ *Si finis bonus est, bona cuncta fuisse putantur,*
„ *Optimus in terris exitus acta probat.*

Petrus Lindebergius.

XXIV. Flensburgi.

IN hujus urbis cœmetorio, lapide templo primario extrinsecùs itidem inserto, memoriam pueri sui H. R. hoc elogio consecravit.

Strenuus ac nobilis vir HENRICUS RANzovius, Friderici II. Regis Daniæ Consiliarius, & utriusq; Ducatus Gubernator &c. puero suo PAVLO OXEMUNDT triennio antè, eodem die

22.De-

22. Decemb: ictu pugionis in hac urbe necato, memoriæ ergô F. F. Anno Christ 1580.

Henricus patriæ decus, & fortißimus heros
Ranzovius, jußit hæc monumenta strui.
Paulus ubi cecidit stricto pugione peremptus
Oxmundt, qui parvo conditur hoc tumulo.

Item:

Durch einen blutigen stich behend/
Paul Ochsmundt gewan alhie sein end/
Der edler Herr Heinrich Ranzow wolt/
Jhm diese gedechtnus bleiben solt.

XXV. Itzehoæ.

PRæter reliqua parentibus, filiis & filiabus, erecta monumenta, etjam singulare marmoreum, cujus typus hic subjectus est, in pariete templi Itzehoensi, Ducatuum Regiorum in Holsatiâ Pręsidens & Gubernator HENRICUS RANZOVIUS, sibi parari, & illud reliquis majorum Epitaphiis adjungi vivens fecit, in quotùm ipse, tùm ejus uxor, filii, filiæq; omnes sacrosanctam Trinitatem venerabundi intuentes, ad vivum expresſi sunt cum inscriptione tali.

RAN-

RANZOVICÆ SVNT STIRPIS HÆC INSIGNIA

HALLÆA GENS HÆC GESTAT ARMA NOBILIS

FRANCISC9 THEODORIC9
BREIDO CAIVS
FRIDERIC9 IOHANNES
GERHARD9

HINRICVS RANZOVIVS
CHRISTINA AB HALLE

MAGDALENA ELISABETA
CATHARINA MARGARETA
OLEGARDIS.

ESAIAS XXVI.
TERRA MANES EIICIET.

DEO TRINO ET uni ſacrum.

HENRICUS RANZOVIUS, Joannis filius, Regiæ Majeſtatis Daniæ in Ducatibus locum tenens, Dominus in Bredenberg, Drakenburg, Rintelem, Wellingsbuttel, Hattſtett, Tuſchenbeck, Ranzovisholm, Wandesbeck, Bucken, Melbeck, Redingſtorp, Ovendorp, Nutſchow, Nuchel, Gronow, Stelnow & Erffradt, hoc monumentum in honorem ſanctæ & individuæ Trinitatis, ac memoriam majorum ſuorum, juxta altare S. Trinitatis ſepultorum, propter loci commoditatem hîc poni curavit, anno 78.

Si vitâ cenſes defunctum me eſſe, viator,
Falleris, annexâ quòd ratione probo.
Præclarum in terris nomen poſt fata relinquo,
Spiritus in ſummo vivit ovatq; polo.

ALIUD.

Vivo, poſt moriar: ſic fert divina voluntas,
Hæc quæ vult, eadem me quoq; velle decet.
Vita mihi melior continget temporis hujus
Vitâ, quam vixi, vita operoſa fuit.
Quam ſpero vitam, Christi mihi ſanguine parta
Hâc dabitur lætâ pace, Deoq; frui. (eſt,

Ejusdem.

Sat mihi sat laudi, caris vixi sat amicis,
Mors mihi sperati muneris instar erit.
Ergô fama vale, spes & fortuna valete,
Tu quoq; Rex clemens, patria, stemma, vale.

Alia ejusdem tumuli inscriptio.

Sunt hîc tres nati tumulis, sunt tresq; nepotes
Ranzovii, qui sex ordine bis duo sunt.
Janus & Henricus, Breido, Cajusq; sepulti,
Filius atq; parens, ac avus, ac proavus.
Ordine Ranzovidum veteri de stemmate nati,
Reddet at, horum animas quatuor, una dies.
Henricusq; nepos, qui stemmate natus eodem,
Quatuor his jungi post sua fata cupit.

Preces. H. R. pro felici ex hâc vitâ exitu.

Alme pater, vitæ qui das primordia nostræ,
" *Quiq; sacro nobis numine semper ades.*
" *Fac etjam vitæ felix sit ut exitus hujus,*
" *Vltima nec mortis sit gravis hora mihi.*

Patria

Patria, fama, domus, spes, Rex, fortuna, valete, „
Sat mihi, sat vixi, Cimbria clara, tibi. „
Dissolvi cupio vitæ pertæsus, & esse „
Cum Christo: Christo dulce vocante mori. „

Morus de Morte.

Nos semper mortem procul, & procul esse puta- „
At mediis latet hæc abdita visceribus. (mus, „
Paulatim morimur, momento exstinguimur uno, „
Lampas ut hîc oleo deficiente perit. „

CAPVT IX.

Emblema H. R. V. R.
Pictura.

Cranio superimpositum horologium, spicis tritici ex eo nascentibus, cum hâc inscriptione:

DIES MORTIS ÆTERNÆ VITÆ
NATALIS EST.

Des zeitlichen lebens außganck|
Ist des Ewigen ein anfanck.

„Vltima quæq; dies vitæ, si credimus, hujus
„ Est vitæ nobis fons & origo novæ.

A L I V D.

Quid Cranii sibi forma novi vult ista? quid ho-
Quidq; super cranio vult nova nata seges. (ras?
Nempe dies mortis, vitæ fit origo perennis:
Qui moritur mundo, nascitur ille Deo.
Scilicet hoc Henrice placet tibi symbolon Heros
Inclyte, quod pietas suggerit ipsa tibi.
At tibi sera dies mortis tamen occidat opto,
Vt sint virtuti tempora longa tuæ.
Vt quacunq; Deus te sponte beaverit horâ,
Æternæ vitæ sit genitura dies.

Ejusdem.

„ Summa dies mortis vitæ natalis habetur
„ Æternæ: si vis vivere, disce mori.

Nicolaus Reusnerus
Poëta Laur:

Idem.

Mors hominem mortis pariter, morbiq; periclis
Subtrahit, & vitæ certa fit arra novæ.

Aliud.

ALIVD.

Grana velut putrefacta novas meditantur ari-
Corpus ſic gignent oſſa ſepulta novum. (ſtas,
Nempe ex interitu fluit inſtauratio noſtri,
Principiumq́ boni finis acerbus habet.

Albertus Lomeierus.

ALIVD.

Mors quæ corporeæ eſt hujus deſtructio maſſæ, „
Janua ea eſt vitæ principiumq́ novæ. „

Ejuſdem.

Tranſitus è vivis vitæ cœleſtis origo eſt, „
Qui Chriſto didicit vivere vivit homo. „

Ejuſdem.

Lux ea mortalis quæ ducitur ultima vitæ, „
Rurſum natalis ducitur eſſe novæ. „

Petrus Lindebergius.

ALIVD.

Naſcendo morimur, vita altera morte paratur, „
Vita hæc mors, mortis funera finis erunt. „

Hermannus Embſi-
chovius.

Hujus Ranzovici Symboli AEquipollentia.

Mors vitæ principium.
Interitus restaurat.
Corruptio generat.
Finis præteriti, principium futuri.
Victurus morere.
Miseria felicitatem parit.
Τὸ παρὸν οὐδὲν, τόδε μέλλον πάντα.
Futura præsentia non videbunt, sed præsentia futura.

Prudentius.

Mors hæc reparatio vitæ est.

Aliud Doctoris Pauli ab Eitzen.

Viventes morimur, morientes vivimus, ergò
Vive memor mortis, mortemq́ pavescere noli.
Vita malis plena est, pia mors preciosa quies est.
Vitam mors sequitur, sed mortem vita beata.
Mors nobis lucrum, quia vita est Christus Jesus.

Ejus-

Ejuſdem H. R. Emblema alterum.

ITA SE COMPARENT IN VITA, UT VINCI ET MORI NESCIANT.

Der hat wol glebt der Ewig lebt/
Vnd des lob steds auff Erden schwebt/

Sic mortalis homo fugitivum tranſigat ævum, „
Vt nequeat vinci, aſt vincere, nevé mori. „

Ejuſdem.

Sic homines æquum eſt traducant tempora vitæ, „
Vt vinci nequeant, ut nequeantq; mori. „
Petrus Lindebergius.

CAPVT X.

Sequuntur Elogia Henrico Ranzovio ab amicis aſſcripta.

Clarus

Clarus imaginibus priſcis, fit clarior inde
Laude ſuâ, ſi ſit Marte vel Arte bonus.
Sufficit alterutrâ ſaltem præcellere laude:
Ars pariter nomen nobile, Marſq; dabit.
At quantò tua laus, & gentis præſtat avitæ,
HENRice, Aonii dive patrone chori?
Quæ tot habet claros Heroas Marte vel Arte,
Quot Fabios olim Roma ſuperba tulit.

Ejuſdem.

Ars, Mars, Sors; celebres, illuſtres atq; potentes
Ranzovios reddit, laude, decore, bonis.

Laus

Laus artis, Martis decor, et bona plurima sortis,
Salva manent, pietas est quia sancta comes.
Nicolaus Reusnerus D.
& Poëta Laureat.

ALIVD.

Οὗτος Ῥανζόβιος πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,
Αμφότερον, κῦδος μουσῶν, καὶ ὄζος ἄρηος
Δόξ' οὖν ἠδὲ χάρις μεγάλη τῷ ὀφείλεται
(ἄνδρι.
Matthæus Dresserus.

ALIVD.

Grata mihi dos est auri, gratißima libri,
Gratior est multò, quæ dat utrumq́; manus.
Si possem, RANZO prodocte, rependeret æquè
Aurum aurũ, chartam charta, manusq́; manũ.
Dextra quidem dextræ, libro liber æquiparetur,
Ast mea non par est fulva moneta tuæ.
Interea capesis animum, gratißima dona,
Nam tibi dans animum, quei potiora dabit.
Paulus Melissus Myrtil:

Eidem ab eodem.

Cui Dei dono numerosa proles
Obtigit, longumq́ genus nepotum,
Ille se verè poterit beatum
Dicere, RANZO:

Scilicet si degenerare avorum
Horreant virtute, suamq́ & ipsi
Quæritent famam, propriæ nihildum
Laudis egentes.

Vestra gens Cimbris oriunda, perquàm
Nobilis bello cluet, ac vetusta:
CAROLI Magni sed enim audiebat
Tempore magna.

Id quòd & longâ serie evidenter
Seculi illius liquet, obsoletis
Sint licet complura (quod usitatum est)
Mersa tenebris.

Scuta quis vestri numerare possit
Stemmatis; suspensa cavis sacellûm
In tholis? quis tot monumenta claris
Parta triumphis?

Mar-

Martii Cimbris animi calescunt
Semper: ac fortis magis ipsa gaudet
Esse, quàm dici, generosa virtus,
Nullius expers
Roboris. Cæcis licet occulatur
Fortè in umbrarum gravium latebris,
Nubium densis quasi pressa clari
Lampas Olympi;
Exserens sese tamen usquequaquê
Per tenebrosum radiosa fulget.
En tot in stirpes tibi copiosa est
Ducta propago.
Vt sagatorum Fabios Quiritum
Æquet examen, numeroq; vincat
Quamlibet multos generosiore
Sanguine cretos.
An parum est, vivas hodièq; centum
Terq; sex durare animas viriles,
Stirpe RANZoâ genitas? parumné,
Corpore grandi

Præditas, ævum Pyliæ senectæ
Non pati marcere? Favens peramplam
Sors dedit vobis opulentitatem,
Non sine fructu
Vbere, & rebus faciente voto.
Mars dedit callere potenter arma,
Pallas armorum benè temperare
Legibus usum,
Quas sciens recti Themis administrat:
Vnde tot Regumq; Ducumq; curæ
Estis. Inprimis operam tuam Rex
Danus abundè
Comprobat, magniq; facit, virorum
Appetens, qualem tua te, polite
RANZO, cùm doctrina peculiaris,
Linguaq; fandi
Pura, tùm nisus animosiores,
Pectus & tàm consiliis bonis, quàm
Re valens ipsâ, ac pia facta & æqua
Deniq; laudant.
O tui multos similes paresvè

Gigne-

Gigneret nostras humus: ut decenter,
Vt piè & firmè regerentur orbis
Frena labantis.

ALIVD.

Si Leo non gignit leporem, cycnusvé columbam;
Magnaq; si fatuos non edunt lilia fungos;
Nec pravi egregiâ carpuntur ab arbore fructus:
Quid mirum si Thersiten quoq; fortis Achilles
Non generet? timidũué Lycã, trepidumué Pisan-
Divus Alexander? quid mirum deniq;, si tot (drũ
Ranzoâ de stirpe sati solenne parentum
Rettinuêre decus, notum tot secula mundo?
Cum natis insit virtus generosa parentum
Plerumq;, & fortes memorentur fortibus, atq;
Ingenui ingenuis, placidi clementibus orti.
Ad vos delata est proavitæ hæc gloria laudis,
O pueri & juvenes, ô tantæ gentis ocelli,
Egregios quæ tot Musarum & Martis alumnos
Vna dedit, claris gens toto ut gentibus orbe
Conferri Ranzoa queat. Vos illa parentum &

Majorum decora, eximiâ cum laude tueri,
Et decet, & par est. Id quòd ratione modoq;
Non alio melius fiet, quàm si duce primâ
Eusebie, Musas, veluti cœpistis, amare
Pergetis, docilesq; ipsis præbebitis aures:
Tamquam illis, quæ sint fontes, ditesq; favissæ
Cunctorum, quæ mortalis fert vita, bonorum.
Indicio est, me vera loqui clarißimus ille,
Gentilis vester Ranzoæ gloria stirpis
HENRICVs, nunc canitie venerabilis Heros.
Qui Marti Musas primis sic junxit ab annis,
Eusebie præeunte ipsâ, ut quasi culmen honorum
Invidiâ major, nulli splendore, opibusq;
(Ni Regem, patriæq; Duces exceperis unos)
Nec doctrinâ etjam, aut natorum laude bonorum,
Sed neq; consilio cuiquam, aut bonitate secundus
Contigerit, multisq; viris, doctisq;, bonisq;
Doctior & melior, patriâ celebretur in ipsâ,
Atq; extra hanc aliis quoq; sit notißimus oris,
Regibus & rerum dominis, atq; urbibus amplis.
Excitet exemplum hoc vestras tam nobile mẽtes,

Huc animũ, huc oculos, animĩ huc convertite vires,
Et robur, nec præclaris desistite cœptis,
Optatâ donec Musæ vos fronde coronent.

Nathan Chytræus.

ALIVD.

Qualis erat quondam, cùm maxima Roma vigebat,
Mæcenas patriæ gloria prima suæ:
Talis apud Cimbros, cum res ita publica poscit,
Ranzovi es, patriæ fida columna tuæ.

Ejusdem.

Sunt tibi cùm Regũ, tùm publica commoda curæ,
Nec tamen Aönidum munera grata minus.
Regibus & patriæ pariter, Musisq; placere,
Quòd facis, humanum vincit id ingenium.

M. Laurentius Rhodomannus.

ALIVD.

Nobilitate potens, propriâ & virtute decorus,
Scipio sive fuit, Scævola sive fuit.
Ranzovius Cimber nullius cedit honori,
Scipio sive tuo, Scævola sive tuo.

Eius-

Ejusdem.

Astrologum, Medicum, Historicum, summumque
Nomine vis uno dicere? Ranzovius. (Poëtam,
M. Henricus Meibomius.

A L I V D.

Fabricios, Fabios, Scipiones, atque Camillos.
Varrones, Marcos, Æmiliosque probos.
Præstantes Martis studiis, atque Arte Minervæ,
Protulit Heroum Roma superba parens.
Æternæ quorum famæ monumenta dicata,
Posteritas positas suspicit & statuas.
Desine mirari domus unica, Cimbrica plures
RANZOvios claros Marte, Togâque dedit.
Quorum nata Jovis servabit nomina, donec
Stormariam rapidis alluet Albis aquis.

Bartholomæus Gryphius.

A L I V D.

Holsatum decus, & Prorex RAnzovius Heros,
Ingenio dubium est, divitiisvé prior.
Holsatum decus, & Prorex RAnzovius Heros,
Divitiis potis est, & potis ingenio.

Ac

Ac pariter, quamvis præsenti tempore rarum,
Est Medicus, Vates, Astrologusq; et Eques.
Non igitur mirũ, quòd plurima scripta relinquat,
Arte Sagoq; valet, Marte Togâq; viget.
Petrus Lindebergius.

Aliud ejusdem Pet: Lind:

Divitiis tantùm Plutus, Mars belliger armis,
Artibus ingenuis doctus Apollo micat.
At decus Holsatiæ HENricus RAnzovius ipsis
Divitiis pariter, Marteq; & Arte micat.
Nonne ergò potior Divis? quoniam tria præstat,
Quæ simul hi terni non potuêre DEI.

Ejusdem.

Sors, Phœbus, Mavors; Euclides, Naso, Galenus;
Tres super astra Dii, subter & astra Viri.
Ranzovium genuêre senem, aut Ranzovius illos
Tres super astra Deos, subter & astra Viros.
Ille etenim claris longè clarissimus unus
Par virtute gravi est, parq; decore pari.

Si modò non claros ſuperat clariſsimus unus,
Tres ſub & aſtra Viros, & ſupra aſtra Deos.

ALIVD.

Ranzoviæ cui non eſt gloria cognita gentis?
HENRici cui non gloria Ranzovii?
Qui genus antiquum variis virtutibus ornat,
Vates & Medicus, Miles & Aſtrologus.

Collatio gentis Fabiæ Romanorum, & gentis Ranzoviæ Holſatorum.

Quos dederit quondam proceres, quæ corpora cla-
Roma per Auſonias emiſerit unica gentes, (ra
Si numeres, citiùs numerabis lumina cœli.
Vnus erat Latiâ Fabius vir maximus urbe,
Qui meritas laudes ortumq́ue æquabat Olympo.
Non hic Pyramides, cœloq́ue educere moles,
Nec viſus patriis circumdare mœnia portis;
Præſidium majus dedit & majora per urbem
Robora, patriciam proprio de viſcere gentem
Edidit

Edidit, innumeros Fabios, proceresq́ue virosq́ue,
Magna satis quorum virtus effulsit in armis,
Invictoq́ue suas tutata est robore portas.
Ter centum Fabios bello dux abstulit una,
Hinc genus Ausonium antiquo de sanguine ductū
Corruit, eximii superest scintilla nec ortus.
Quis verò Holsatos proceres, quis maxima gẽtis
Corpora Rāzoviæ numeret, quis in ordine ponat?
Teutonicos inter pars magna coruscat in armis,
Atq́ue hostem nostris prohibet succedere regnis:
Pars regnum visit Daniæ, patriasq́ue per oras
Pars populo dat jura, viamq́ue affectat Olympo.
Ac licet adverso succumbant plurima Marte
Corpora, plura domi succrescunt, plura feruntur
Semina, perpetuos referunt quæ stemmatis ortus.

AENIGMA CONTINENS numerum Arcium Ranzoviorum videlicet 70.

7. *Quot numerata olim patuli miracula mundi,*
7. *Quot colles, Superûm pignora, Roma tibi.*
7. *Quot certant urbes magni de patriâ Homeri,*
7. *Quot rata prudentes Græcia clara viros.*
7. *Quot ſublime polum ſtellarum corpus oberrant,*
7. *Quot retinet ſolitos hebdomas una dies.*
7. *Quot fluit in pontum tumefacta per oſtia Nilus,*
7. *Artes ingenuas quot Schola docta facit.*
7. *Quot ſunt Vergiliæ, nautis notiſsima ſigna,*
7. *Romani imperii quot ſacra fulcra ſacri.*
70. *Hæc decies ſeptem, ſi quis conjungat, habebit,*
Arces quot teneat Ranzoviana domus.

Aliud continens numerum Ranzoviorum hoc anno 1590 viventium.

10. *Quot Deus Ægyptum plagis punivit acerbis,*
6. *Abſolvitq́; idem lucibus orbis opus.*
12. *Quot menſes numerat ſolaris quilibet annus,*
30. *Et ſiclis Dominum vendidit Iſcharioth.*

Quot

Quot facta exsistunt elementis corpora mixta, 4
Et Paradisiaco flumina dia solo. 4
Quot genuit Iacob, senii fulcimina, natos, 12.
Annos & gessit regia sceptra David. 40.
In numerũ hos numeros, qui congeret, inde vide- 118.
Ranzovii vivi hoc tẽpore quotquot e- (debit,
(runt.

Petrus Lindebergius.

In effigiem Henrici Ranzovii.

Nobilis expreßit sculptoris dextera vivos
HENRICI vultus sedula RANZOVII:
At, quæ rara latent sub pectore dona Minervæ,
Exprimere haud potuit, nec fuit artis opus.

ALIVD.

Hæc est HENRici effigies verißima RANZow,
Qui Danaum in patriâ munia Regis obit.
Cum pede felici jam quinta accederet æstas,
Post bis sex vitæ lustra peracta suæ.
Ex oculis gravitas, virtus ex fronte relucet,
Mentem qui posset sculpere nemo fuit.
Nec fuit artis opus: namq; est ars cognita Divis.
Exteriora patent, interiora latent.

In effigiem armatam Ejusdem.

Hæc est Ranzovii decens imago,
Quem vicaria Danici tot annos

Regis

Regis munia reddidêre clarum.
Immò claruit artè. Gens avita
Stemmatis seriem vetustioris
Summâ nobilitate semper auxit,
Raramq; insuper eruditionem
Adjecit. Cataphractus ecce præstô est,
Mars thoraca viro dedit gerendum,
Sed Pallas galeam, caput Minervæ,
Robur corporis est sacrum Gradivo.
Cui mirum, cate Ranzo, si vel unus
Multos Marte viros, & Arte vincas.

Paulus Melissus.

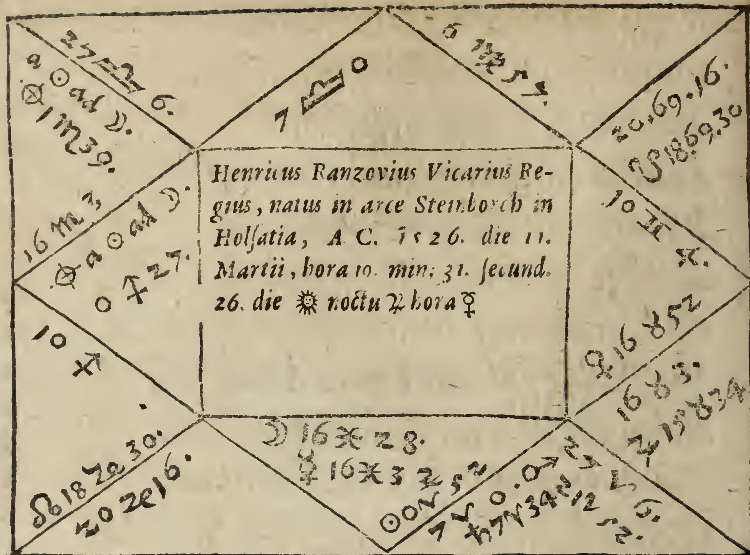
In Effigiem togatam Ejusdem.

Hactenus armatum, nunc me sculpsêre togatum,
Namq; annis habitus convenit iste meis.
Dum postrema mihi fermè jam vivitur ætas:
Arma viros ornant, sed toga longa senes.

Figura Nativitatis ejusdem, cum succincto judicio D. Conradi Dasypodii, anno 78 edita, quæ etjam in bibliotheca Bredenbergensi argento incîsa conspicitur

Seri-

♂ in propria domo
♀ in propria domo
♂ benigna ♃ & ♀
fortunatum in domo propria ♀
✱ aspectus ♀ & ♃
ad ☽ ex 7 Cardinali domo in 4.
✱ aspectus ♀ & ♃
ad ☿ ex septima in 4.
♂ ☿ & ☽ in quarta domo Cardinali.
Caput Draconis et fidicula in secunda domo.
☍ Solis & ♄ in ♈ infortunata est.
Cætera omnia bona feliciaq; sunt.
Directi & veloces sunt omnes planetæ, excepto Mercurio retrogrado.

Series directionum pertinentium ad morbos, pericula, & vitæ longitudinem.

	In annis	Mensibus	Diebus
Solis ad Saturnum	7	5	0
Lunæ ad Saturnum	22	4	24
Solis ad Martem	24.	8	0
Horosc ad cor Scorpii	31	10	6
Lunæ ad Martem	36	10	6
Horosc. ad ☐ *Lunæ*	43	0	0
Horosc. ad ☐ *Solis*	60	3	6
Horosc. ad ☐ *Saturni*	67	1	12
Horosc. ad ☐ *Martis*	79	10	

Se-

Series directionum pertinentium ad bona fortunæ.

	In annis.	Mensib'.	Dieb'.
M.C. ad trigonum Jovis	8	3	6
M.C.ad trigonũ Veneris	8	11	12
M.C.ad oppositum Saturni	29	0	24
M.C.ad spicam virginis	36	10	6
M.C.ad oppositum Martis	24	2	18
M.C.ad sortem	50	8	12
Solis ad corpus Jovis	51	1	0
Solis ad corpus Veneris	53	3	0
M.C.ad luminosiorem lancis	57	4	0
Vel juxta alios	58	2	0
Lunæ ad corpus Jovis	60	7	0
Lunæ ad corpus Veneris	61	7	0
M.C.ad oppositum Jovis	64	8	24
M.C.ad oppositum Veneris	65	2	18
M.C.ad cor Scorpii	81	2	24

Motus solis est computatus in hac figurâ secundum tabulas Alphonsinas: secundum autem tabulas Prutenicas locus ☉ o. *grad.* 22. *min: Arietis. Omnes Planetæ sunt in Planetarum exaltationibus, ergò honores ipsi promittuntur.*

Oppositio præcedens nativitatem cadit in

10 domum, id significat etjam honores.

Sol in exaltatione excellentes honores atq; dignitates largitur.

Duo Planetæ in propriis domibus faciunt illustrem, splendidam & celebrem fortunam, & in suis actionibus felicem & fortunatum.

Mercurius in angulo dat alacritatem ingenii, literarum ac disciplinarum studium, inprimis verò rerum mathematicarum & naturalium.

Conjunctio *Mercurii & Lunæ, in quocunq; signo fiat, excellentia facit ingenia.*

Jupiter generalis significator divitiarum in septima, ex conjugio divitias durabiles largitur, præsertim cum sit fortis & fortunatus, conjunctus Veneri in proprio signo.

Diuturnam autem fore vitam Henrici Ranzovii ostendunt Jupiter & Venus in septima, quæ felicem plerumq; designant senectutem. Atq; idem constat ex ascendente & Luna, quæ est Hilech. Deinde ex Almuthen genituræ scilicet

licet Marte: Et Lunæ ſigna ſunt humida, & ſatis humidi radicalis ſuppeditant ipſi, tamen morte mirabili eſt periturus.

DE HVMANIS CONſiliis H. R.

Quò nunc humanæ penetrat ſolertia mentis?
Quid non conſiliis ſubijcit illa ſuis?
Nec latebris adeò res ulla reconditur altis,
Quas acies animi non penetrare queat.
Hæc res evoluit dubias, penituſq́ latentes
Eruit, & lucem cogit habere ſuam.
Quæ ſint eventura videt, præſentia tractat,
Tempore quæ lapſo prætèriêre, tenet.
Omnia rimatur, perpendit, verſat, & optat,
Linquit inexcuſſum ſedula cura nihil.
Fallitur illa tamen, plerumq́ vacillat & errat:
Nam ſtant arbitrio cuncta caduntq́ DEI.

Cicero lib. 1. de Divinatione.

Affert vetuſtas omnibus in rebus longinquâ obſervatione incredibilem ſcientiam.

In Inſignia H. R.

Quanam hæc ſimplicitas à noſtro diſſona ſeclo?
An non Ranzovii divite ſtirpe ſati?
Fallor? an his paucis ſubſunt quàm plurima: du-
Diſtinguunt clypei forma colorq́; latus. (plex
Perfuſum minio dextrum, candore ſiniſtrum,
Candor huic generi eſt, ingenuuſq́; pudor.
Caſsis habet geminum cornu, conſtantia fortes
Corpore non ſolùm, ſed quoq; mente facit.

San-

Sancta ô simplicitas: ô ingeniosa vetustas,
Quæ tàm succinctè plurima dona notat.
Salomon Frenzelius
Poët. Laur.

ALIVD.

Quàm benè cum Musis communia templa tene-
Alcides forti promptus ad arma manu. (bat,
Doctrinæ & præses, cerebro Jovis edita Pallas,
Invictos animos ad fera bella gerit.
Tàm benè Ranzovio fulgent in stemmate juncti,
Hinc certè rubeus, candidus inde color.
Martius ille color, castrensibus aptus & armis,
Hic pace & studiis dignus Apollineis.
Seu Martem spectes, Musasq; & cætera dona
Ingenii, æternum gens ea nomen habet.

De nomine ejusdem.

Ecquod, Mæcenas, vestri sit nominis omen,
Dum variis mecum voluo revolvo modis:
Carminis inventor vellit mihi Cynthius aurem,
Et, quòd quæris, ait, lingua Pelasga docet.

 Nam

191.

Nam si Ῥαντίζω *Grajis aspergine lustro*
Dicitur, ac vitæ norma modusq́ue βίος.
Nominis omen habes: famæ quia labe carentis
Gloria RANZOVIOS puraq́ue vita facit.

Christophorus Sylvius.

In effigiem armatam, strenui & fortissimi Herois, Joannis Ranzovii, Henrici patris.

Ranzovii præsens monstrat sculptura figuram,
Cui nomen mitis gratia mite dedit.
Qui sit, qui fuerit, testantur plurima bella,
Bella peracta solo, bella peracta salo.
Illius & reliquos quâ præstitit, enthea virtus,
Famaq; nota homini, factaq; grata Deo.
Omnia non dicam, ex hoc uno cætera disces,
Factis Divus erat, corpore verus homo.

Petrus Lindebergius.

In effigiem togatam ejusdm.

Hoc Ego Non, Ratio Illius Cum Vera SubituR
Esse decus magnum statuo, tractata per armA
Non etjam pacis studio sibi quærere nomeN
Rectè agitur sumptis cùm pax componitur armiS
Id decus est verum. Sic tu pater optime bellA
Cum gereres Regũ, hoc peragebas omnia fructV,
Vt stabiliretur Pax & Concordia regnI
Sic & ego contendo, meo Pax ut bona suasV
Regnet Agris Nostris, seq; Addat Vt inclyta VirtuS.

Henricus Ranzovius.

Aliud.

Aliud in laudem ejusdem.

Cum Cæsar Quintus tractaret Carolus arma
Adversus Regem martia liligerum.
Ranzovium scriptis invisit uterq; Johannem,
Belligeri natum Martis ad arma virum.
Huc ades, ac dubiis fer opem fortißime rebus
1533. *Ranzovi, propriâ scripsit uterq; manu.*
Est tua nam perspecta fides, tua cognita virtus,
Proq; tuis meritis præmia digna feres.
Regibus à tantis ad bellica castra vocari
Res est præcipuè laudis habenda loco.

Georgius Wippermannus.

Aliud in laudem ejusdem.

Magnanimus fuit hic Heros, qui nomen ad alta
Egregiis factis extulit astra suum.
Carolus invictus, Rex Franciscusq; Monarchæ
Cum gererent forti mutua bella manu.
1533. *Herois tanti commoti laudibus amplis,*
Hunc sibi per literas expetiêre ducem,

Polli-

Pollicitiq; ipsi stipendia magna fuêre:
Noluit ast horum castra cruenta sequi.
Sed voluit patriæ servire fideliter almæ,
Hæc operâ ipsius fortiter usa fuit.

Deth: Sylvius.

CAPVT XI.

REstarent adhuc descriptiones arcium, quas magnifici & excelsi viri Henrici Ranzovii partim filii, partim gentiles, in Daniâ, Norwegiâ, Scania, Fioniâ, Holsatiâ & alibi possident innumeras, verùm si his longiùs immorarer, in immēsum cresceret liber, nauseamq; tibi Lector concitarem, quam mituo ut sæpiùs moverim, dum impetu versuum contextum continuæ orationis retardo: Attamen ut fastidium hoc tibi adimam, appono imagines & insignia tàm Wiperti II. Principis bellicosi, Marchionis Lusatiæ, à cujus Pronepote Ottone familia Ranzoviana originem ducit, quàm Comitum Lisnicensium, qui Ranzoviorum gentiles fuerunt, ut ex similitudine insignium, & adjunctâ arbore genealogicâ videre licet, quibus in tantâ varietate te oblectabis, recreabis.

WIPERTVS II.
COMES GROICE
SIS MARCHIO
LVSATIÆ, OBI:
A.C.
1124.
SEPVLTVS BI
CAVIÆ IN
MONASTERIO.

In Wipertum II. Comitem Groitzensem, & Marchionem Lusatiæ &c.

Qui præsens operâ artificis Mavortius Heros
Cum clypeo & signo conspiciendus adest.
Wipertus fuit insignis Virtute secundus,
Groitzensisq́ olim non sine laude Comes.
Ex habitu virtus, gravitas ex fronte coruscat,
Et Mars ex toto corpore fulget atrox.
Non mirum bellax quòd sit Ranzovia proles,
Belliger illius stemmatis autor erat.

Petrus Lindebergius.

ALIVD.

Effigies hæc est Wiperti vera Secundi,
Qui princeps clarus Marte togâq́ fuit.
Marchio Lusatos rexit moderamine justo,
Hinc laudem à serâ posteritate capit.

Dethlevus Sylvius.

WIPERTVS III CO
MES GROICESIS
ET LISNICENSIS
VIXIT
A·C·
1117

In effigiem Wiperti III. Comitis Groitzensis &c.

Hæc tibi Groitzensis Comitis sculptura figuram
Demonstrat vivis aßimulata notis.
Qui Wipertus erat dictus prænominis hujus
Tertius, & nulli Marte vel Arte minor.
Aspice quæ gravitas habitus, quàm corpus honestũ,
Quantus in ore decor, qualis & oris honor.
Omnia pulcra satis sculptoris dextera fecit,
Vnam unam mentem sculpere non potuit.

Petrus Lindebergius.

ALIVD.

Tertius hic Comes est Wiperti nomine clarus,
Qui vexilla suâ fert speciosa manu.
Huic Lisnicensis populus Groitzensis & unà
Paruit, ac Domino digna tributa dedit.

Dethlevus Sylvius.

HINRICUS MARCH
IO LUSATIÆ. BURG
GRAVIUS LISNICEN
SIS. AVUS OTTONIS
CONDITORIS RAN
ZOVIORUM. OBIIT
A. C.
1136

In effigiem Henrici I. Marchionis Lusatiæ, & Comitis seu Burggravii Lisnicensis.

Effigies hæc est Henrici congrua primi,
Qui Lusatorum Marchio ritè fuit.
Ac Lisnicenses rexit Burggravius idem,
Ottonis summus laude vehendus avus.
Ottonis: de quo surgit Ranzoa propago,
Pro meritis nunquam sat celebrata suis.
Hoc liquidò monstrant utriusq; insignia stirpis,
Discerni parvâ quæ ratione queunt.

Dethlevus Sylvius.

ALIUD.

Si migrat in natos genitorum mascula Virtus,
Naturæq; manent semina quæq; suæ.
Hic etjam Comitū Groitzensiū̄m stemmate cretus,
Ritè sui poterit filius esse patris.
Cui similis Virtutis amor, par gratia formæ,
Mens veneranda togâ, mens memorāda sago:
Et patris est rebus cunctis verissima proles,
Sicut ea ex multis conspicienda patent.

Petrus Lindebergius.

Insignia Marchionatus Lusatiæ.

Insignia Burggrafiat⁹ Magdeburgensis.

Comitatus Groitzensis.

Comitat' Lisnicensis & Ranzoviorum.

Dynastiæ Swanfeldiæ circa Zuickaviam.

INSIGNIA:

WIPERTI II PRINCIPIS BELLICOSI MARCHIONIS LVSATIÆ, BVRG-GRAFFII MAGDEBVRGENSIS ET LISNICENSIS, COMITIS GROITZENSIS CVIVS PRONEPOS OTTO FVIT RANZOVICÆ FAMILIÆ CONDITOR.

In insi-

In insignia Wiperti II.

Hæc quæ cernis sunt insignia vera Viperti,
Qui Groitzensis erat, Lisniciiq; Comes.
Robur BOS præstãs, AQVIlæ pars nobile nomẽ,
Pro patriâ signant pondera gesta TRABES.
Pectora magnanimꝰ SONIPES spirantia Mar-
Delicias Divûm denotat albus OLOR. (tẽ,
DVPlex armorũ quæ restat FORMA Colorq;,
Inditium belli est, inditiumq; togæ.
Nobilis & gentis RANZOÆ insigne paternũ,
Hinc quæ deducit stemma genusq; suum.
Non obstat, clypei quòd sit mutata figura,
Ac omissus Equus, Bos, Aquila, albus Olor.
Tempore mutantur cuncta, & Ranzovia proles,
Non clypeo monstrat robora, sed manibus.

Petrus Lindebergius.

ALIVD.

Talia Vipertus princeps insignia gessit,
Marchio Lusatæ qui regionis erat.
Magdeburgiacis quoq; qui Burggravius oris
Groitzensisq; Comes notus ubiq; fuit.

Ranzovicæ gentis qui conditor extitit Otto,
Ortus is ex hujus posteritate fuit.
Dethlevus Sylvius.

Petrus Albinus Historiographus Electoris Saxoniæ, ex Buchaviensi Chronico, & ejus appendice demonstrat, generosam & nobilem Ranzoviorum familiam, quæ in Holsatiâ, Dithmarsiâ, & vicinis regionibus latè dispersa est, oriundam esse ex nobilissimâ & vetustâ stirpe atq; posteris Wiperti Comitis Groitzensis in Misniâ (qui duo Monasteria fundavit, unum locupletavit, inter quæ amplissimum est Pegaviense, quiq; propter virtutem bellicam divitiis & dignitate in imperio Romano crevit & floruit) ideoq; etjam agnatione junctam esse generosę & nobilissimæ familiæ Comitum seu Burggraviorum Lisnicensium in Misniâ, quæ itidem à Wiperto profecta, paulò ante nostra tempora interiit. Illud autem veritati consentaneum esse, non solùm Albinus, variis in medium adductis testimoniis, ostendit, sed etjam familiæ Ranzovianæ & Lisnicensis, similitudo nominum & armorum hoc indicat, in quâ certè non parum momenti situm esse doctis notum est. Comitum Lisnicensium insignia præcipua fuerunt, clypeus per longitudinem, ut loqui solemus, divisus, cujus pars dextra rubea fuit, sinistra flava sive crocea. Hoc sanè non valdè discrepant ab armis Ranzovianis, in quibus eodem modo distin-

distinctus, dextrum itidem rubeum latus habet, sinistrum solummodò albo seu argenteo colore, pro croceo vel aureo Lisnicensium, pingitur. Quibus verò modis stemmata illa præclara & insignia fuerint immutata, ne extra metam vagari videamur, nostri propositi non est hîc enarrare, cùm ad vnguem illa, in Genealogiâ Ranzovianâ ab Albino sint conscripta, ad quam Lectorem remitto.

ALIUD.

Talibus illustris stirps est insignibus usa,
De Lisnic comitum Misnia nota tibi.

In insignia Comitum Lisnicensium, qui fuerunt congentiles Ranzoviorum.

Hæc sunt Lisnicii dominorum insignia priscum,
A quibus exorta est Ranzoviana tribus.
Pars clypei princeps exsculpta, ac altera inanis
Majores usos simplicitate docet.
Distinctæ TRABIbus TESSEllæ, pectora pura
Sejuncta à vitiis labeq́ꝫ munda notant.

 Magna-

Magnanimus LEO inaurato diademate fulgẽs,
Indicat auctoris palmam animumq́; sui.
Quid sibi vult clypei species hæc? admonet omnes,
Cum jam nil veteri simplicitate valent.
Nil homines pietate suâ, nil pectore puro
Efficere, ut poßint perpete pace frui.
Herculea intrepidi sumant sibi corda Leonis,
Et superent hostes, Marte juvante, truces.
O sacra simplicitas: ô mens planè enthea patrum,
Qui nos tam tectè, tam benè multa docent.

Petrus Lindebergius.

Co-

ALBERTVS GEORGIVS

COM:LIS: COM:LIS

INSIGNIA
COMITVM LISNICENSIVM, QVI FVE-
RVNT CONGENTILES RANZOVIORVM
QVORVM FAMILIA EX HENRICO II, VI-
PERTI II NEPOTE ORIGINEM,
DVCIT, VT EX SIMILITVDI-
NE INSIGNIVM VI-
DERE LICET.

PENIZH IN
TẼPLO DEPIC
TA EST AR
BOR GENEA
LOGICA COM
TVM LISNI
CESIV QVI
FVERVT CON
GENTILES
RANZOVIO
RVM, QVORV
FAMILIA AB
HENRICO II
WIPERTI II
NEPOTE ORI
GINE DVCIT
VT EX SIMILI
TVDINE INSIG
NIVV DERELI
CET.
GEORGIVS
AGNISE.V. MANSFELT
HVGO
DOROTHEA V. LANZBERG
GEORGIVS
IOHANNA V. KOLDIZ
OTTO
MARGARETA V. SCHWARTB
ALBERTVS
FRIDERVNA V. STOLBERK
ALBERTV
SOPHIA V. WALDENBVRK
OTTO
ELISABET V. ALDENBVRK
ALBER
BEATA. V. ANHALT

In arborem comitum Lisnicensium

De Lisnec Comitum stirps his insignibus olim,
Arbor quæ præsens exhibet, usa fuit.
Quos congentiles Ranzoiæ gentis avitæ,
Armorum similis forma, fuisse docet.
Dethlevus Sylvius.

ALIVD.

In pulcro veluti gravidis cum fructibus horto,
Explicat augustas arbor amœna comas.
Non aliter præsens etjam sese explicat arbor,
Commonstrans fructus undiq; passa suos.
Nempe octo Comitum noto cum nomine signa,
Olim Penicii quos habitâsse ferunt.
Et tribuisse altum Ranzoi stemmatis ortum,
Sicut id ex omni parte videre licet.
Vtq; magis videas, fecit cœlarier illud
Henricus patrii dia columna soli.
Ob quod posteritas nisi fausta precaberis ipsi,
Dicêris merito ter scelerata tuo.
Petrus Lindebergius.

Hacte-

CAPVT XII.

HActenus telam debitam liciis ſubactis pertexui,& curſim quæ digniora fuêre relatu percurri,nunc manum de tabulâ tollam,& coronidem huic libello imponam,priùs tamen additis, de Holſatiæ aliquot arcibus, urbibus & fluminibus primariis, item de aulâ & venatione,paucis Epigrammatibus, Ranzovianis Muſis nobis ſuppeditantibus, quæ ut cum ſuperioribus, Lector benevole, æqui boniq; conſulas, ſummopere oro.

Encomia arcium & urbium aliquot Holſatiæ.

Arx Cronenburgum.

Fama eſt Juſtinum ſtruxiſſe in rupibus arcem,
Rarâ qui fuerat Cæſar virtute ſecundus,
Illud habens nomẽ, SOphiæ quæ conjugis arx eſt,
Dicta novo titulo ByzantI in littoris orâ:
Ex hâc Europam, atq; Aſiam, telluris & æquor
Rauciſonum mediæ, ſpectabat lumine Cæſar,
Invectas pelago puppes, terraſq; repoſtas.
Condidit hanc arcem regni FRIDericus in orâ,

Vir-

Virtute hic nulli Rex & pietate secundus:
Sedem hanc, & caræ SOPhiæ vult conjugis, inde
Rex amat hanc arcem, Regni et per sæcla Coronã
Esse dedit nomen: Sed Virtus inclyta Regis
Xerxis splendorem, Crœsi quoq; vicerit aurum,
Despicit hâc velut ex speculâ Rex altus, utrumq;
Arctoũ, Occiduumq; fretũ: hinc & Scania longè,
Nec non fertilibus Selandia cernitur arvis.
Jus Regis cogit puppes hîc sistere cursum,
Æra dare, inde ratis felici naviget aurâ.

Aliud ejusdem H. R.

Arx CRONEBVRGA *mihi, quod dicitur, esse videtur,*
Namq; artium corona verè est omnium.
Imò aliquid majus, quàm dicitur, esse videtur,
Si ritè rem, nomenq; pensites simul.
Ergò mihi liceat si vertere nomina rerum,
REgni CORonam verè eam esse dicerem.
Consuetudo tamen vincat, nomenq; reservet
Præsens, quod illi est inditum semel benè.
Si tamen hanc cernent ita, Rex Friderice, novatã
Per te, politam pulcriusq; posteri.

Agnoſcent facilè, hi tandemq́ꝫ loquentur apertè,
Auguſtâ id arce nomen eſſe anguſtius.

Arx Gottorpia.

Fortibus à Gottis habet arx Gottorpia *nomen,*
Holſati dudum quam tenuêre Duces.
Et jam magnanimus defuncto patre PHILippus
Poßidet, ut teneat, da Deus alme, diu.
Non referam illius ſubducta palatia cœlo,
Structuramq́ꝫ arcis, luxuriemq́ꝫ loci.
Omnia pulcra ſatis, ſic ut ſine crimine poßint
Hîc habitare Duces, hîc habitare Dii.

Arx Oitinenſis.

Arx Oitinenſis clara eſt, primaria ſedes
Quæ Lubecenſis præſulis eſſe ſolet.
Inclytus Holſatiæ comes hanc conſtruxit Adolphꝰ,
Qui quondam iſtius nominis alter erat.
Idem etjam paruam juxta arcem condidit urbem,
Atqꝫ huic jus proprium municipale dedit.
Cum contra Holſatos bellum Lubeca moveret,
Arx per vim ſubito milite capta fuit.

At

At Rex Christianus, qui Danica sceptra tenebat,
Subjectam hanc aliis noluit esse diu.
Inq; fugam rursus peregrinum depulit hostem,
Jani Ranzovii dum fuit usus ope.

Arx Haffnia.

Arx jacet aëriis muris educta sub auras
Nobile mirandi Martis & Artis opus.
Stant ubi marmoreo fabricata palatia saxo,
Pergama quale decus fama fuisse refert.
Hanc amat Augustam Majestas Regia sedem:
Nam præclara situ, deliciosa loco est.
A boreo tractu, qua pars declinat in austrum,
Hanc velut Oceano circuit unda maris.
Circumfusa facit, quæ tutam fluctibus arcem,
Æquoreoq; tumens aggere vallat eam.
At qua parte poli gelidas arx spectat ad arctos,
Haffnia contiguo te videt alta situ.
Stagna lacu tantùm quas interfusa profundo
Distinguunt spacio sed breviore duas.
Nil nisi magnifica hîc, mirandaq; cuncta viden-
Vnde etjam sedes Regia bella manet. (tur,

Arx Bredenberga.

IANVS, post varii victricia prælia Martis,
RANZOVIVS patriæ redditus atq; sibi.
Excelsam patriis exstruxit collibus arcem,
Non procul à ripis, cærule Stora, tuis.
BREDENBERGA *vetus tenet arx firmißima nomen,*
Quâ sua mellificæ regna tuentur apes.
Apta licet Martis sedes, tamen aptior almæ
Palladis, hoc splendent arma utriusq; loco.
Hîc arcis Domin⁹ Martem colit atq; Minervã,
Magnanimo Henricus pectore Ranzovius,
Tuta, favente Deo, maneat, dum Vellula lætas
Silva feret frondes, Storaq; volvet aquas.

Arx Segeberga.

Inter magnificas, & structas montibus arces,
Extulit antiquũ jam SEGEBERGA caput.
Quam nunc HENRICVS *rursum* RANZOVIVS *ornans,*
Deformem cultu non tulit esse locum.
Victis hâc victor Lotharius arce trophæum
Saxonibus posuit, prisca trophæa manent.

Suavestedium arx Episcopalis.

Quod

Quod suavi sum structa loco, SVABSTEDIA dicor,
Suavia enim mihi sunt pascua, suavis ager.
Pascua; quæ pecori largissima pabula fundunt,
Agri; qui reddunt fœnore farra gravi.
Non mirum, Slesuuiga, tui quod Præsulis arx sit,
Hi plerumq; solent suavi habitare loco.

Arx Bothcampia.

Plane exquisitâ me condidit arte JOANNES
RANZOVIVS, primæ nobilitatis Eques.
Bisseno lacui sum proxima, qui fluitando
Magnâ ex parte suis me simul ambit aquis.
Hic locus Eidoræ fluvii fons est & origo,
Quæ mox navigeris ardua crescit aquis.
In montis sum structa jugo, lapidêisq; columnis,
In quibus Italicâ fulget ab arte decus.
Cinctaq; præterea bene sum spirantibus hortis,
Non contemnendum quos decus esse puto.
Deq; tribus merito constat mea gloria rebus:
Quod meus est vere nobilis autor Eques:
Quod sedes alias mea magnificentia vincit
Nobilium, formâ, sumptibus, arte, bonis:

Postremò fluviis quia sum vicina duobus,
Veliferi Eidoræ scilicet, atque Storæ.

Arx Arnsburgum.

RANzovius DANiel non infima gloria stirpis,
Quæsivit justâ me ratione sibi.
Scilicet ære suo sibi me devinxit & armis,
Quæ pro Danorum Rege potente tulit.
Cùm Suecus inferret bellum, Daniamque feracem
Sumere pacificâ cogeret arma manu.
Et quia Ranzovius, conflictu Martis in isto
Ictus tormento, fata suprema tulit.
Nunc ego sum PETro fratri subiecta, sepulti
Hæres legitimus qui Danielis erat.

Inscriptio Curiæ Gerhardi Ranzovii, Canonici Bremensis, ibidem exstructæ.

Tempore cùm longo domus hæc collapsa fuisset,
Orbaque jam cuncto penè nitore foret.
Sumptibus hanc propriis voluit reparare GERhardus,
Qui de Ranzoo stemmate nomen habet.
Esset ut hospitii sedes sibi grata, suisque
Qui cupiunt urbis commoditate frui.

CAPVT XIII.
Vrbs Hamburga.

Vrbs jacet indigenæ Stormarſo Saxonis agro,
Hîc ubi tranſverſo vertex Aquilonius axe,
Quinq; ab humo decies & partes quatuor exſtat,
Hamburgum, ſylva cui notum nomen ab Hamâ,
Inter Billa tuos, & olorifer Alſtria ductus:
Vrbs antiqua, potens, quâ non eſt clarior ulla
Nomine per, quotquot Germanus navigat, undas:
Namq; ſuæ matrix terræ, & velut horrea circum
Regnantis Cereris, promiq; penaria condi,
Per varias gentes, per regna, per oppida, fruges
Navibus exportat procul, importatq; viciſſim
Omnigenas merces, & magni ponderis aurum
Albidos auſpiciis, qui ſecto interluit amni
Mœnia vicatim, ſeniſq; reciprocus horis
Vicina occidui petit & fugit oſtia Ponti.

Quid verò terra & muris commercia in ipſis
Mille? quid artifices? quid propugnacula, foſſas?
Turres, templa, ſcholas? quid tecta fauentia mor-
Aut ſenio affectos inopes? quid nobile veræ (bis,

Relli-

Relligionis opus? quid leges, munia patrum?
Quid populi mores? quid zythi commoda dicām
Nectarei, & victus? dignißima singula multis
Laudibus, hæc multas cuperet si chartula laudes.
Pro re pauca loquar, dotata hæc cœlitùs urbs est,
Quidqd enim est horū, Deus ordinis autor in illā
Contulit, & conservat adhuc ducente sequaces
Juris in obsequium cives sapiente senatu.
Gaude ergò Hamburgū nullâ minor urbe per orbem,
Pax, pietas, leges, libertas, optima dona,
Te non deficient, Christo duce & auspice Christo.

C. S. H.

Vrbs Chilonium.

Chilonium, Holsatiæ non infima gloria terræ,
A cuneo nomen, quo vocitatur, habet.
Quacunq; aspicias urbem, fluitare videtur,
Est etenim liquidis undiq; dives aquis.
Principis hæc etjam benè structā continet arcem,
Structuris quæ se monstrat ubiq; novis.
Et quia nobilium turma hîc numerosa quotannis
Confluit, Holsatiæ dicitur esse caput.

Et

Et portu gaudet vectandis mercibus apto,
Haud parva utilitas civibus unde venit.
Cum Sueco Danus, cum Germanoq; Livonus,
Currere ad hanc urbem per mare nave potest.

Vrbs Flensburgum.

Me Fleno struxit vicino in littore ponti,
Nota satis non est cujus origo viri.
Antè fui sedes horum, qui fallere pisces
Norunt, nunc domibus floreo magnificis.
Aptior haud urbs est mutandis mercibus ulla,
Prædita sum portus commoditate boni.
Arx mihi perpulcra est, sunt tēpla decore superba,
Regibus & Ducibus sunt data jura mihi.
Nunc me jure regit pariter Christîanus et arcem,
In Daniæ regno qui modò sceptra tenet.

Vrbs Rensburgum.

Vrbem quā spectas hæc Reinholdsburga vocatur,
Eidora est fluvius, qui prope voluit aquas.
Altis munita est fossis, munitaq; vallo,
Limes & Holsatici, Daniaciq; soli.

Indidit huic urbi nomen Reinboldus, & arci,
Quas Rex nunc retinet Danica sceptra gerens.

Vrbs Haderslebia.

A duce Woldemaro primùm HADerslebia no-
Jutia cui quondam paruit, urbis habet. (men,
Arx hîc structa fuit vicino in colle, JOANNES
Quam dux illustris diruit Holsatiæ.
Diruit, ac arcem vicino in littore cœpit
Sumptibus haud paruis ædificare novam.
HAnsburgum dicunt: simul ut cum nomine notũ,
Arcis quis fuerit conditor, esse queat.
Struxit in hoc templũ speciosum marmore & au-
Sincero verbi motus amore DEI. (ro,
At Rex qui Danici regni moderatur habenas,
Nunc me, cujus erit fama perennis, habet.
Et quia Dux moriens multa imperfecta reliquit,
Rex hæres, opibus perficit ista suis.
Ædis præterea Cathedralis in urbe videtur,
In quâ RVMPoldi sunt monumenta Ducis.
Gymnasium quoq; Dux magnâ cum laude Joan-
Exstruxit, curam relligionis habens. (nes

Attri-

Attribuit reditus opulento principe dignos,
Nam ſtudia in pretio duxit habenda ſibi.
Inſuper & tutum maris Haderſlebia portum,
Fœcundos agros, paſcua læta tenet.

Vrbs Sleſuviga.

Planities inter Scotos ſpectatur & Anglos,
Quæ licet exigua eſt, æquora bina ſecat.
Et Cherſonneſi Cimbrorum dicitur æſtus,
Non procul à Threnâ flumine velifero.
Cingitur hic iſthmus vallo, vallumq́ue vocatur
Danorum, ſtruxit quod Godefridus opus.
Sleſuvigam porrò nos illam dicimus, inde
Quod Slyæ ad curvum eſt ædificata ſinum.
Ampla fuit quondam, portuq́ue excepit amico
Omnigenas merces, quam maris unda vehit.
Res ea decrevit, ſic ut non ampliùs urbis,
Ceu priùs, eximiæ nomen habere queat.
Sic variat ſortem, ſic verſat Juppiter urnam, "
Vrbs una emoritur, quando alia exoritur. "

Vrbs Itzehoa.

Bellingo Duce Saxoniæ munita Ludero
Sum, quando Cæsar Tertius Otto fuit.
Meq; mei cives defensavêre potenter,
Vandaliâ Holsaticas depopulante domos.
A Woldemaro porrò sum victa Secundo,
Qui tenuit forti Danica sceptra manu.
Prata mihi & sylvas Quartus donavit Adolph⁹,
Et jus concessit municipale simul.
Quodq; Monasterium cernis, cum laude Gerbar-
Filius ipsius condidit ære gravi. (dus
In quo cum reliquis post ultima fata quiescit,
Exspectans reditum, Christe benigne, tuum.

Vrbs Crempa.

Vrbs ego Cimbrigenæ non infima gloria terræ,
Velifero Crempâ flumine, Crempa vocor.
Quod simul in Storã resonans se jactat & Albim,
Me mediâ, cursu præpete, parte secans.
Municipale meis jus ac insignia cessit
Civibus, Holsatiæ Stormariæq; Comes.
A Quarto celebris genitore Gerhardus Adolpho,
Alter & istius nominis ipse Comes.

Cum vallo fossas, & propugnacula struxit
Auratus summâ laude vehendus Eques
Janus Ranzovius, bello flagrante Lubecâ,
Munitam satis ut dicere jure queas.
Rure mei vivunt cives, ac merce palustri,
Quòd sum fœcundis perbenè structa locis.
Porrò Christiano jam sum subjecta potenti,
Qui Daniæ Rex, & Dux simul Holsatiæ est.

Vrbs Tundera.

Exiguo quamvis spatio comprensa sit, omni
Non tamen omninò, TVNdera, laude caret.
Nam pulcrè structas hæc in se continet ædes,
Annua cultori datq; alimenta suo.
Fertilis hîc primùm seges est in pinguibus arvis,
Prataq; graminibus luxuriare solent.
Huc simul Hesperium sua brachia porrigit æquor,
Excursu portum constituitq; suo.
Per quem naviculis merces portantibus itur,
Vt mercaturam civis habere queat.
Navibus hunc Anglus, non rarò Belga, Scotusq;
Innumeris portum mercibus ingreditur.

Effigies igitur tua ſunt inſignia navis,
Hoc uti veteri, Tundera, more ſoles.
Arx muris, vallo, nec non circumdata foſſâ,
Vicino Ducis eſt ædificata loco.
Nobilium quoq; finitimæ paulumq; remotæ
Sunt arces aliquot, Tundera pulcra, tibi.
Nec fœcunda tuis à finibus ora receſſit
Longiùs, à priſcis Anglia dicta viris.
Creditur hinc Anglos olim migrâſſe, ſuumq;
Mutaviſſe ſolum, quâ ratione latet.
Hæc ſunt, quêis meritò tu commendabilis eſſe
Verſibus in paucis, Tundera parva, potes.

Vrbs Ekeleforda.

Creditur à parvo nomen traxiſſe Sciuro,
Salſi dives aquis Ekeleforda maris.
Eceleforda tamen dicendum rectiùs eſſet,
Antiqua oppiduli ceu monimenta docent.
Nominis ejuſdem fuit hîc arx tempore priſco,
Aſt ea nunc bello diruta tota jacet.
Ad centum paſſus circumfluit æquor Eoum
Oppidulo, portum conſtituitq; bonum.

Ex quo fit tutus varias transcursus in oras,
Si quem mercandi functio grata juvat.
Suntq; duæ oppidulo portæ, sub luce viator
Solari, per quas ire redire potest.
Ligneus hic pons est, idemq; oblongus eunti,
Mons quidam excelsus non procul inde jacet.
In quo destructæ sunt arcis lucida signa,
Estq; locus liquidis undiq; cinctus aquis.
Nec non oppidulis est annumeranda vetustis
Eceleforda, sui nescia principii.
Ignoratur enim quis sit fundator & autor,
Oppidulum certè pervetus esse liquet.
Hîc quos mireris capiuntur in æquore pisces,
Longi tres ulnas scilicet, atq; decem.
Hîc quoq; nobilium sedes spectare licebit,
Quæ sunt oppiduli non mediocre decus.
Nam toties passa est flammâ crepitante ruinam,
Ac amisit opes Eceleforda suas.
Sunt hîc in pretio mediocri cuncta, nequitq;
Incola de durâ conditione queri.

His

Hîc multis victum cerevisia cocta ministrat,
Nomine in Holsato sat benè nota solo.

Vrbs Husenum.

Husenum illustris pars est quotacunq; Ducatus,
Qui Slesuvicensi nomine nomen habet.
Holsatiæq; Duci jamdudum paret ADOLPho,
A quo juris habet principe, quidquid habet.
Nam licet egregio sit felix incola portu
Husensis, tutò solvere ut inde queat.
Mercibus atq; suis Hollandos poßit, & Anglos
Visere, & externas inde referre domum.
Et licet haud cedat Flensburgo, quò sua crebrò
Transportare solet, vendere quæ statuit.
Ritè per Hesperium queat & mare currere, nec
Longiùs amotos visere poßit agros. (non
Non huc usque tamen jus municipale valebat,
Quamvis optaret sæpè, parare sibi.
Non ædes muro, foßis, vallové licebat
Cingere, ne contra sumeret arma Ducem.
Nec se Dithmarsis adjungeret, effera quorum
Vita, eheu, belli fax furiosa fuit.

His

His verò victis est exoratus Adolphus,
Et jus Huseno Municipale dedit.
Illic & magnis exstruxit sumptibus arcem,
Quâ vix his ipsis pulcrior ulla locis.

Vrbs Roschildia.

Vrbs vetus à Roe Roschildia condita Rege
Danorum, celebris commoditate loci est.
Largiflui præstant hîc maxima commoda fontes,
Percipit hîc fructus incola pinguis agri.
Hanc ratibus portus merces Isora sub urbem
Commodus importat, per Boreale fretum.
Structura hanc ornat Cathedralis splendida tem-
Haraldi autoris nobile Regis opus. (pli,
Sueno furcatæ clarus cognomine barbæ,
Jus populo hic aucto municipale dedit.
Hîc monumenta operis præclari illustria Regum
Sacræ ædi cernas multiplicare decus.
Hîc schola Pieriis celeberrima floret alumnis,
Hîc docti tradunt dogmata sacra viri.

Vrbs Haffnia.

Haffnia Daniacis cunctas ex urbibus urbes
Exsuperatq; bonis, exsuperatq; situ.
Balthica nec retinet celebrem magis Insula rebus,
Cimbria nec famæ nomine clara parem.
Non huic æquandã Gothlandia laudibus urbem,
Insula sit quamvis, hinc quoq; robur habet.
Non similem æquoreo stagnans Selandia ponto
Cernit, & invicto Jutia Marte potens.
Non jactans meritas virtute Fionia laudes,
Nec quæcunq; ipsi est Insula juncta videt.
Sunt munita suis hîc propugnacula fossis,
Juncta quibus stagnans fossa liquore jacet.
Aëreoq; jugo mons illam terreus ambit,
Mars ubi tuta ferus castra locare potest.

Berga Norvvegiæ.

Norwegiæ regno subjecta est BERGA potenti,
Urbs mercaturâ sat benè nota suâ.
Urbibus hæc aliis Hanse se fœdere junxit,
Non contemnendum quas decus inter habet.
Nec, quòd inaccessos est inter condita montes,
Temporibus priscis Berga vocata fuit:

Sed

Sed quòd veliferis statio est jucunda carinis,
Eripit & merces naufragio ipsa graves.

ENCOMIA

Fluviorum aliquot Holsatiæ, ac Slesvicensis ducatus.

CAPUT XIV.

ALBIS Fluvius.

Vomere ubi terram scindunt castrisq; Bohemi,
Albis ego puro profero fonte caput.
Hinc & per sylvas delabor & invia saxa,
Germaniæ campos hîc & ubiq; rigans.
Certâ lege maris tumidi mea fluctuat unda,
Et solet Holsatis limitis esse loco.
Germaniæ fluvios inter nisi Rhenus honorem
Dicitur haud ullus præripuisse mihi.
Sæpè fero naves peregrinâ merce refertas,
Vicinis præbens commoda multa locis.

Squamigeræ gentis varias ego profero formas,
Hic quoq; vel Rhenus cesserit ipse mihi.
Complures in se recipit meus alueus amnes,
Ipse sed immenso mergor in Oceano.

TRAVENA.

Non postrema mihi debetur gloria, quando
De fluviis fuerit mentio facta vagis.
Vnde sed emergam quæris? meus unde sit ortus?
Villa meo dudum nomine dicta docet.
Nam Travenhorstorum nomen testatur abundè,
Istius tractum me genuisse loci.
Hinc ego progrediens stagno commisceor isti,
Quo fruitur largè Wensiniana domus.
Hinc mea Segbergæ castrum præterfluit unda,
Et per agros placido tramite carpit iter.
Hinc Oldesloam curvis seco flexibus urbem, &
Vicini Abbatis vertice stringo solum.
Tum celeri cursu Lubecam deferor, & mox
Cæruleis præceps in mare voluor aquis.
In mare vicinum duo per miliaria distans
Ostia, quæ nostro nomen ab amne trahunt.

EIDORA LO-
quitur.

Ranzovium ſtagno Botkampia cingitur aulā,
Ex iſto fluxus pendet origo mei.
Inde ego proſiliens, Borsholmi tecta vetuſtā
Cœnobii curſu liberiore peto.
Atq; hinc Chilonium tendit meus amnis ad urbē,
Sunt ubi nobilium principis atq; domus.
Hinc Rendesburgum pergo propriúſq; ſaluto,
Quod Rex nunc retinet Danica ſceptra gerēs.
Vlteriùs verò placidis ambagibus errans,
Halenſis caſtri flumine rura rigo.
Eſt etiam populus ſignatus nomine noſtro,
Qui mē conſpicui limitis inſtar habet.
Hunc ego finitimis Dithmarſis ſeparo terris,
Heſperio tandem devoror ipſe mari.

DE STORA FLVVIO
arcem Bredenburgenſem præterlabente.
M. H. Conradinus.

Ortus ab Holſatis qui Stora paludibus exit,
Stormariam priſco nomine ſignat humum.

Ranzovicam refluens certa vice præterit arcem,
Veliferas alto portat & amne rates.
Hic latus Holsatæ stringit regionis ad austrum,
Fœcundosq; suo flumine reddit agros.
Pisce scatet, mercesq; vehit, ditatq; colonos,
Mixtus & albiacis in mare fertur aquis.

DE BILLENA.

Clarus ubi surgit Billena virentibus agris,
Holsatum claudens ex oriente latus.
Et cursum flectit puri torrentis ad arcem,
Proventus princeps cujus Adolphus habet.
Bergerdorphiacam nec non præterfluit urbem,
Totus in Albiacas quàm propè fertur aquas.

SVENTINA LOquitur.

Pisce scatens multo stagnum fluitare videtur,
Haud procul à tectis Plœna vetusta tuis.
Hinc ego prosiliens flexis ambagibus erro,
Fœcundoq; meis prata frequenter aquis.
Cœnobium Pretzense meo præterfluo cursu,
Sic & Odendorphum, quæ loca villa tenet.

Hinc

Hinc propè Chiloniū præceps devolvor in æquor,
Exeo dum, placido murmure carpo viam.

Alstria de seipsa loquitur.

Non procul à templo, frigus cui nomina fecit,
Vndarum primus fons & origo mihi est.
Inde sed Hamburgi tandem commisceor Albi,
Servioq; haud parva commoditate molis.
Hamburgi coquitur de me Cerevisia, quæ mox
In loca devehitur multa, sapore placens.

Sleja.

Vicinam præstans habet arx Gottorpia sylvam,
Nomine quæ proprio Poela vocata fuit.
Hinc Sleja exoritur fluvius, qui piscifer urbem
Slesvigam tumidis undiq; stringit aquis.
Ingentesq; olim poterat transmittere naves,
Fœtas omnigena merce soli atq; sali.
At nunc obstructus belli molimine portus
Navigiis magnis commoda prisca negat.
Fertq; scaphas tantùm parvas, sed munere Di-
Halece exuberat, pisce ferace scatet. (vûm

Præ-

Præterquam pius Anscharius quòd tempore prisco
Hoc baptizavit millia multa lacu.

Treja.

Ex sylvis, quibus arx Gottorpia cingitur, amnis
Treja fluit, triplici nomen ab amne trahens.
Tres etenim rivi fluvium miscentur in unum,
Teutonicum nomen Treja vocata tenet.
Navigiis tantùm parvis est apta ferendis
Suafstediamq; arcem præterit usq; fluens.
Intrat & Eidoram, cum qua conjungitur, ac mox
Oceani vastis consociatur aquis.

Schvala.

Saltibus ex gelidis Bordesholmensibus ortum
Principiumq; suum Schvala palustris habet.
Atq; Monasterii quod de novitate vocatur,
Oppidulum cursu præterit inde suo.
Tandem non uni molitori commoda præbens,
Per Storam in Albiacis exoneratur aquis.

Milda.

A Slesuicensi quondam Eiderstadia tractu,
Ad Boream Mildæ flumine secta fuit.
Quâ Slesuiga ferax Borealem spectat ad Arctō,
Nunc aliam faciem sed tibi Milda refert.
Per plures etenim fossas diducta videtur,
Inclusa angustis & fluit alveolis,
Cædeq; Danorum funestâ Regis Abelis,
Vt celebris fieret, nobilitata fuit.
Frisius huic etenim vitam Eidorensis ademit,
Haud procul à ripis lucida Milda tuis.
Delevitq; gregem, quem secum duxerat omnem,
Ex illo celebris tempore Milda fuit.

Hevera

Hevera finitimos Huseno proluit agros,
Priscum cui nomen Cimbria prisca dedit.
Civibus Husanis dat portum, littore gaudens,
Quo varium puppis navita ponit onus.
Hinc etjam Eidoræ, Strandumq; interluit arva,
Occiduasq; petit vortice sævus aquas.
Hunc secat Hispanus fluvium Cantorq; Britan-
Hucq; alia adveniūt regna remota trabe. (nº,

CAPVT XV.

Aula depicta

Ex Luciani περὶ τῶν μισθοσυνόντων adumbratione, prosopopœis & versibus ab Hen: Ranz:

PAlatium in fastigio montis abrupto situm est, vestibulo inaurato, lubrico & præcipiti aditu. In interiori parte domus OPVLENTIA sedet, tota, uti apparet, aurea, desiderabilis, & sui amore inflammans intuentes. Porrò amatorem aulæ stupescentem, & aurum oculis devorantem SPES versicolor introducit; recentem aulicum excipiunt duæ mulieres FRAVS & SERVITUS: Hæc LABORI per manus tradit: illa confectum & morbidum senectæ committit. Pòst contumelia agit ad desperationem. Ex hinc spes avolans evanescit. Tum verò miser extruditur non per aureas quas ingressus erat fores, sed per posticum quoddam tenebrosum & occultum, pallens, tremulus, ventriculosus, annis pannisq; obsitus. Deniq; ejecto occurit POENITVDO. Postremò tot modis confectum & jam trepidum, incurvum, in ipso contumeliæ dolore sagittâ interemptũ, MORs optatissima sola fœderis tenax præcipitat in egestam scrobem.

Em-

Emblema de Aula.

Mœnia, quæ summo spectant de vertice montis
Sydera, dic quod nam nomen & omen habent?
AVLam Roma vocat, sedes Regumq; Ducumq;
Luxu, divitiis, ambitione potens. (est,
Lubrica mortalis vitæ & sinuosa palæstra,
Excipiens pravos non minus atq; bonos.
Cur juvenis, lauri residens viridantis in umbrâ
Tristia defixus lumina spectat humum?
Ille operum patiens mœsto sub corde volutat,
Quam malit vitam, quod studiumq; sequi.
Ne trahat ignavam lasciva per otia vitam,
Molliaq; ætatis tempora ducat iners.
SPES Dea cur niveâ juveni stat proxima pallâ,
Commonstrans digitis regia tecta suis?
Allicit incautas juvenum Respublica mentes,
Et splendor nimias qui comitatur opes.
Sed cur astat HONOR, Tyrio velatus amictu,
Cui levis ambrosio spirat odore coma?

„ *Nominis & famæ cuncti fulgore trahuntur,*
„ *Ambitio multis exitiale malum eſt.*
Cur FORTuna aſtat læto blandiſſima vultu?
„ *Adjuvat audaces Sorſq; Deuſq; viros.*
Ergò quiſquis amas vitam traducere in aulâ,
Continget votis Aula petita tuis.
„ *Fata hominum cedunt interdum proſpera cœptis,*
„ *Irrita nec ſemper fert pia vota Notus.*
Quid de nocte ſtruunt BACchuſq; CEreſq; VE-
Otia lethifero candida melle fovent. (nuſq;?
Hæc capiunt fluxâ juvenum dulcedine mentes,
Ut ſe regna Deos inter habere putent.
Interea luxu tranſactæ corpora noctes
Attenuant, animis & vigor omnis abit.
Cur abjecta jacet PALLAS? cur aliger ille
Hanc levat & pictas non ſinit ante fores?
Nil animum formâſſe juvat, pietate boniſq;
Artibus, & mores addidiciſſe graves:
Si non eloquio polles, verſatile ſi non
Affers ingenium multipliceſq; dolos.

At

At juvenem excipiens auratâ compede vinctus,
Dic cur regales stat LABOR ante fores?
Sit licet immenso circumdatus Aulicus auro,
Sustinet immensi grande laboris onus.
Successusq́ dolens hominum, cur juncta labori
Squallida vipereo felle stat INVIDIA?
Nemo fuit, nec erit tam præstans fortibus ausis,
Vt valeat morsus effugere Invidiæ.
Vt comes est radios per Solis euntibus umbra: „
Virtutum livor sic comitatur iners. „
Aulai in medio cur torva CALVmnia picta est,
Et, quam præterea, cætera turba, vides?
Quò non sacrilegæ penetrant mendacia linguæ,
Jactaq́ sub blandis scommata salsa jocis?
Nam quicunqué suâ virtute emergere nescit,
Obtrectare aliis, crescat ut ipse, solet.
Dic cur PERFIdia aßistit? quia tempore nostro,
Sub blando est fidei nomine rara fides.
Peßimus is certè est inimicus, quisquis amicus „
Creditus, occultâ subdolus arte nocet. „

„ *Quiſquis adulari, palpumq́ obtrudere neſcit*
„ *Blandius, hunc aulam non adiiſſe velim.*
Nam paraſitus edax Regum dominatur in aulâ,
Principibuſq́ placet dulcior ore Colax.
Semper adulator veſcens popularibus auris
Blandiloquus, domino quæ placuêre probat.
Cur juvenem rurſus NEMESIS de turbat ab
En quàm non magnis eiiciens foribus? (aulâ,
Admonet hæc Nemeſis, ne quis nimis alta requi-
„ *Eſt aliquid parvam poſſe habitare caſam. (rat:*
„ *Multos aula viros ad ſummum evexit honorem,*
„ *Aulaq́ permultis attulit exitium.*
„ *Ferre moram, moderari iram, contemnere riſum,*
„ *Dura pati, cúnctos aulica vita docet.*
Cur MORBVS pallens regali limine pulſum
Excipit, & tremulo tarda ſenecta pede?
Debebant multi poſito benè fine malorum
Vivere non ullo ſollicitante metu.
Quos ubi jam ſubeunt morbi, triſtiſq́ ſenectus,
Deiicit extremo tramite cauſſa levis:

Deſpe-

Despectiq; jacent, & dulcia limina sæpè
Ejecti mutant, exilioq; domos.
Nil fulsisse juvat meritis insignibus olim:
Nil rerum molem sustinuisse gravem.
At cur assistit tumulum propè noxia torquens
Spicula, funestâ MORS violenta manu?
Fallit Spes & Honor, fallit Fortuna Laborq;,
At Lachesis certam servat ubiq; fidem.
Rebus ab immodicis animum subducito semper: „
Ante oculos vitæ sit tibi meta tuæ. „

JUDICIUM HENRICI *Ranzòvii de irâ Principum.*

VIOLENTA res ira Principum, cui si incommodè resistas, graviores excitant tumultus. Equi quemadmodum feroces non vi, sed popismate leniuntur. Et nautæ non pugnant adversus impotentem tempestatem: sed vel quiete, vel obliquis cursibus utentes exspectant cœlum commodius. Multis rebus medetur tempus, quas nullâ vi emendare possis. Res humanæ semper quidem fluctuant, sed quoties incidit insignis aut fatalis rerum mutatio, multi periclitantur, qui non cedunt turbini.

Idem versibus Elegiacis.

Ira gravis Regum est, cui vi si forte repugnes,
Insano turbant cuncta furore magis.
Vt sonipes non vi, sed victus ab arte domatur,
Nauta nec in ventos irrita bella movet.
Sed fugit obliquis Borealia murmura velis,
In tutâ tacitus vel statione manet.
„ *Multis sæpe dies atq; ætas longa medetur,*
„ *Quæ nullâ in melius vi retulisse queas.*
„ *Casibus incertis mortalia cuncta rotantur,*
„ *Præsentiq; horæ vix adhibenda fides.*
„ *Sed tamē ille sapit, qui in tempore credere novit,*
„ *Cum fatale Iovis fulmen ab arce cadit.*
„ *Perfer & obdura, noliq; resistere fatis,*
„ *Tempus erit tibi cùm proderit iste dolor.*
„ *Discito fortunam placidè superare ferendo,*
„ *Atque animum sortis spe melioris ale.*
„ *Suggeret ingenuas animos tolerantia vires:*
„ *Vincere felices spes ratione docet.*

ALIVD HEN. HVSAN.

Ser-

Servivi patriæ diversas missus in oras,
Gratia dum cari salva manebat heri:
Obrutus aßiduâ multorum mole laborum,
Ut variè curas erogat aula suas.
Triste sed heu pretium nactus sub fine laborum,
Expertusq́; tuum mobilis aula fidem.
Qui mea fortè leges vestigia deditus aulæ,
Huc ades, exemplo disce docende meo:
Fidere nec magnis, Ducibus nec Regibus, ausis,
Ah miser illorum quisquis adorat opes:
Quippe voluntatis, fortunæ, deniq́; vitæ
Unica quos certos non videt hora suæ.
Sunt homines, magniq́; Duces Regesq́; superbi,
Fallit in humanis spes sita præsidiis. "
Mobilis Euripo magis est humana voluntas,
Semita fortunæ lubrica, vita fugax.
At si perpetuò constat divina voluntas, "
Æterno stabilis vita vigore manet. "
Finibus arctata est immensa potentia nullis: "
Ergò sit in solo spes tua fixa Deo. "

Cautio aulica Doct. Husani.

„ *Qui controversâ de relligione, virisq́;*
„ *Principibus loqueris, pauca loquare benè.*
„ *Ne vox per jugulum redeat tibi, linguaq́; magnū*
„ *Attrahat incautâ futilitate malum.*
„ *Ergò quòd esse vides in eis laudabile, lauda:*
„ *Cætera, sed tacitè, dissimulare potes?*

Regula Aulica.

Mancipii quicunq́; tui potes esse, caveto,
Ne te mancipio subjuget aula suo.
Si tamen aula tibi placet & cultura potentum,
Hæc præcepta memor mente reconde tuâ:
„ *Prima timere Deum sit lex, agere altera rectè,*
„ *Tertia mercedem dum datur accipere.*
„ *Quarta favori adeò nunquam confidere herili,*
„ *Huic simul ut credas corpus, opesq́; tuas.*

Ad aulicum dulci fortunâ ebrium.

„ *Dum te Regis equi gestant currusq́; citati,*
„ *Per populosq́; sono quadrupedante ruis,*
„ *Quid sis, quid fueris, quid possis esse, moneris,*
„ *Qualibet à currus circumeunte rotâ.*

Aspi-

Aſpice quos abſis ſurſum vehit incita canthos,
Hi verſo jam mox orbe teruntur humi.
Talis vita hominum eſt, talis fortuna per aulas:
Si ſapis, inſtabili fidere parce rotæ.

De Curto Cane Ducis Joannis Megapolitani, H. Huſan.

Nare ſagax, animo præſtans, gratiſſimus aulæ,
Delitiæ Domini: gloria prima canum:
Diſreptus periit malè cicure Curtus ab urſo,
Colluſore diu quo prius uſus erat.
Magnorum quicunq; Ducum verſaris in aulâ, „
Cicuribus nimiùm fidere parce feris. „

De eodem Andreæ Mylii.

Nare ſagax, pedibuſq; celer, ſed lumine læſus,
Delitiæ Domini Curtulus occubuit.
Sed quâ morte rogas? immundæ dentibus urſæ,
Cum quâ ſæpè priùs ludere viſus erat.
Non benè diſparibus concordat gratia rebus, „
Vt tutò poſſis ludere, lude pari. „

Morus de Aula, quibus verſibus quaſi exitium ſibi præſagiit.

Sic inter domitos ſine noxâ ſæpè leones
Luditur, ah noxæ non ſine ſæpè metu.
Infremit incertâ crebra indignatio cauſſâ,
Et ſubitò mors eſt, qui modò ludus erat.

Conqueſtio canis, & applicatio ejuſdem ad Aulicos.

Dum licuit, domini fidus cuſtoſq; comeſq;
Inter eram celeres gloria prima canes.
Quin etjam reliquos ſuperabam curſibus omnes,
Cum pede venabar non remorante feras.
Sed poſtquam ſenio confectus tardior eſſe
Incepi, & me omnis gratia deſervit.
In contemptum abii, dominuſq; nihil memor acti
Olim ſervitii, me quoq; deſervit.
Inſuper ante diem fato mulctavit amaro,
Et percuſſori præmia larga dedit.
Sic quoq; dum vegeto ſua munia robore curat
Aulicus, in pretio permanet ille ſuo.

Dumq;

Dumq́; vigor ſtudii, dum vires corporis adſunt,
Acceptus cunctis ille miniſter erit.
Sed miſer aßidui ſi fractus mole laboris,
Se queritur ſenii debilitate premi.
Nec ſolitas ſolitâ felix res conficit arte,
Et putat hunc iſtis non magis eſſe parem:
Aulica decreſcit mox gratia: linquitur ille,
Mercedem emeriti percipit atq́; canis.

De Aula, H. Conradini.

Aula quid eſt? ſplendor mundi: faſtigia vitæ:
Res videt aula graves Marte togâq́; geri.
Aula quid eſt? labes mundi: faſtidia vitæ:
Sæpè malas etjam res videt aula geri.
Curarum pelagus, vaga ſpes: via plena pericli:
Splendida damna: quies irrequieta: dolor.
Sepiùs utilius nihil eſt & clarius Aula:
Vtilis & clara eſt Aula: ſed ignis edax.
Si quis abeſt nimiùm: non percipit inde calorem,
Si quis adeſt propiùs, læditur igne ſtatim.
Nec propè, nec procul hinc ſit, qui vult carpere fru- „
Tutior omninò eſt, ſi quis abeſſe poteſt. (ctũ, „

De Aula Peucerus.

Aula ſuis rapidos imitatur moribus ignes:
Errat ad hanc facilem qui putat eſſe viam.
Vrêris, propiùs ſi paulò acceſſeris: at mox
Frigidus algebis, ſi procul abſueris.
Si medium teneas, calidi ſplendoris ab aulâ
Quæ ſatis eſt, nunquam copia defuerit.
Ergò frequens aulæ cave ne ſis hoſpes: eandem
Nec fugias, felix ſi cùpis eſſe diu.

Antonius Cautius.

Vicinum torret, longinquum non juvat ignis:
Sic neutro potis eſt Aula juvare modo.
Ni nimiùm ſemotus eris nimium vé propinquus,
Vtilis ignis erit: proderit Aula Ducum.

Aliter.

Aula utenda datur prudentibus, ignis ad inſtar:
Quæ propè nec nimis eſt, nec procul, aula iuuat.

In eandem ſententiam Henricus Ranzovius. V. R.

Aulica vita, genus vitæ eſt, quod ſplendet, & eſſe
Creditur à multis de meliore notâ.

Re-

Reclamant alii, qui, quàm ſit plena timoris
Aulica vita, ſuo jam didicêre malo.
Gratia nam Regum magno quærenda labore,
Et variis curis eſt redimenda tibi.
Nec tamen eſt ſtabilis, ſed lubrica, falſa, caduca,
Semper & in magno te facit eſſe metu.
Nam fumus tenues velut evaneſcit in auras, „
Et citò bulla vagi ſitq; peritq; maris. „
Sic quoq; res favor eſt magnorum evanida regũ, „
Cùm minimè ſperas, avolat atq; perit. „
Momentoq; licet non acquiratur in uno,
Sed conſtet magno ſæpè labore tibi:
Momento penitùs tamen hic extinguitur uno,
Imprimis cum tu dixeris: Aula vale.
Tum tibi præteriti reſtat non ulla laboris
Gratia, ſed ſævum fulmen ab arce venit.
Tumq; tuam cingunt vel mille pericula vitam,
Ac in ſollicito cogeris eſſe metu.
Hinc fit, præluſtri velit ut quis vivere in aulâ,
Suavius eſſe nihil, ſplendidiuſvé putans.

Et tamen expertus vitæ genus oderit illud,
Vitandum cunctis nil magis esse putans.
Aula quid est igitur, nisi res quæ splēdida cùm sit,
Cultori tamen est tota molesta suo:
Tempore nam veluti brumæ, cum stiria tecto
Pendet, & est acri terra perusta gelu:
Tum si quis fuerit calido semotus ab igni,
Algendo tepidum quærit ubiquè focum,
Idem si propiùs flammas accesserit ignis,
Vritur, & damnum læsus ab igne capit.
Sic quoq; fit claris Aulai sæpe ministris,
Quos externa rei fallere larva potest.
Esse putant miserum Regum non vivere in aulis,
Cùm possint lautâ vivere sorte sibi.
Ast aulæ fructus ubi gustavêre molestos,
Esse bonum perhibent vivere posse sibi.

Aliud de Aula

Dulcis inexperto res aulica vita putatur,
Experto contrà tristis amaricies.
Vtri credendum? res est tutissima, doctis
Credere, & alterius rem didicisse malo.

Aliud.

ALIVD.

Vtilius quò quis malè gratæ ſerviit aulæ:
Expoſitus damnis hoc magis eſſe ſolet.
Præterit obſcuram virulenta calumnia turbam, „
Quiq́; magis proſunt, hos magis illa gravat. „

ALIVD.

Si ſimulare potes benè diſſimulanda, viciſſim „
Diſſimulare etjam ſi ſimulanda potes: „
Aulicus es præſtans, nec te præſtantior alter „
Eſſe poteſt, ſummam totius artis habes. „

ALIVD.

Magnorum ingentem ſpem pluribus aula bono-
Dum facit, incautos allicit illa viros. (rum
Allectos longo blandè quoq; tempore lactat,
Suſpenſos animis ſollicitoſq́; tenens.
Sed gravium tandem ſero ſub fine laborum
Fruſtratos, probris afficit, atq; fugat.
Exempla hiſtoriæ vetereſq́; novæq́; recenſent,
Et ſatis illorum quælibet aula dedit.

ALIVD.

„ *Tutius in caulâ, blandâ quàm vivitur aulâ:*
„ *Aulâ ſecurus qui caret, ille ſapit.*

Aulicus ſenex.

Contrivi miſerè miſer tot annos
Guſtando mala, gratias agendo,
Sperando, ingenuèq; ſerviendo.
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt ſerò ſapere atque pœnitere.
Aula vale, non me tua ſors juvat amplius Aula,
Mors mea: quos nimiùm diligis, ipſa necas.

In vitam aulicam.

Qui trahere infelix ſpecioſo in carcere vitam,
Cunctaq; dura pati vult ſponte, moretur in aulâ.
Qui ſervis ſervire, moram qui ferre recuſat,
Seq; irridendum præbere, recedat ab aulâ.
Spemq; metūq; inter dubius qui vivere non vult,
Omnia qui neſcit ſimulare, recedat ab aulâ.
Qui verè eſſe pius, qui ſobrius eſſe laborat,
Quiq; valere diu, nocituram deſerat aulam.
Aula locus, fortuna ſuos ubi lubrica luſus
Ludit, & exaltat nunc hos nunc deiicit illos.

Aula

Aula mare est, quo non aliud furiosius ullum.
Aula fera est capitum multorum bellua, servos
Pessundans plerumque suos: O terque quaterque
Infelix, fatuâ quicunque senescit in aulâ.

ALIUD.

Splendidius nihil est aulâ, & cultoribus aulæ,
His quibus urbanis contigit esse locis:
Tristius at nihil est aulâ & cultoribus aulæ,
His qui regales incoluêre domus.
Externam species si larvam, splendida res est
Aula, nec à paucis quæritur ipsa viris.
Aurea quos torques juvat, ac hyacinthina vestis,
Quique salutari numina magna volunt.
Hic oculos hominũ splendor perstringit, ut omnes
Hoc vitæ adfectent nocte dieque genus.
Longè aliud sentit, Regum qui vixit in aulâ,
Cui velut experto major habenda fides.
Is genus hoc odit vitæ cane peius & angue,
Et metuit veluti læsus ab igne puer.
Nam favor instabilis Regũ est, mutatur in horas,
Et citiùs quàm fit (tu mihi crede) perit.

Euripus absorbet nunc, & nunc evomit undas:
Sic quoq; magnatum dicitur esse favor.
Elevat atq; premit, bona dat terrestria et aufert,
Jam ridet, torvuum jam videt atq; furit.
Splendentisq; velut lunæ variatur imago,
Et tandem nullo cernitur esse loco.
Gratia sic Regum momento extinguitur uno,
Et levis est ratio, qua reus esse queas.
„ *Dictio sæpè movet magnatibus unica bilem,*
„ *Et tibi fit magni fons & origo mali.*
Sit mihi non credis, Salomoni credito Regi,
Consilium suasor qui tibi tale dedit.
Cœnandum fuerit tibi si cum Principe, fili
Frenando linguam mox cohibeto tuam.
Et cultrum jugulo supponito, si tibi vitam
Expetis, & placitos quæris habere dies.
Finge bonum Regem, tamen unica regnat in aulis
Bestia cordatis insidiosa viris.
Quâ nec Tisiphone, nec Alecto, aut ulla Megæra,
Si rabiem spectes, tetrior esse potest.

Hæc

Hæc quoq; virtuti laudem concedere nescit
Pessima, si nomen quæritur, Invidia est.
Hæc sequitur benefacta viri, sed dente canino,
Nigra solet passim corpus ut umbra sequi.
Exemplum præbet tibi Bellisarius heros,
Qui belli primùm dux fuit eximius.
Et tandem in triviis exegit duriter annos
Cœcus, & exutus post benefacta bonis.
Ergò quid aula? gravis libertas, dulce venenum,
Anxietas animi splendida, dura quies.
Hæc aulæ facies nativa est, desipit ille,
Si quis, cùm possit, non fugit illud onus.
Aulâ exi, moneo; nihil inconstantius aulâ,
Et Regum salsus dicitur esse cibus.
Ast honor est, aurũ non est, quòd splendet ut aurũ,
Hic honor est onus, & deniq; dulce malum.

De vita Aulica H. R.

Aulica vita licet multis sit splendida pompis,
Non tamen est felix vita putanda diu:
Nam sedes Stygii est turpissima dæmonis aula,
Aulicus hunc etjam non bonus ipse refert.

Non etenim cultus divini numinis ullus
Est ibi, sed fastu pectora cæca tument.
Crimen & invidiæ semper dominatur in aulis,
Omnis ibi pietas exsulat atque fides.
Nec satis est tutum domino servire potenti,
Qui stricto offensus vindicat ense suos.
Sæpe ibi per sortem multi tolluntur in altum,
Continuò lapsu qui graviore ruunt.
Non secus atque rotæ pars infima tendit in altum,
Hæserat obscœno quæ modo fixa luto.
Perque vices rursum, quæ pars versatur in altum,
Depressa obscœno mergitur inde luto:
Fluctuat aula velut tumidum mare portubus or-
Mergitur in cujus naufraga puppis aquâ. (bũ,
Invisusque statim domino, cùm debita longi
Servitii tandem præmia poscis, eris.
Si tamen interdum sectari cogeris aulæ
Limina, præcepti sis memor usque mei.
Scilicet ardenti dominis utaris ut igni,
Quem meritò dominis aßimulare licet.

Si

Si quis enim calidum nimiùm prope frigidus ignẽ
Accedit, calido læditur igne citò.
Si quis at abfuerit nimiùm procul inde remotus
Alget, & inde parum commoditatis habet.
Sic etjam domino qui semper inhæret eidem,
Huic erit invisus, cui modò carus erat.
Si quis at interdùm felici sidere præsens
Adfuerit, sed mox rursus abesse studet.
Crede mihi multò reliquis erit ipse ministris
Gratior, atq; etjam præmia plura feret.
Ad nutum domini semper componito vultum,
Ne gravis ipsius te premat ira diu.
Si te prosequitur forsan Rex ipse favore,
Túnc tibi crede mihi, cætera turba favet.
Lubrica sed simul ac mutatur gratia regis,
Nemo, tuam caussam qui tueatur, erit.
Quantò deterior quisq; est, ac vilior aulæ, "
Tantò majori debet honore coli. "
Multa ibi, quæ non sunt, tacitè simulare necesse
Atq; eadem rursus dissimulare decet. (est,

Hæc

Hæc præcepta tibi non aspernanda relinquo,
Horum ut sis, felix si cupis esse, memor.

De Aula.

Splendida, qui dicit, magnum patet aula per orbem,
Meq; tenet, multos quæ simul aula tenet.
Me decor, & mirè comitatur gratia plausu,
In terris mihi nunc credo favere Deos.
Quæ cupis ista tenes, huic experientia reddit:
Tu bellè hæc dicis: cætera quæsò vide.
Luxuries, epulæ, nugæ, convicia, rixæ,
Ebrietas, livor, culpa libido, stupor:
Cuncta tuos, quos nunc dicis, comitantur honores:
Et nihil est, simul hâc quòd modò laude vacet.
Gratia magna licet: tamen hæc virtute carebit,
Cunctaq; sunt, quæ tu colligis, aura, nihil.

In appellationem aulici Epig:
Petri Lindebergii.

Quæsitum sæpè est à multis, AVLICVS unde
Deductum poßit nomen habere suum.
Nonnulli à Græco cupiunt, quòd sit λύκος αὐτὸς,
Hoc est carnivoris par feritate lupis.

Nugæ:

Nugæ: Vox Latia est, & dicitur Aulicus, aulas
Regum quòd summâ sedulitate colat.

A L I V D.

Qui vult laudari à Dominis, carusq; vocari, „
Discat adulari, nam tales sunt modò cari. „

A L I V D.

Conturbare cave, non est placare suâve, „
Infamare cave, nam revocare grave. „

C A P V T XVI.

Encomia venationis.

Laudibus eximiis ars est decoranda Dianæ,
Si non exsuperet cum feritate modum.
Reddit enim timidos proceres ad prælia fortes,
Anxia lætificans corda dolore gravi.
Mollitiem pellit, sæviq; Cupidinis arcus,
Languida jucundo membra labore levat.

Sternit apros, cervosq; premit, qui damna colonis
Tristia dant rudibus, dum malè farra terunt.
Suppeditatq; dapes, nigræq; alimenta culinæ,
Pellibus hirsutis corpora nuda tegit.
“*Ergò venandi ne tu contemne laborem;*
“ *Hic tibi quandoquidem commoda dicta feret.*

ALIVD.

Si Spartam, Christi quæ munere contigit, ornes,
“ *Et facias purâ conficienda fide.*
Nunc leporem catulo quid obest excire sagaci,
Nunc in frondoso tendere rete jugo.
Ardua nunc in apro venabula condere diro,
Nunc vario cervos exagitare metu?
Ipse Deus generi dedit hæc animalia nostro,
Quis tibi concessum jus prohibere potest.
Quid, quòd sollicitis arentia corpora curis
Lætificet, vires suscitet atq; pigras?
Quid, quòd militiæ species sit magna tremendæ,
Horret si quis apros, horret & ille viros.

Quid

Quid quòd Oresteæ radiantia tela Dianæ
Excutiant arcus, ſæve Cupido, tuos.
Præterea nigræ quòd fert alimenta culinæ?
Nudaq; detractâ corpora pelle tegit?
Hactenus Exiguis Immenſa Negotia Rythmis
Explico, Jejunis Cantoq; Vaſta Sonis.
Reſtringas Autem Nimium Temnaſvé Sequen-
Occino, Venator Jus Violare Solet. (da

Diſceptatio Veneris, Junonis, & Dianæ venationis Deæ, de præſtantiâ, arbitro Apolline.

Margaridum niveam nectens Eris atra coronã,
Quæ minus, ô Divæ, noxia, tollat, ait.
Tum Juno: Paridis dirimantur jurgia voce,
Num Venus hoc etjam judice ſerta feret?
Phœbus ad hæc: animos Juno, ſed corpora Cypris
Corrumpit: virgo hæc ambo Diana fovet.

Ejuſdem.

Hoc ſtudium patribus Cultū quoq; teſte probatuR
Ebrei vatis Relligione ſacrA
Nomine Eſau venādi Inſignis laude quid? an noN
Robuſtus Nimrod Sic quoq; clarus eraT.
Infeſtus ſi non ſis Triſti clade coloniS
Cur refugis ſtudium? Jure fruare tuO.
Venari quiſquis Non gaudes zoile, luxV
Sis mollis, licitum eſt Aut piger uſq; ſitV.

Alterius.

Digna viro forti res eſt venatio, cladem
Dum nullam, ut doleat ſubditus, inde capit.
Cenſuit hoc Cyrus, contrà ſi ſentiat alter,
Deſidiâ ignavus torpeat ille ſuâ.

A L I V D.

Nobile ſi non eſt ſtudium venatio, quare
Hanc ſemper magni tam coluêre viri.

Alli-

Allicit egregias varia oblectatio mentes, ,,
Desidiam & luxum desidiosus amat. ,,

Querimonia leporis Rythmica.

Flevit lepus parvulus,
Clamans altis vocibus,
Quid feci hominibus,
Quòd me quærunt canibus?
Apertis oculis dormio,
Parum juvat id quòd video,
Quid feci hominibus,
Quòd me exagitant canibus:
Longas aures habeo,
Nec prodest quòd audio,
Quid feci hominibus,
Quòd me vexant canibus?
Breves pedes habeo,
Cursu velox abeo,
Quid prodest? sequuntur homines,
Et canes incitant celeres.

Parvus ſum & placidus,
Et nemini noxius,
Quid feci hominibus,
Quòd me indagant canibus?
At in hortos quòd irruo,
Oluſq́; quòd comedo,
Nonnunquam & tenuem,
Quòd pròculco ſegetem:
Hanc licet juſtam ſcilicet,
Cauſſam putat quilibet,
Vt me canibus agitet,
In caßibus lancinet.
At quid non atrọcius,
Quid non & damnoſius,
Lupus facit rabidus,
Et ſus valens dentibus.
Hos rarus proſequitur,
De me præda petitur,
In me canes aluntur,
Et retia nectuntur.

Adde, dum me canibus
Sectantur velocibus,
Sæpè sic proterunt segetes,
Quòd centum nequeunt lepores.
Ego petor indies,
Mihi nunquam est quies,
Quid ô quid feci hominibus,
Quòd me lacerant canibus?
Pellis est ignobilis,
Ad nullam rem utilis,
Quid feci hominibus,
Quòd me agunt canibus?
At caro mea dulcis,
Et quæ sapiat multis,
Hæc est, hæc caussa hominibus,
Quòd me insectantur canibus?
Postquam vident me fugam capere,
Hiscê, hiscê, ab omni latere
Inclamant: quæ illis est maxima
Voluptas, mihi mors est pallida.

Canes ubi tenent me,
Dentibus laniant me,
Lætor, si effugio,
Si non, malum aufero.
Captus in aulam deferor,
Cum gaudio excipior,
Veru infixus torreor,
Inde in mensam collocor.
Lætis animis me comedunt,
Vinoq; dulci se proluunt,
Quid est, quod feci hominibus,
Quod me persequuntur canibus.

CAPUT XVII.

COrollarii loco libuit adjicere inscriptionem salini aurati, quod idem Henricus Ranzovius, Christiano IIII. Regi Daniæ moderno, Friderici II. filio (Anno Domini 1577, Aprilis 12, horâ 4 post meridiem nato) cùm Fidejussor in Baptismo ejusdem adhiberetur, dedit.

Deus trinus & unus, largiatur huic Regio Nato, abavi sui Christiani felicitatem & fortunam: Proavi Friderici I. mansuetudinem & benevolentiam:

tiam: Avi Christiani III. pietatem & clementiam: Friderici II. patris sui magnanimitatem & prudentiam: ac horum Regum omnium suorum majorum contra hostes suos gloriosas victorias. Hæ enim virtutes, ex tot Regibus & paterno Regio sanguine, in illum defluxêre, talesq; decent tot Regum prolem.

Aliter senariis conversum.

Qui trinus atq; unus Deus regit omnia,
Te clare Regum sanguis, & flos Principum,
Qui fonte Christi in sanguinem laveris puer;
Faciat Deus virtutibus clarescere:
Abavi det hic fortunam amicam & gloriam,
Qui Christianus nomine hoc Primus fuit:
Aviq; pietatem det & clementiam,
Qui Christianus hoc Secundus nomine:
Patrisq; magnum animum, & parem prudentiam,
Qui Fridericus hoc Secundus nomine est.
Donetq; majorum simul victorias,
Qui bellicosa hostes subegerunt manu:
Fortes creantur fortibus: boni bonis:

Virtusq; Regia filios Regum decet.
Tu Christiane nomen hoc abavi, ac avi,
Servans, eris felix, bonus, fortis, pius.
Florere te cernat potens Septentrio.

CAPVT XIIX.
DE STATV MVNDI.

Prælia crudescunt, gerit omnis natio bellum:
Omnia terribili regna fragore crepant.
Factio distractos in mutua vulnera cives
Armat, & alterna clade dat exitio.
Vsuris exhausta jacent patrimonia Regum,
Vnciaq; in fœnus nulla sat esse potest.
Non modus in victu, non est in veste decorum;
Corpora luxuries, luxus inanit opes.
Quisq; sui sese supra genus ordinis effert,
Contentusq; suo denegat esse gradu.
Nemo laborantis, nemo miserescit egeni,
Omnis in humano corde refrixit amor.

In-

Integritas, ſincera fides, candorq́; receſsit,
Melle fluunt linguæ, pectora felle tument.
Fœdera, contractus, commercia, pacta forumq́;
Mille Sophiſmatibus, pervia, mille dolis.
A centro dimota ſuo, diſpectáq́; tellus
Intremit horrendis concutiturq́; modis.
Æſtuat inſolitis agitatum fluctibus æquor,
Eluviem moles nulla coërcet aquæ.
Degenerant partes mutati enormiter anni,
Menſibus æſtivis frigida torpet hyems.
Tempore non alio defecit crebriùs unquam
Luna peregrino lumine, Solq́; ſuo:
Nec prius ignoti toties arſêre cometæ,
Ventorum gravior nec fuit antè furor.
Annona in pretio eſt vix ære parabilis ullo,
Unde fames multis ſævit acerba locis.
In populos ſpargunt diræ contagia febres:
Nec mortis ſpecies una, nec una via eſt.
Deniq́; ceu longo labefacta puerpera nixu
Anxia, ſemianimis plena dolore gemit:

Sic defeſſa malis natura fatiſcit, & optat
Exuvias oneris depoſuiſſe ſui.
O immenſe Gigas, qui ſuſtentantia mundum
Fulcimenta tenes omnipotente manu:
O lapis abſq; manu de monte revulſe ſuperno:
Rumpe moras, curſum corripe, Chriſte veni.
Deſtrue ſuccidui reliquum quodcunq; Coloßi eſt,
Exordire tuum protinus imperium.
In quo certa quies ſtat definita laborum,
Fixus ubi noſtri terminus exilii eſt.

ALIVD.

DE FIDE.

FIDe parùm, multumq; VIde: nam FIdere multũ,
Et VIdiſſe parùm, maxima damna parat.
Fide DEO fidus, mortali fidito cautè,
Et bellè antè vide, dignus an ille fide.
Lubrica namq; FIDES ævo hoc: feliciter ergò
FIDIS, quando VIdes, cui ſit habenda FIdes.

Con-

Conclusio Hen: Ranz:
V. R.

Quicquid in hoc vasto mortalibus accidit orbe, „
Sive sit hocce bonum, sive sit hocce malum. „
Cœlitùs hoc domino fit permittente supremo, „
Qui Deus est solus condita cuncta regens. „
Consilioq; Dei, quæ sunt decreta potentis, „
Vllâ vitari non ratione queunt. „
Hinc quoq;, cùm fatum magnas à numine vires
Accipiat, fato nostra subesse scio.
Cuncta Deo parent, parent simul omnia fato,
Cum decreta Dei fata movere putem.
Ergò mihi si quid fausti vel si quid acerbi
Eveniat, placido pectore utrumq; feram.
Novi etenim (bonitas cum sit Deus ipsa) quòd il-
Ad finem tandem ducet agetq; bonum. (lud
Cùm vel ab assuetis me sic revocare laboret
Criminibus, petulans né, velut antè, siem.
Vel commissa patris ritu peccata benigni
Sic mea castiget, ne graviora feram:

Vel

Vel quia vult alios nostrâ quoq; clade moneri,
Illos ne similis post quoq; pœna gravet.
Nec nova sunt, quæ fata ferunt, nec mole pericli
Prudentum mentes terrificare queunt.
Sunt etenim nostri passi graviora priores,
Antiquum est nobis, quod fuit hisce novum.
Et mihi si mortem minitentur fata propinquam,
Quâ nihil hîc nobis tristius esse solet:
Fata voluntatis divinæ nuncia, promptus
Sponte sequar, vitæ est mors quia porta novæ.
Fata sequar, nec erunt mea vota rebellia fatis,
Cum nil fata, Deus ni moderetur, agant.
Alme pater vitæ qui das primordia nostræ,
Quiq; sacro nobis numine semper ades:
Fac etiam vitæ felix sit & exitus hujus,
Vltima nec mortis sit gravis hora mihi

Errata typographica sic corrige.

Folio 29 pro temere lege remotè. fol. 61. Vers. 24 pro bellicosos lege bellicos. fol. 97. 6 dist. pro uno lege uni. fol. 143. ult. dist. pro ferè lege tres. fol. 159 vers. 11. pro cœmetorio lege cœmiterio. fol. 170. vers. 14. pro prodocte lege perdocte. fol 172. vers. 19. pro paumné lege parumné. fol. 184. vers. 2. pro artè lege antè. fol. 203. vers. 1. pro conditur lege conditor. fol. 217 vers. 4. pro cuperet lege caperet. fol. 230. dist. 4. pro proprius lege propiùs. fol. 241. dist. 9. pro animus lege animis. fol. 253. dist. 2. lege torvum.

